Kaader kerkadvies

Gemeente Midden-Delfland

Conceptversie 9 mei 2023

Kerkenvisie Midden-Delfland | fase 1

Kaader kerkadvies

Gemeente Midden-Delfland

Colofon

In opdracht van Gemeente Midden-Delfland en in samenwerking met de gebouweigenaren opgesteld door:

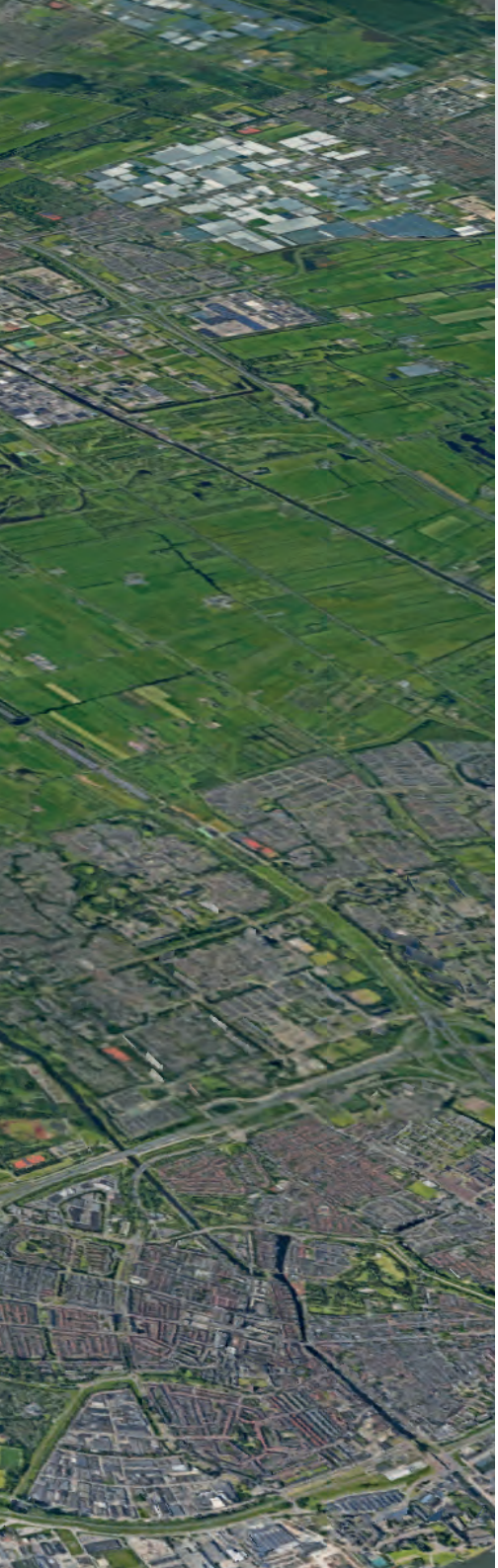
KAAder kerkadvies

Kampen | Rotterdam

T. 06 2449 1848

info@kaader.nl | www.kaader.nl

Kaader

Inhoudsopgave

Voorwoord		6
Samenvatting		8
Inleiding		12
Deel A	**Analyse**	**17**
1. Overzicht kerkgebouwen		18
2. Kerkgebouwen in cijfers		22
3. Historische lijnen kerkgebouwen		28
4. Kerkgebouwen en het landschap		36
5. Gesprek gebouweigenaren		40
Deel B	**Toekomstvisie**	**49**
6. Waardering		52
7. Kerkbiotopen		54
8. Kansen voor kerkgebouwen		66
9. Aanbevelingen		70
Deel C	**Verdieping**	**75**
10. Historie Midden-Delfland en de kerkgebouwen		76
11. Kerkgebouwen en landschap		84
12. Kerkpaspoorten		103
Bronnen		146

Melanie Oderwald-Ruijsbroek, wethouder kunst, cultuur en monumenten

Voorwoord

Kerken oefenen een aantrekkingskracht op mij uit. Altijd weer. Die massief houten, maar o zo uitnodigende open deuren. Ze verleiden mij, zeker op reis, steeds weer ertoe om naar binnen te gaan. Katholiek of protestant. Kapelletje, moskee of synagoge. De ambiance nodigt uit tot bezinning. Tot nederigheid. Tot het bewustzijn deel uit te maken van iets groters. Kerken zijn onze bakens.

In Midden-Delfland vertellen ze ook het verhaal van ons landschap. Door hun ligging aan de Gaag. Door de weg ernaartoe via de eeuwenoude kerkenpaden. De geschiedenis van het landschap van Midden-Delfland is niet compleet zonder het verhaal van onze kerkgebouwen, onze kerkenpaden. Door weer en wind liepen kerkgangers op zondag over die smalle paadjes door het weiland met hun kerktorentje als ankerpunt. Schoolkinderen vonden via de uitgesleten paden hun weg naar school.

Recreanten uit de regio hebben onze kerkenpaden herontdekt. Die charmante, eeuwenoude routes die de drukte van de stad verbinden met de rust en de ruimte van het platteland.

Volgens historicus Jacques Moerman mocht je vroeger een dorp pas een dorp noemen, als deze plek bood aan een kerk, een pastorie en een kosterswoning. Het symboliseert de plek van de kerk in onze gemeenschap. Want kerken en kerkgebouwen hadden niet alleen een religieuze functie. Ze speelden vanaf de reformatie ook een belangrijke rol in het onderwijs en in het verenigingsleven. Daarmee zorgden ze voor sociale verbinding. En nog steeds. Want veel kerken in Midden-Delfland stellen zich open voor ook niet-religieuze inwoners en organiseren markten voor het goede doel, evenementen, lezingen, koffieochtenden. Ze bieden musici een oefenruimte en een podium voor hun kunst. Zo dragen kerken bij aan dorpen die bruisen van ontmoeting, kennis en cultuur. Ongeacht het geloof.

Hoewel in Nederland voor veel kerkgebouwen sloop dreigt als gevolg van leegloop, is dit in Midden-Delfland tot nu toe nauwelijks aan de orde. Sinds de Tweede Wereldoorlog hebben vier kerkgebouwen in Midden-Delfland hun functie verloren.. Eén daarvan werd gesloopt. De verwachting is dat het hier voorlopig bij blijft. Toch staan ook in Midden-Delfland de kerkbesturen voor uitdagingen. Want hoe houd je de stookkosten in die tochtige gebouwen binnen de perken. Hoe blijft het vele onderhoud betaalbaar. En op welke manier bouw je je sociale rol verder uit.

Met de kerkenvisie koesteren we samen met kerken, inwoners en partners de toekomst van ons religieus erfgoed. En bieden we ruimte aan combinaties met andere maatschappelijke opgaven. De uitdaging voor ons als gemeenschap is ervoor te zorgen, dat kerkgebouwen en de ensembles van bijgebouwen onze baken blijven. Een plek waar we naartoe kunnen voor zingeving. Voor bezinning. Of voor ontmoeting. En tegelijkertijd een bijdrage leveren aan de landschappelijke kwaliteit. Ook in onze moderne tijd, is er niets veranderd aan die behoeften.

Kerkenvisie Midden-Delfland fase 1

Samenvatting

Opdracht

Deze eerste fase van de kerkenvisie gaat over de kerkgebouwen in de gemeente Midden-Delfland, die als zodanig zijn gebouwd of verbouwd. Deze visie focust zich op het kerkgebouw zelf in relatie tot de omgeving, ook al is dit nauwelijks los te zien van ontwikkelingen binnen de religieuze gemeenschappen zelf. Het doel is om enerzijds inzicht te geven in de waarden van de kerkgebouwen en de vraagstukken rond het toekomstperspectief en anderzijds om de kerkgebouwen in een samenhangend perspectief plaatsen met het authentieke veenweidelandschap en de dorpen.

Uiteindelijk zal deze kerkenvisie worden vastgesteld in het College van Burgemeester en Wethouders en onderdeel worden van het ruimtelijk beleid van de gemeente. KAAder kerkadvies heeft deze visie opgesteld, in opdracht van de gemeente Midden-Delfland en in samenspraak met de eigenaren van de kerkgebouwen.
Aanleiding voor deze visie is de inhoudelijke en financiële stimulans vanuit het landelijke programma 'Toekomst religieus erfgoed' van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en enkele partners.

Aanpak

Deze eerste fase van de kerkenvisie is tot stand gekomen door gesprekken met gebouweigenaren en stakeholders in de gemeente en door analyse van de (historische) context van de tien kerkgebouwen en hun plek in het landschap en de samenleving.

Uitkomsten

Overzicht kerkgebouwen

In de gemeente staan tien kerkgebouwen, waarvan er negen als kerk zijn gebouwd. Deze staan verspreid over de dorpen Den Hoorn, Schipluiden en Maasland en buurtschappen 't Woudt en Hodenpijl. De kerkgebouwen zijn uit diverse periodes afkomstig. Er zijn zowel kerkgebouwen van voor

de Reformatie (1572) als relatief jonge kerkgebouwen van na de Tweede Wereldoorlog. Het grootste deel van de kerkgebouwen heeft een monumentale bescherming (3 rijksmonumenten en 5 gemeentelijk monumenten). Drie van de tien kerkgebouwen hebben in de loop van de tijd een nieuwe, niet-religieuze functie gekregen.

Het meest opvallend, in vergelijking met omliggende steden, is dat er in de gemeente slechts twee verschillende gezindten zijn te vinden: de Rooms-Katholieke Kerk en de Protestantse Kerk Nederland.

Historische lijnen
Uit de historische analyse is gebleken dat er in het verleden veel meer kerkgebouwen in de gemeente hebben gestaan. Sommigen zijn daarvan al lang geleden verdwenen, zoals de middeleeuwse kapellen in Den Hoorn en Zouteveen. Andere kerkgebouwen zijn pas recent gesloopt, zoals de Nieuwe Kerk in Maasland (2018). Een bijzondere gesloopte kerk is de schuilkerk op Hodenpijl waar Johannes Vermeer ooit is getrouwd.

Relatie kerkgebouwen en landschap
De kerkgebouwen in Midden-Delfland hebben een sterke relatie met het veenweidelandschap. Dit is een even bijzonder en uniek als eeuwenoud open cultuurlandschap wat een groot contrast vormt met de stedelijkheid er omheen. Uit de analyse is gebleken dat de kerkgebouwen belangrijke elementen binnen dit landschap zijn. Zo zijn de kerktorens vrijwel de enige hoogtepunten in het landschap binnen de gemeente en daarmee beeldbepalend voor het silhouet van de dorpen. 't Woudt vormt hierin een kernachtig en uitzonderlijk archetype. De kerkenpaden zijn letterlijk de verbinding tussen het landschap en de kerken. Op deze smalle paden door weilanden en over sloten voel je de weidsheid, de natuur met vogels en de omstandigheden van weer en wind ten volle en zijn als het ware de Middeleeuwen te ervaren.

Gesprekken met eigenaren van kerkgebouwen
In het kader van de kerkenvisie is contact gelegd met de eigenaren van de kerkgebouwen door middel van een enquête en twee bijeenkomsten. De meest opvallende uitkomst uit de enquête is dat de gebouweigenaren een positieve toekomstverwachting hebben. In de gesprekken is vooral de brede, maatschappelijke blik van de gebouweigenaren opgevallen. Voor hen is het kerkgebouw veel meer dan een gebedshuis. Ze is bijvoorbeeld ook een gemeenschapshuis, baken, rustpunt en gebouw met een cultuurhistorische betekenis.

Conclusies
De belangrijkste conclusie uit deze kerkenvisie is dat de kerkgebouwen sterk verbonden zijn met het landschap en medebepalend van de kwaliteiten daarvan. De belangrijkste waarden van de kerkgebouwen zijn dan ook landschappelijke elementen.

Er worden in deze kerkenvisie vijf aspecten van waarde onderscheiden:

1. Het landschap; te waarderen als open en relatief onbebouwd, cultuurhistorisch waardevol en eeuwenlang vrijwel onveranderd.
2. Het water; waardevol als het belangrijkste structurerende element in het landschap, met de Gaag als verbindende 'kralenketting'.
3. De hoofdstructuur; waardevol als zeer overzichtelijk en grotendeels al eeuwenoud.
4. De dorpen; te waarderen als kralen aan het snoer dat de Gaag vormt. De eeuwenoude structuren van de dorpen zijn nog goed te ervaren en weinig aangetast.
5. De kerkenpaden; waardevol als hét verbindingselement tussen het landschap en de kerken en als eeuwenoude routes waar de historie onverstoord te ervaren is.

Deze vijf waarden worden samengevat in een zogenaamde 'kerkbiotoop': het omliggende gebied waarin het kerkgebouw een rol van betekenis heeft. Concreet bevat een kerkbiotoop tevens de bepalende elementen rond een kerk zoals bijgebouwen, bomen, torens, omliggende bebouwing of een begraafplaats.

De tien kerkbiotopen zijn nader uitgewerkt in de vorm van een ruimtelijke tekening en een schema dat de kern weergeeft. Ontwikkelingen binnen deze biotopen zijn van invloed op de waarden rond het kerkgebouw.

Kansen

Er worden in deze kerkenvisie zes kansen benoemd om de kwaliteiten van de kerkgebouwen te versterken en te behouden en verbinding te leggen met het landschap:

1. De kerk als eindpunt van het kerkenpad.
2. Het kerkgebouw als gemeenschapshuis voor het dorp.
3. Het kerkgebouw als natuurlijke plaats voor contemplatie en stilte.
4. De kerkenroute langs de Gaag als recreatieve route.
5. 't Woudt als parel.
6. Uitzicht over het landschap vanaf de kerktorens.

Aanbevelingen

Er is een aantal aanbevelingen gedaan op het gebied van onder meer samenwerking, maatschappelijke - en ruimtelijke betekenis en verduurzaming. Op basis van een keuze door de gemeenteraad vindt een nadere uitwerking en concretisering van de kansen en aanbevelingen plaats in fase 2.
Een belangrijke aanbeveling is te onderzoeken welke betekenis kerkgebouwen hebben voor het Bijzonder Provinciaal landschap Midden-Delfland (BPL-MD). Daarom verdient het aanbeveling om de in visie geschetste kerkbiotopen nader uit te werken.

H. Maria Magdalena in Maasland

Kerkenvisie Midden-Delfland

Inleiding

Voor u ligt de Kerkenvisie Midden-Delfland fase 1. Deze nota richt zich op alle bedehuizen binnen de gemeentegrens van Midden-Delfland, voor zover deze oorspronkelijk zijn gebouwd als bedehuis of dusdanig verbouwd. Omdat binnen de gemeente Midden-Delfland geen andere typen bedehuizen aanwezig zijn, gaat het in het vervolg van deze visie over 'kerkgebouwen' en niet over 'bedehuizen',

Kerkgebouwen hebben vaak een bredere betekenis dan alleen voor de geloofsgemeenschappen zelf. Dat blijkt iedere keer bij ontwikkelingen rondom de toekomst en het gebruik van kerkgebouwen.

Doel

Het doel van de kerkenvisie Midden-Delfland in fase 1 is inzicht te krijgen in de waarden van kerkgebouwen zelf en in de vraagstukken rond het toekomstperspectief, zoals eigendomsverhoudingen, leegstand, instandhouding, transformatiebehoefte, verduurzaming en herbestemming.

Kerkgebouwen en het kerkenlandschap zullen in een samenhangend perspectief geplaatst worden met het authentieke veenweidelandschap en de dorpen.

Aanleiding

Met het landelijk programma ‘Toekomst religieus erfgoed’, stimuleert de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed samen met enkele partners gemeenten inhoudelijk en financieel om een eigen vormvrije ‘kerkenvisie’ te ontwikkelen. Ook gemeente Midden-Delfland maakte van deze regeling gebruik om een kerkenvisie op te stellen.

Proces

Fase 1 vormt de visie op de kerkgebouwen en het kerkenlandschap van Midden-Delfland en is opgesteld door KAAder kerkadvies in opdracht van de Gemeente Midden-Delfland, in samenspraak met de gebouweigenaren van de kerkgebouwen. In bijeenkomsten en gesprekken met de gebouweigenaren is een gezamenlijk beeld ontstaan

H. Jacobuskerk / Op Hodenpijl

van de vraagstukken die in Midden-Delfland spelen.

Inhoud en leeswijzer

De visie bestaat uit drie delen. **Deel A** bevat een analyse van de aanwezige kerkgebouwen in het zogenaamde 'kerkenlandschap'. Dit is het geheel aan kerkgebouwen, denominaties en bouwjaar. Ook wordt ingegaan op de relatie van de gebouwen met het omliggende cultuurhistorische landschap. Deel A bevat achtereenvolgens een overzicht van de kerkgebouwen (hoofdstuk 1), statistieken (hoofdstuk 2), historische lijnen (hoofdstuk 3), een weergave van de relaties tussen kerkgebouwen en het omliggende landschap (hoofdstuk 4) en een verslag van de gesprekken met de eigenaren van de kerkgebouwen (hoofdstuk 5).

Deel B bevat de toekomstvisie. Hierin worden de waarden van de gebouwen en de eerste kansen benoemd om de kwaliteiten van de kerkgebouwen te versterken en te behouden voor de toekomst en verbinding te leggen met het cultuurhistorische landschap (hoofdstukken 6, 7 en 8). Dit deel sluit af af met een aantal aanbevelingen (hoofdstuk 9).

Deel C bevat een nadere verdieping. Deze verdieping heeft betrekking op de historie van de kerkgebouwen in relatie tot de algehele cultuurhistorische ontwikkeling van Midden-Delfland (hoofdstuk 10) en de relatie tussen de kerkgebouwen en het landschap (hoofdstuk 11).

Van ieder kerkgebouw is in hoofdstuk 12 een nadere omschrijving met ondersteunend beeldmateriaal opgenomen (zogenaamde 'kerkpaspoorten'). De omschrijvingen van de (monumentale) kerkgebouwen zijn bedoeld ter verdieping van de kerkenvisie en nadrukkelijk niet als een nadere omschrijving in het kader van de Erfgoedwet.

Vervolg

De visie zal worden vastgesteld in het College van burgemeester en wethouders. Voordat dat zal plaatsvinden, is aan de gebouweigenaren reactie en input gevraagd. De reacties zijn in de visie verwerkt.

Uiteindelijk zal de nota onderdeel worden van het ruimtelijk beleid van de Gemeente Midden-Delfland. Hierin zal op een integrale manier naar de leefomgeving worden gekeken. Het landschap èn de kerkgebouwen maken hier zeker onderdeel van uit. De ruimtelijke aspecten in de visie zullen onderdeel gaan uitmaken van toekomstige ruimtelijke plannen voor de kerkgebouwen en hun percelen.

Bij de op te stellen toekomstvisie zal worden bezien op welke wijze voorliggende kerkenvisie concreet zijn beslag gaat krijgen.

H. Maria Magdalena Maasland

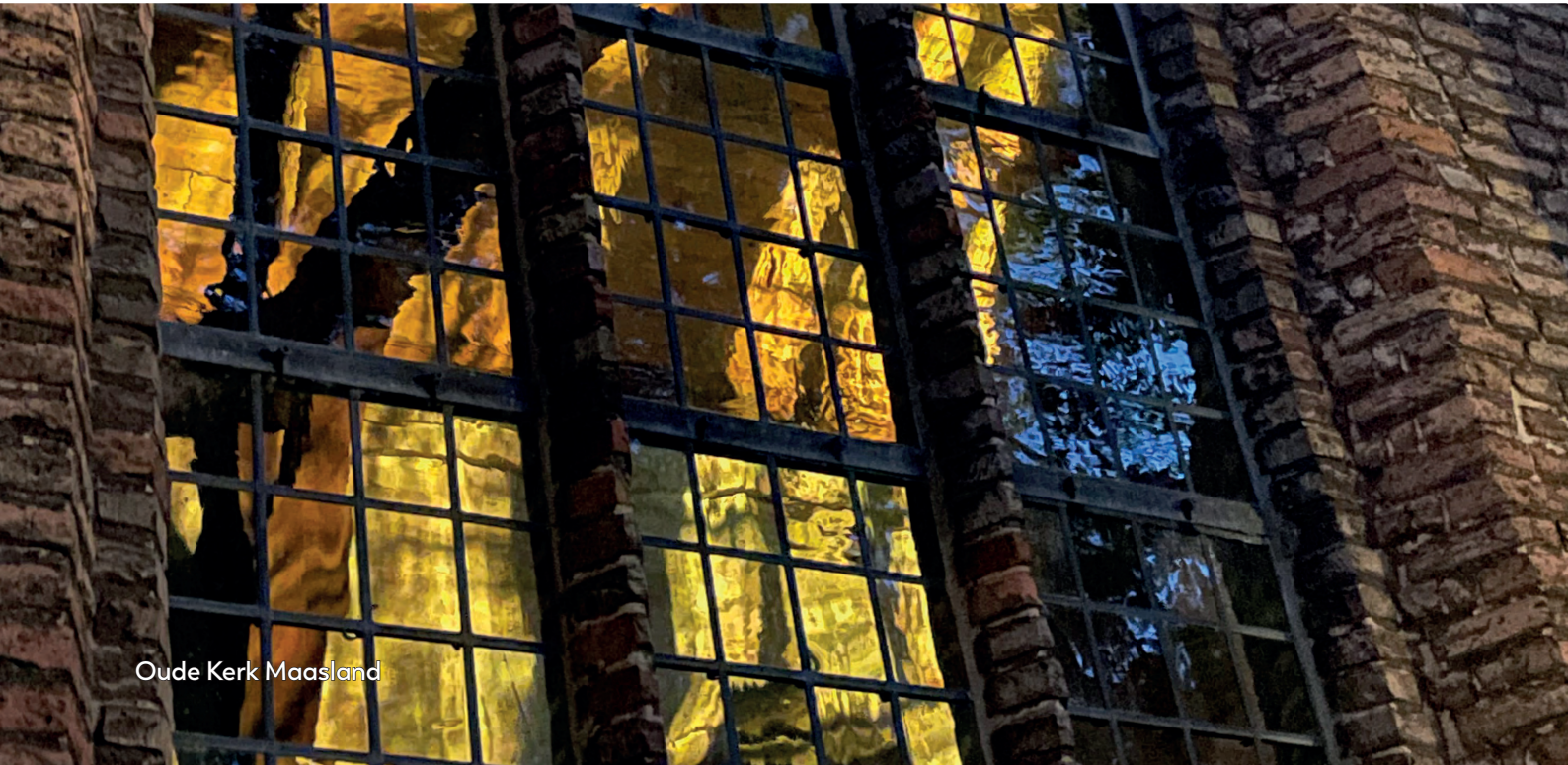
DEEL A Analyse

Kaader

Hoofdstuk 1

Overzicht kerkgebouwen

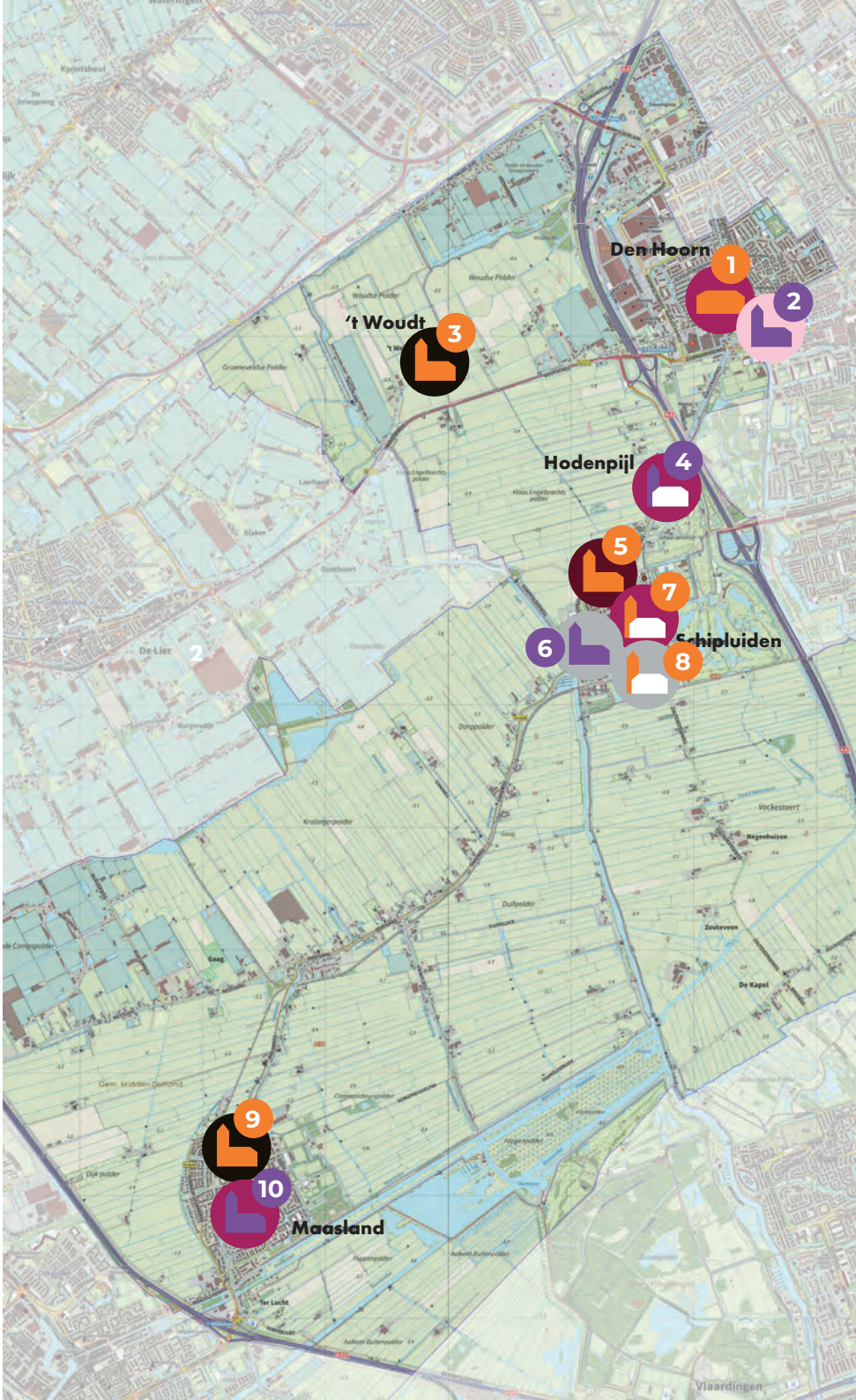
In de gemeente Midden-Delfland staan tien kerkgebouwen. Op de kerkenkaart van pagina 19 is in dit hoofdstuk een overzicht gegeven van de ligging van de kerkgebouwen, de denominatie en de bouwperiode. Per kerkgebouw is een foto toegevoegd.

Oude Kerk Maasland

Kerkenkaart

1 De Rijstuin
2 H.H. Antonius en Cornelius
3 Woudtse Kerk
4 H. Jacobuskerk / Op Hodenpijl
5 Dorpskerk
6 H. Jacobus de Meerdere
7 Gereformeerde Kerk / Indigo
8 Koningskerk
9 Oude Kerk
10 H. Maria Magdalena

Legenda

Type

kerk

school

Bouwperiode

<1572

1573-1800

1801-1900

1901-1944

1945-nu

Denominatie

Rooms-Katholiek

Protestantse Kerk Nederland

Functie

religieus

herbestemd

Overzicht kerkgebouwen

1

2

3

4

5

1 De Rijstuin
2 H.H. Antonius en Cornelius
3 Woudtse Kerk
4 H. Jacobuskerk / Op Hodenpijl
5 Dorpskerk
6 H. Jacobus de Meerdere
7 Gereformeerde Kerk / Indigo
8 Koningskerk
9 Oude Kerk
10 H. Maria Magdalena

Hoofdstuk 2

Kerkgebouwen in cijfers

De gemeente Midden-Delfland telt tien kerkgebouwen. Met enkele grafieken en tabellen worden deze gebouwen meer inzichtelijk gemaakt. Wanneer zijn ze gebouwd en voor welke denominatie (kerkelijke gezindte?

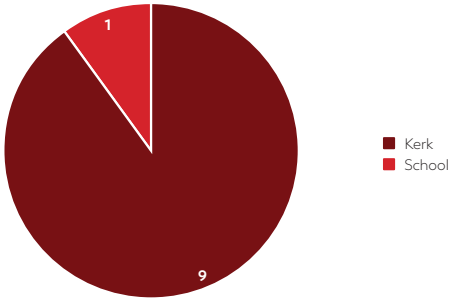
Hoofdlijnen

De tien kerkgebouwen zijn - op De Rijstuin na - gebouwd als kerk. Drie kerkgebouwen hebben een nieuwe, niet-religieuze functie gekregen.
In de gemeente zijn slechts twee verschillende denominaties te vinden: de Rooms-Katholieke Kerk en de Protestantse Kerk Nederland. Dat is opvallend weinig in vergelijking met omliggende steden als Delft, Vlaardingen en Maassluis die veel verschillende kerkgenootschappen huisvesten. Geloofsgemeenschap De Magneet uit Maasland, maakt geen onderdeel uit van dit onderzoek, omdat ze niet in een kerkgebouw samenkomt maar in een school.
Van de drie herbestemde kerkgebouwen zijn er twee protestants geweest en één katholiek. De kerkgebouwen zijn uit diverse periodes afkomstig.

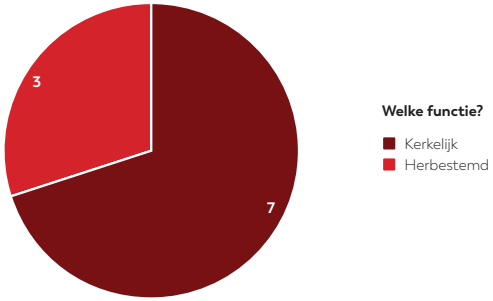
Er zijn zowel kerkgebouwen van voor de Reformatie (1572) als relatief jonge kerkgebouwen van na de Tweede Wereldoorlog. De tijdsperiode van 1800-1900 valt op als periode waarin relatief veel kerkgebouwen zijn gebouwd. Het gaat om vier kerkgebouwen, twee gereformeerde en twee rooms-katholieke kerkgebouwen. Dit past bij de landelijke trend waarin deze beide gemeenschappen een kerkenbouwexplosie kenden. De Gereformeerden, omdat ze in deze eeuw ontstonden; de Rooms-Katholieken omdat ze in deze eeuw weer de vrijheid kregen om eigen kerkgebouwen te bouwen.

Alle niet-herbestemde gebouwen hebben een monumentenstatus. Drie zijn rijksmonument, vier gemeentelijk monument. De herbestemde kerk Op Hodenpijl is ook een gemeentelijk monument.

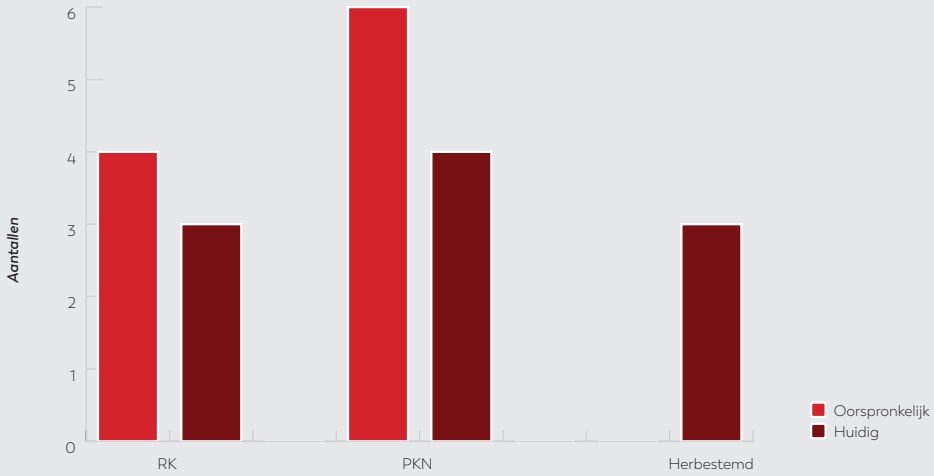
Type gebouw

Huidige functie

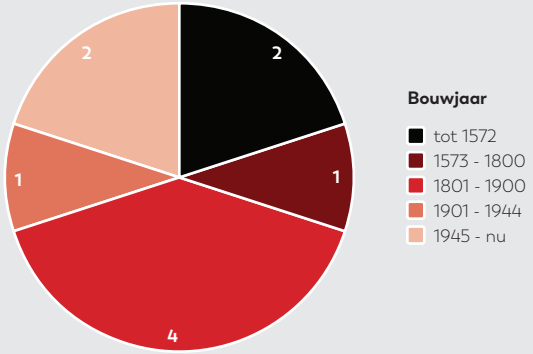

Denominatie

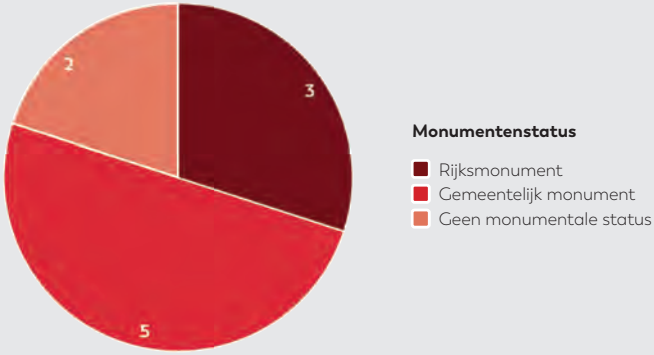

Kaader

Bouwperiode

Monumentenstatus

Verschillen per dorp

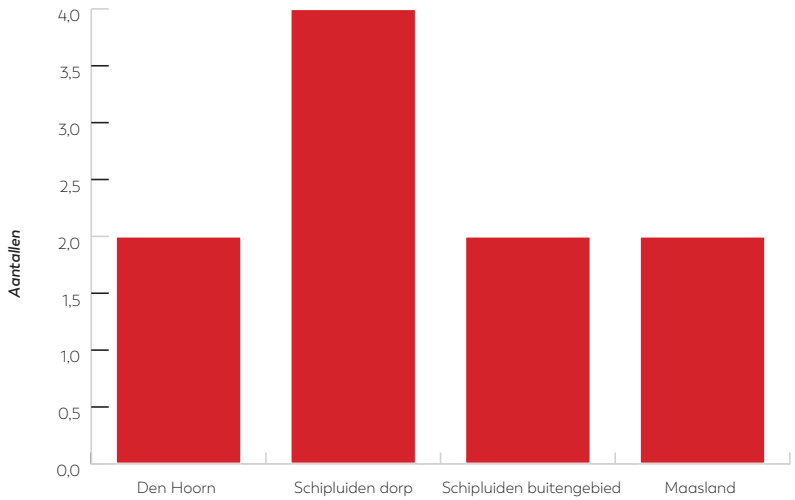
De gemeente Midden-Delfland bestaat uit drie dorpen: Den Hoorn, Schipluiden en Maasland en twee buurtschappen: 't Woudt en Zweth. Rondom Schipluiden ligt een ruim buitengebied, waar Op Hodenpijl in staat. De kerkgebouwen hebben we bekeken in vier gebieden: Den Hoorn, Schipluiden, Schipluiden buitengebied (inclusief 't Woudt) en Maasland.

De meeste kerkgebouwen staan in Schipluiden. Daar staan er vier, terwijl er in de andere gebieden elk maar twee staan. Opvallend genoeg zijn de verschillende kerkelijke gezindten evenwichtig over de dorpen verspreid. Elk dorp telt één rooms-katholieke kerk en één protestantse kerk.

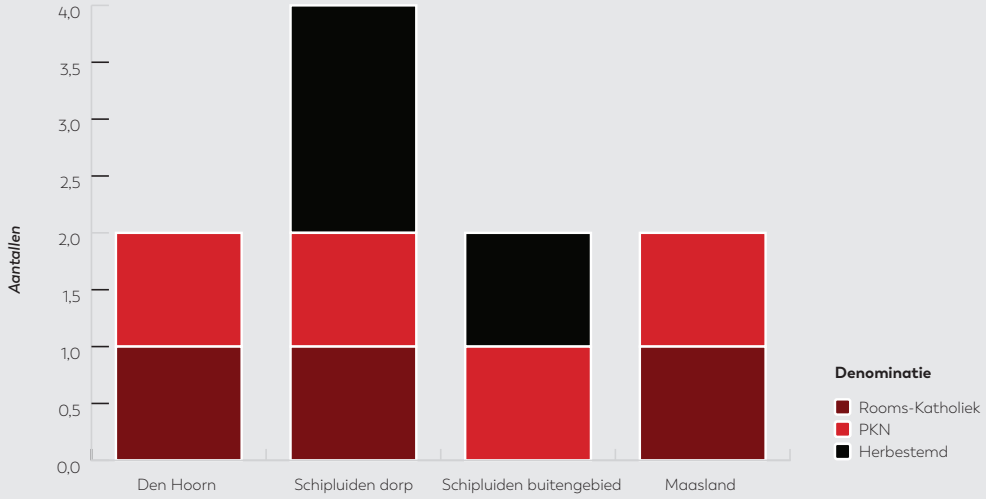
De drie herbestemde kerkgebouwen staan in Schipluiden en het buitengebied van het dorp.

Aan de bouwperiodes van de kerkgebouwen is de ontwikkelingsgeschiedenis van de dorpen goed af te leiden. Zo zijn Maasland, 't Woudt en Schipluiden oude woonkernen met ook een aantal oude kerkgebouwen, terwijl Den Hoorn pas veel later tot volle ontwikkeling is gekomen en alleen jongere kerkgebouwen heeft.

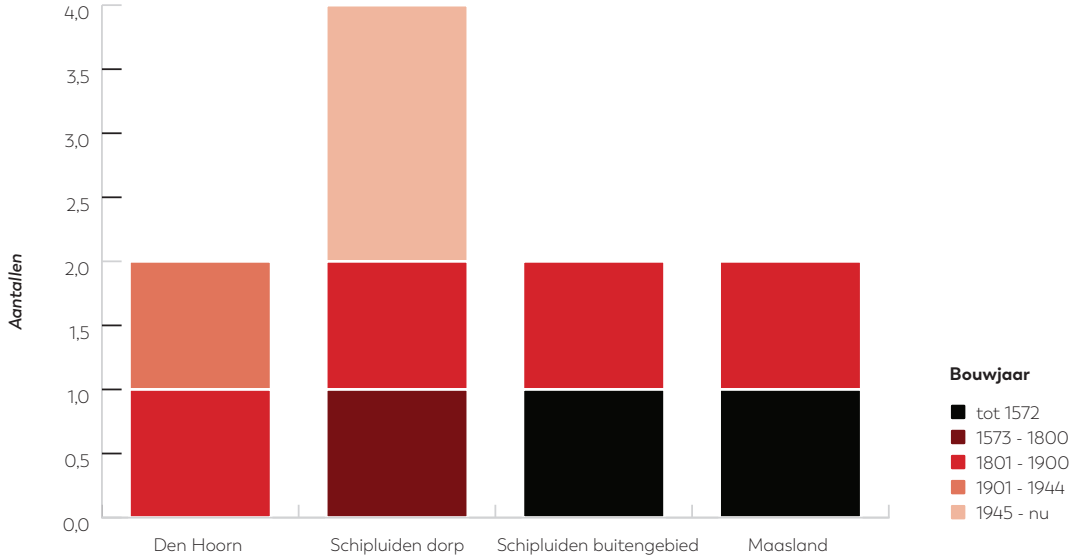
Aantal kerken per dorp

Denominatie (huidig) per dorp

Bouwjaar per dorp

Kerk in 't Woudt

Dorpskerk Schipluiden

Hoofdstuk 3

Historische lijnen kerkgebouwen

In dit hoofdstuk brengen we de historische ontwikkeling van de kerkgebouwen in Midden-Delfland beeldend in kaart. Voor de meer geïnteresseerde lezer is in Deel C het meer uitgebreide verhaal van de historische ontwikkeling van Midden-Delfland en de kerkgebouwen opgenomen.

We onderscheiden twee afzonderlijke verhalen. Het ene heeft betrekking op de Rooms-Katholieke Kerk, het andere op de protestantse kerkstromingen. Beide kerkstromingen hebben een op zichzelf staande historische ontwikkeling gehad en worden daarom los van elkaar behandeld. Het katholieke en protestantse verhaal hebben elk een overzichtskaart van de gemeente Midden-Delfland waarop met nummers de (voormalige) ligging van de kerkgebouwen is aangegeven.

De verschillende kerkgebouwen zijn chronologisch genummerd. De nummers hebben een kleur gekregen die hun huidige toestand duidt. Groen betekent dat de kerkgebouwen nog als kerk wordt gebruikt voor dezelfde kerkelijke gezindte als waarvoor het gebouwd is. De gesloopte kerkgebouwen zijn rood en de roze kerkgebouwen zijn herbestemd of gewisseld van eigenaar en gebruiker. Katholieke kerkgebouwen kleuren ook roze als ze tegenwoordig een protestants gebruik kennen.

Naast dit kaartbeeld is er een schematische tijdslijn met periodes en een toelichting per periode in woord en beeld. De aangehouden nummering van de kerkgebouwen is overal aangehouden.

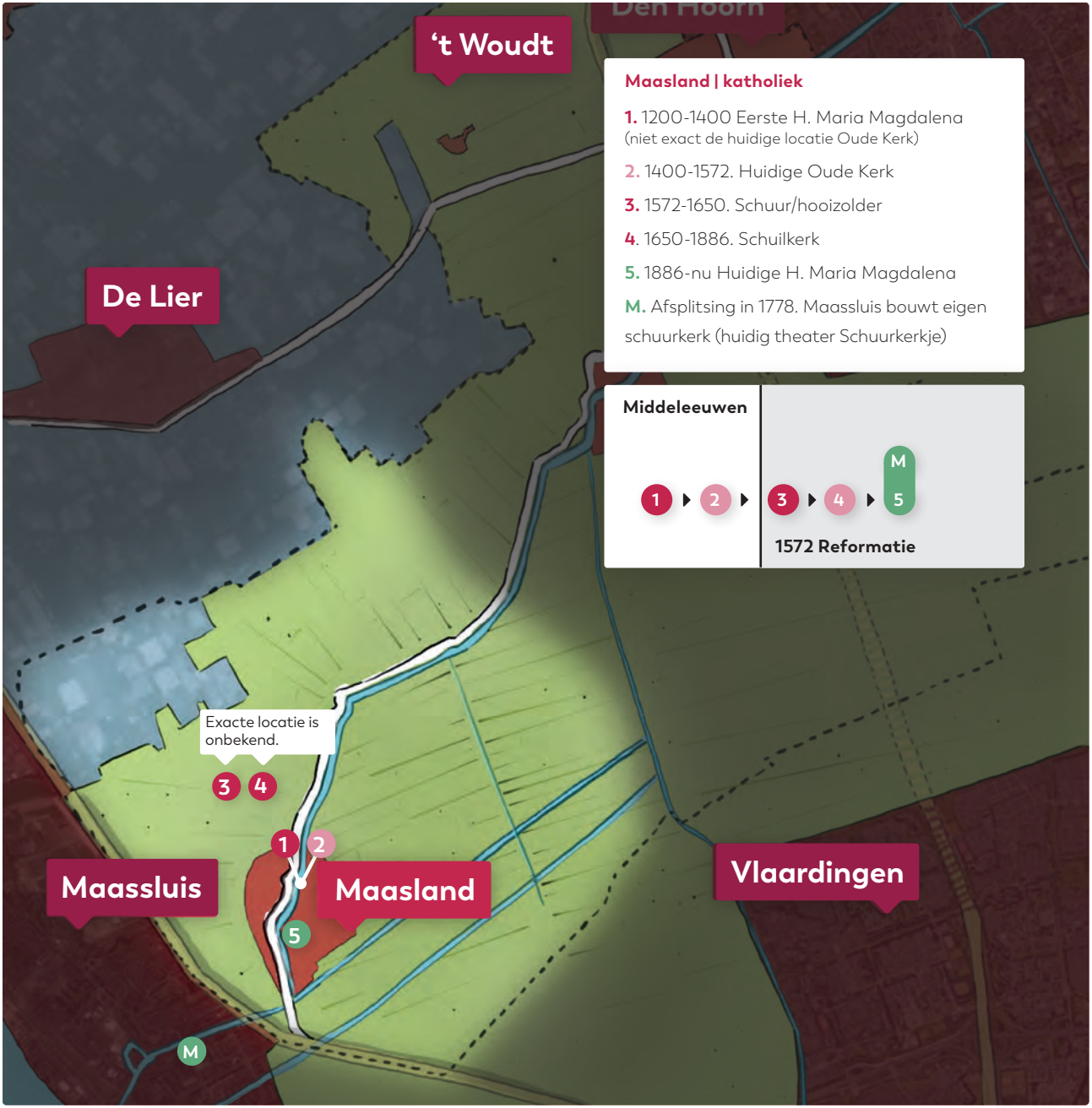
Geografische indeling

Binnen de verhalen van de twee kerkelijke gezindten maken we ook een geografisch onderscheid dat recht doet aan de historie en de huidige situatie. Zo on derscheiden we in het katholieke verhaal Maasland als aparte groep ten opzichte van Schipluiden, Den Hoorn, 't Woudt en Hoden-

Oude Kerk in Maasland

Kaader

bestaand, katholieke kerk bestaand, geen katholieke kerk meer gesloopt

Schipluiden / Den Hoorn / 't Woudt / Hodenpijl | katholiek

1a. 1277-1572. Johannes de Doperkerk 't Woudt

1b. 15e eeuw-1572. Mariakapel Den Hoorn

1c. 1482-1572. Kapel in Zouteveen (gehucht de Kapel)

1d. 1500-1572. Huidige kerk in 't Woudt

2. 1572-1657. Schuur aan de oostzijde Gaag

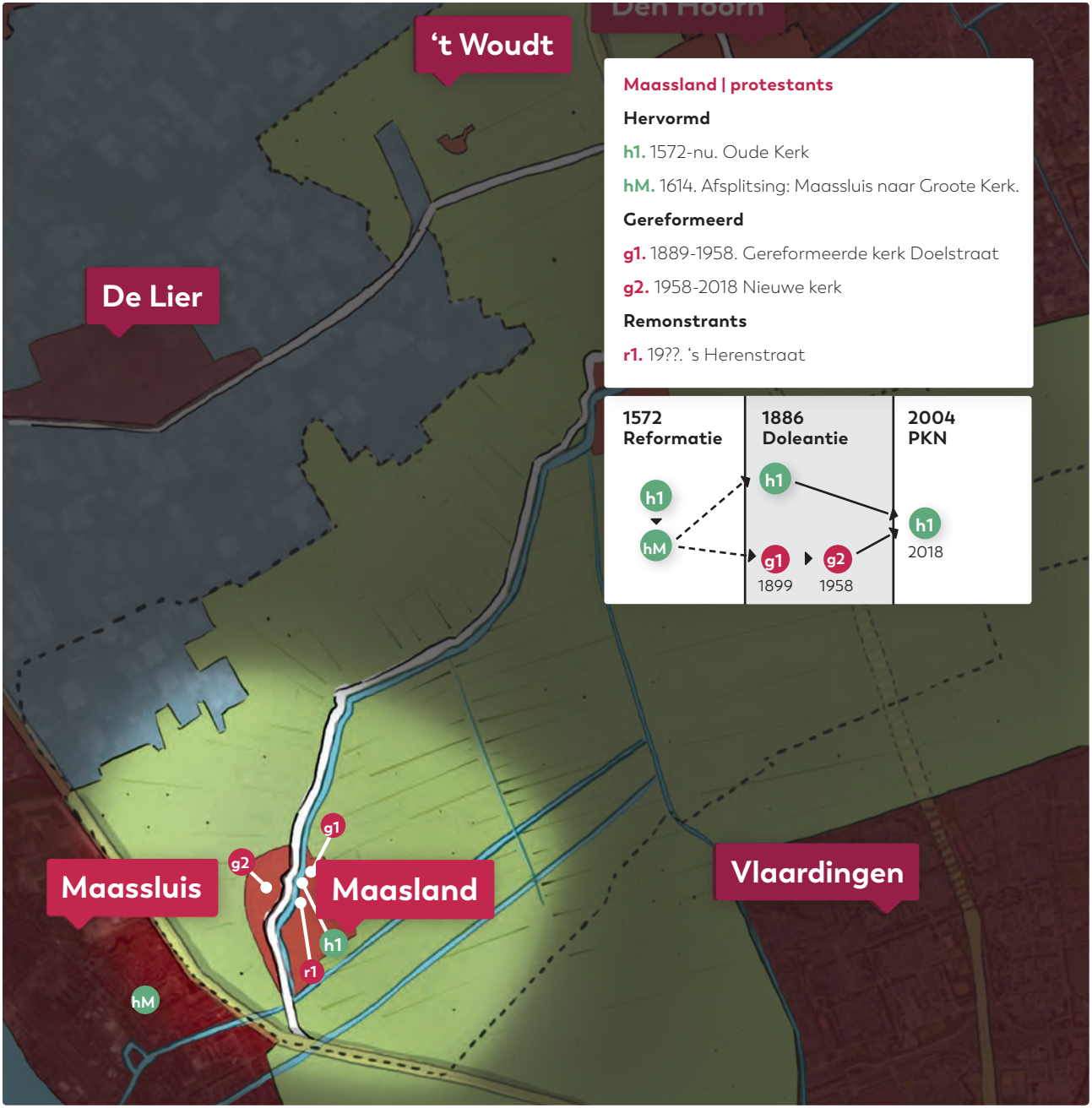
3. 1657-1840. Schuilkerk op Hopenpijl oostzijde Gaag

4. 1840-1963. H. Jacobuskerk op Hodenpijl

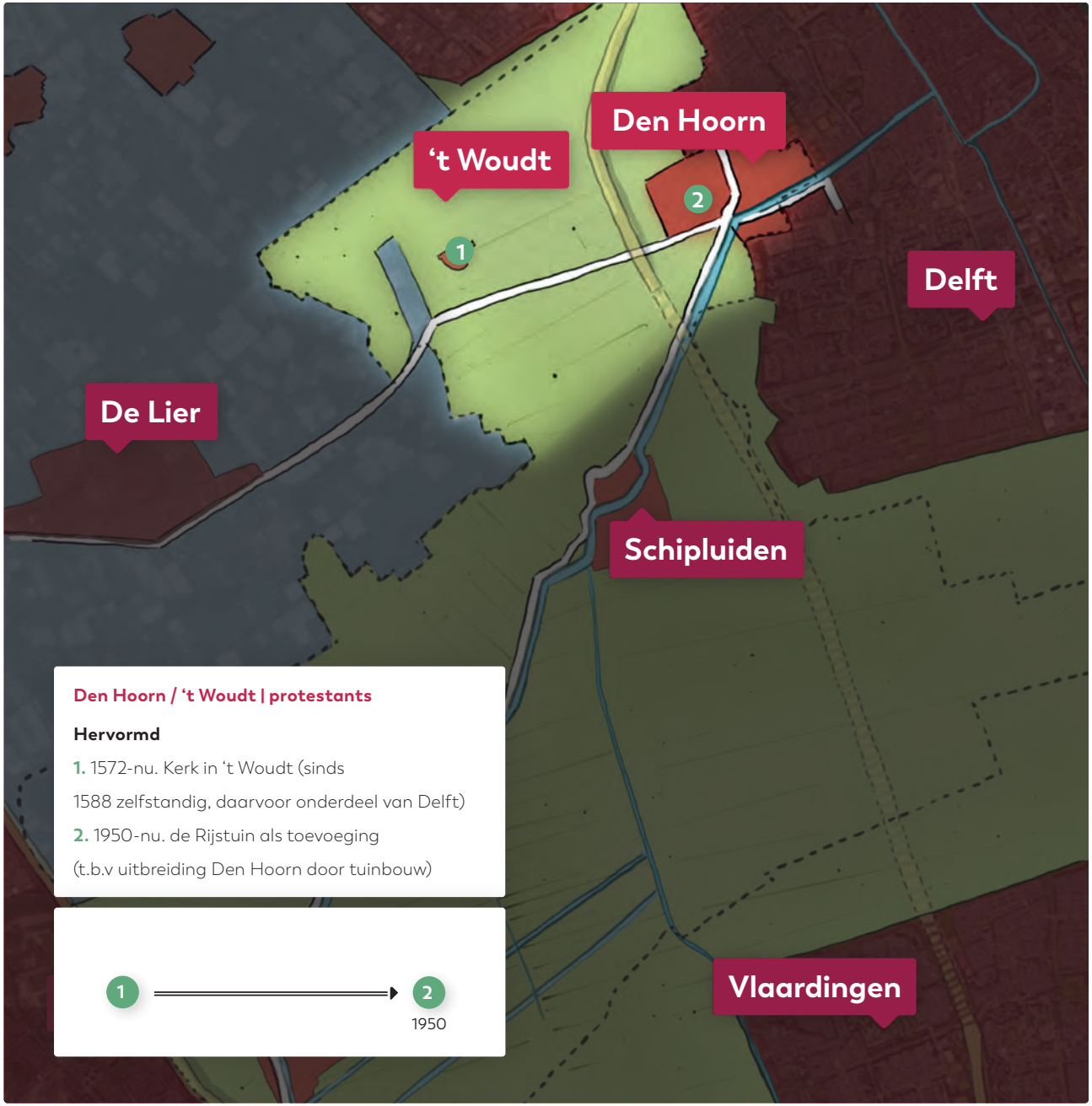
5. Afsplitsing: Den Hoorn in 1917. H.H. Antonius en Corneliuskerk

6. 1963-nu. huidige St. Jacobuskerk in Schipluiden

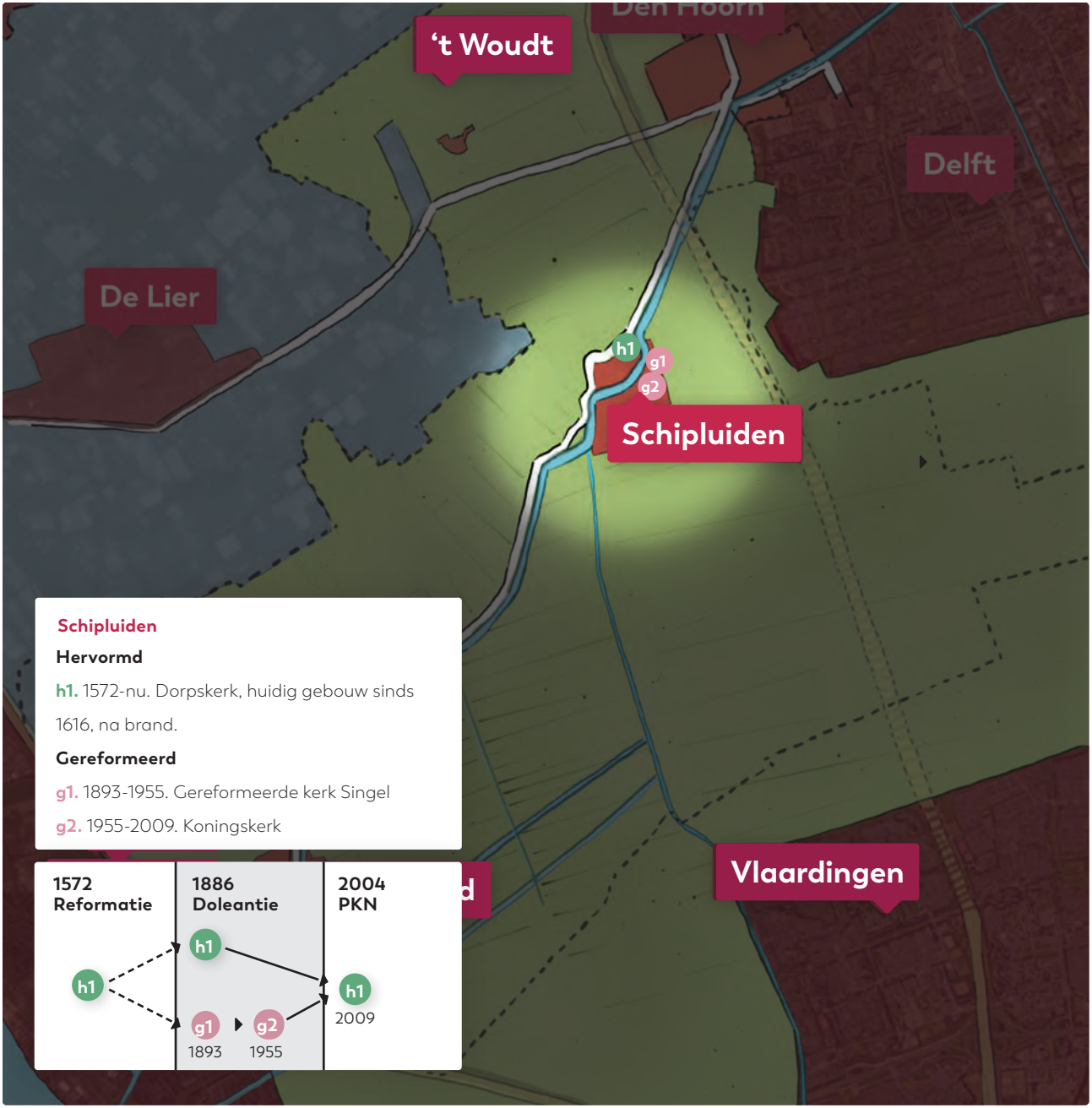
bestaand, katholieke kerk bestaand, geen katholieke kerk meer gesloopt

bestaand, katholieke kerk bestaand, geen katholieke kerk meer gesloopt

bestaand, katholieke kerk bestaand, geen katholieke kerk meer gesloopt

bestaand, katholieke kerk bestaand, geen katholieke kerk meer gesloopt

Kaader

Oude Kerk in Maasland

Hoofdstuk 4

Kerkgebouwen en het landschap

Het eeuwenoude waardevolle cultuurlandschap van Midden-Delfland, temidden van de stedelijkheid er omheen, is uniek en bijzonder. In Deel C in hoofdstuk 11 wordt dit nader uitgewerkt op de onderwerpen landschapsstructuur, kerkenpaden en het beleid rond en de kwaliteiten van het landschap.

Concluderend in relatie tot de kerkgebouwen komen we tot de volgende punten:

1. De dragers van het landschap zijn op dit moment punten, vlakken en lijnen. De kerkgebouwen vormen in de gemeente Midden-Delfland met hun torens als bakens (verticale punten) een bijzondere factor in het landschap.

2. In de huidige situatie worden de belangrijkste (horizontale) lijnen gevormd door water en infrastructuur. Hierbij vormt de Gaag een kralensnoer dat alles met elkaar verbindt. Ook hierin vervullen de kerktorens een rol. Zij markeren de dorpen die als kralen langs de Gaag liggen.

3. Maasland en Schipluiden en 't Woudt liggen als eilandjes (vlakken) in het groen. Deze dorpen zijn nog grotendeels oorsponkelijk en niet verder verstedelijkt van opbouw. Daardoor hebben zij een kenmerkend silhouet dat zich - vanuit het omringende landschap - in hoogte en statuur opbouwt richting de dorpscentra waar de oude kerkgebouwen staan.

't Woudt vormt hierin een kernachtig en uitzonderlijk archetype. Den Hoorn is, door de vergroeiing aan Delft, niet echt een eiland te noemen.

Zicht op het dorp Maasland

4. Een wat minder zichtbare laag in het (cultuur-) landschap wordt gevormd door de kerkenpaden. Alhoewel deze van origine een belangrijke rol spelen in de verbinding van landschap en de kerkgebouwen én in de verbinding tussen de steden en het landschap met de kerken, is de zichtbaarheid en ervaarbaarheid hiervan op dit moment beperkt.

5. Het beleid rond het landschap richt zich op behoud en versterking van de aanwezige kwaliteiten. De kerkgebouwen lijken hierin vooralsnog een (zeer) beperkte rol te spelen.

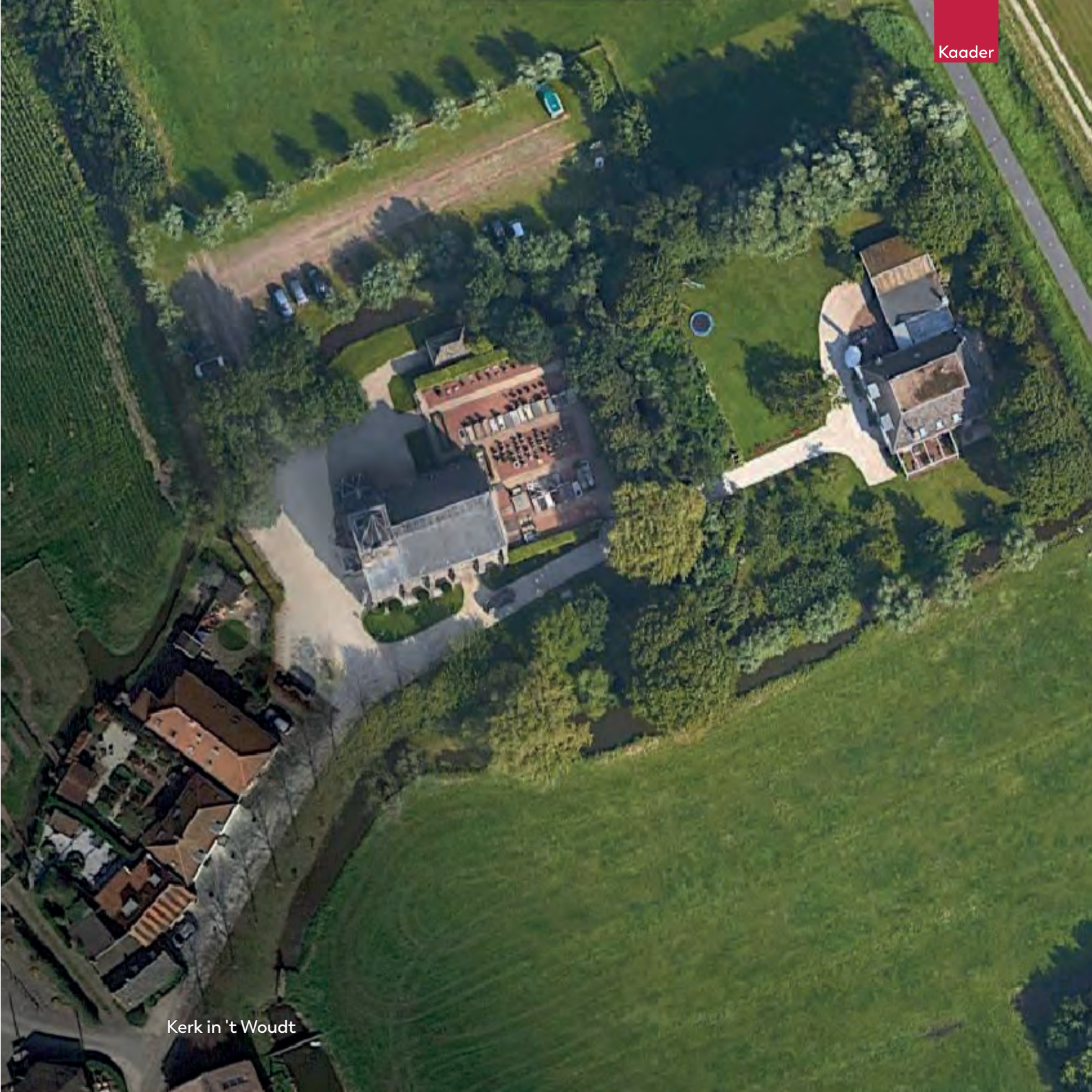
Door middel van deze kerkenvisie willen we deze rol vergroten door onder andere aan te sluiten bij de relevante kernkwaliteiten vanuit het Landschapsontwikkelingsperspectief:

- gelaagd landschap;
- landschap en verre zichten;
- prachtige dorpen;
- stad als lijst van het landschap;
- water als bindmiddel tussen land en stad.

Ook liggen er kansen om aan te sluiten bij de relevante uitwerkingsthema's van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland:

- ruimtelijke kwaliteit;
- bekendheid en recreatie;
- water en klimaat.

In hoofdstuk 8 wordt nader ingegaan op de concretere kansen die er zijn in de relatie van de kerkgebouwen tot het landschap.

Kaader
Kerk in 't Woudt

Hoofdstuk 5

Gesprek gebouweigenaren

In het kader van voorliggende kerkenvisie is met de met de verschillende eigenaren van de kerkgebouwen contact gelegd.

Vragenlijst

Allereerst is door middel van een vragenlijst gevraagd naar de 'stand van zaken' en de toekomstverwachting voor de instandhouding van het gebouw.

Behalve de eigenaren van de nog in religieus gebruik zijnde gebouwen, hebben ook de eigenaren van twee herbestemde kerkgebouwen de vragenlijst ingevuld. De eigenaren van de voormalige Koningskerk zijn niet voor de vragenlijst uitgenodigd, omdat dit gebouw meerdere eigenaren heeft en is herbestemd tot woningen. Er hebben dus in totaal negen gebouweigenaren mee gedaan: zeven kerkgemeenschappen en twee eigenaren van herbestemde kerkgebouwen.

De zeven kerkgemeenschappen zijn, net als de dorpen, relatief klein. Er is één kerkgemeenschap die gemiddeld meer dan 125 bezoekers ontvangt per reguliere religieuze bijeenkomst. Twee kerkgemeenschappen tellen 50 tot 75 bezoekers per dienst. Ook de twee herbestemde kerkgebouwen ontvangen een beperkt aantal bezoekers. Het gaat hier om 50 tot 100 personen.

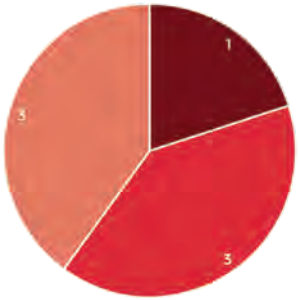
De meest opvallende uitkomst uit deze vragenlijst is dat de gebouweigenaren een positieve toekomstverwachting hebben.

Zo denken zeven van negen gebouweigenaren langer dan 10 jaar het gebouw te kunnen behouden. De andere twee gebouweigenaren denken aan een instandhouding van zeker nog 6 tot 10 jaar. De kerkgemeenschappen verwachten ook dat hun kerkgemeenschap stabiel zal blijven of een kleine krimp zal kennen in het verloop van het aantal leden of betrokkenen. Ditzelfde beeld geldt ook voor het aantal bezoekers. Zowel in de afgelopen vijf jaar als in de recente periode na Corona is het bezoekersaantal stabiel gebleven of licht gekrompen.

Eén kerkgemeenschap geeft aan dat zij na Corona zelfs is gegroeid is. Dat is tegen de landelijke trend in.

> **Opvallend is dat één kerkgemeenschap na Corona zelfs is gegroeid. Dat is tegen de landelijke trend in.**

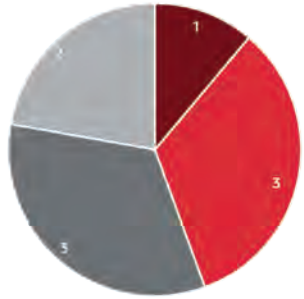
Verwachting gemeenschap voor Corona

Hoe is het verloop van het aantal leden / betrokkenen bij uw gemeenschap geweest in de afgelopen 5 jaar tot 2020?

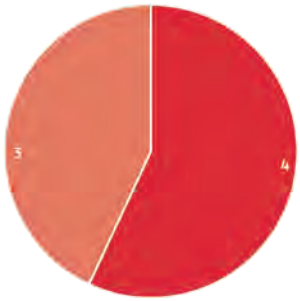
- Sterke krimp
- Krimp
- Lichte krimp
- Stabiel
- Lichte groei
- Groei
- Sterke groei

Aantal bezoekers reguliere bijeenkomst

- tot 50
- 50-75
- 75-100
- 100+

Verwachting gemeenschap na Corona

Hoe is het verloop van het aantal leden/betrokkenen naar uw verwachting in de toekomst (post-Covid-19)?

- Sterke krimp
- Krimp
- Lichte krimp
- Stabiel
- Lichte groei
- Groei
- Sterke groei

Toekomstverwachting gebouw

Voor welke termijn volstaan uw inkomsten naar uw inschatting voor de instandhouding van het gebouw?

- Geheel niet meer
- 1-5 jaar
- 6-10 jaar
- langer dan 10 jaar

Bijeenkomsten

In totaal zijn er twee gezamenlijke bijeenkomsten geweest met de gebouweigenaren. De meeste zaken die met elkaar zijn gedeeld en besproken zijn (implicieit) opgenomen en verwerkt in voorliggende kerkenvisie. In deze paragraaf vindt u daarom een beknopt overzicht van een aantal zaken.

De gebouweigenaren gaven in de eerste bijeenkomst aan dat de kerkenvisie een gezamenlijk product van de gemeente Midden-Delfland en de kerken moet worden. Een enkeling wilde vooral weten wat het betekent voor het eigen gebouw, een tweetal wil graag meedenken. Verder willen de gebouweigenaren vooral geïnformeerd worden en reageren op voorstellen. Tot slot wil eigenlijk iedereen vooral in gesprek blijven, ook na het opstellen van de kerkenvisie.

In de tweede bijeenkomst is in gezamenlijkheid nagedacht over onderdelen van de inhoud en de denkrichting. Ook is afgesproken dat de kerken de conceptversie van de kerkenvisie te zien krijgen en kunnen reageren alvorens die zal worden vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders.

De gebouweigenaren is gevraagd naar het belang dat gehecht wordt aan het kerkgebouw voor de kerkgemeenschap zelf, maar ook voor de omgeving van het gebouw. De resultaten hiervan vindt u op naastgelegen pagina.

Het kerkgebouw heeft een bredere betekenis voor de samenleving. Ze kan zowel gebedshuis, gemeenschapshuis, baken, rustpunt als gebouw met een cultuurhistorische betekenis zijn.

Het belang dat wordt gehecht aan het kerkgebouw en de betekenis ervan voor de omgeving vormt een belangrijke pijler onder de kerkenvisie.

Schipluiden

Wat maakt uw kerkgebouw voor u zelf belangrijk?

Wat maakt uw kerkgebouw voor uw omgeving belangrijk?

De antwoorden op de vraag welke partijen in het proces van de kerkenvisie zouden moeten worden betrokken, is op navolgende pagina weergegeven. Een aantal van deze stakeholders is reeds betrokken. Een ander deel zal mogelijk in een vervolgfase worden betrokken bij de uitwerking.

De onderwerpen die de kerken graag terug zien in de kerkenvisie staan op naastgelegen afbeelding. De meeste onderwerpen hebben in de kerkenvise een plek gekregen of worden onderdeel van de uitwerking in fase 2.

De thema's die een rol spelen bij de kerken en specifiek rond de gebouwen zijn weergegeven op de volgende pagina's. Zowel binnen deze kerkenvisie als in de tweede fase willen we zoveel als mogelijk deze thema's nader uitwerken en adresseren.

Kerk in 't Woudt

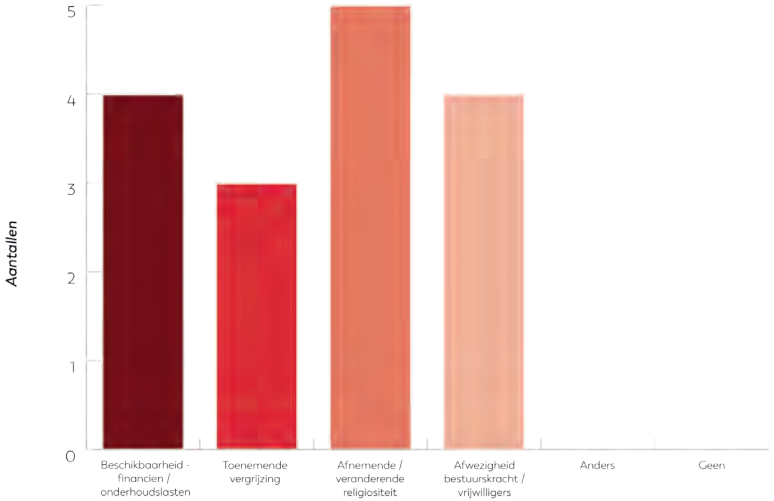
Welke partijen zouden we verder in het proces moeten betrekken

- Subsidieverstrekkers
- Duurzaamheidsadviseurs
- Bisdom
- VKBPromaa
- Historische verenigingen
- Middendelflandvereniging
- Omliggende gemeente
- Historische vereniging
- Lokale musea
- Subsidieverstrekkers; Pro Maasland; gemeente Maassluis, gemeente Westland, gemeente Delft, historische verenigingen

Welke onderwerpen wilt u in ieder geval graag terug zien in de kerkenvisie?

- Hulp bij verduurzaming, exploitatie, onderhoud van monumenten
- Omgevingsvisie en omgevingspkanDuurzaamheidGeen monumentaanwijzingen
- Effectiever gebruik van ruimte/gebouwen
- Historisch erfgoed, mogelijkheden multifunctioneel gebruik, duurzaam gebruik
- Meer betrokkenheid vanuit de gemeente.
- Duurzaamheid, toekomstvisie.
- Toekomst gerichtSamenwerking met gemeenteDuurzaamheidMinder starre regelgeving
- Hulp bij verduurzaming
- Niet alleen over herbestemming, maar juist ook de kerk als kerk met zijn problemen
- Duurzaamheid; faciliterender rol gemeente bij onderwerpen als multifunctionaliteit gebouw, onderhoud erfgoed. Kerken in relatie tot landschap.
- DuurzaamheidSamenwerking openstellingen
- Onderhoudverduurzaming van gebouwContactenRegelgeving

Wat vormt bij u het belangrijkste aandachtspunt voor de toekomst / het behoud van uw kergebouw?

In welke mate spelen deze thema's bij u?

Oude Kerk in Maasland

DEEL B Toekomstvisie

Inleiding deel B

Toekomstvisie kerkgebouwen

Het algemene doel van de kerkenvisie is het behoud van de kerkgebouwen en hun waarden voor de toekomst door het bieden van een duurzaam toekomstperspectief. Om dit perspectief te kunnen bieden, is eerst gezocht naar de verschillende waarden van de kerkgebouwen. Welke elementen hierbij een rol spelen is nader uitgewerkt in hoofdstuk 6. Dit hebben we 'waardering' genoemd.

Mede omdat nagenoeg alle kerkgebouwen binnen de gemeente Midden-Delfland een monumentale status hebben, wordt de bescherming en versterking van de waarden in eerste instantie niet zozeer in het kerkgebouw zelf gezocht. Deze is immers via de genoemde status reeds beschermd. Behoud en versterking van de waarden wordt wel gezocht in de verbinding met het - voor de kerkgebouwen in de gemeente Midden-Delfland kenmerkende - landschap.

Hierbij is het nadrukkelijk niet de bedoeling van de gemeente Midden-Delfland om via deze kerkenvisie de waarden van monumenten in de zin van de Erfgoedwet aan te scherpen.

Uiteraard kan voorliggende kerkenvisie de tendens van dalend kerkbezoek niet keren. Wel wordt gezamenlijk met de gebouweigenaren gezocht naar middelen voor het behoud van de waardevol geachte (elementen van de) kerkgebouwen.

In hoofdstuk 7 wordt het begrip 'kerkbiotoop' geïntroduceerd. Dit is het van belang zijnde invloedsgebied van een kerkgebouw. Deze kerkbiotoop wordt voor de tien kerkgebouwen in beeld gebracht. In een later stadium zal dit verder worden uitgewerkt en omgezet in kansen en voorwaarden bij ontwikkelingen rond en transformaties van de kerkgebouwen.

In hoofdstuk 8 wordt een zestal kansen voor de kerkgebouwen benoemd. Deze kansen sluiten op onderdelen aan op de beleidsmatige punten uit het Landschapsontwikkelingsperspectief en het Bijzonder Provinciaal landschap Midden-Delfland uit hoofdstuk 4. Ook vormen de kerkenpaden een belangrijke rode draad in dit geheel.

Kaader

Kerk in 't Woudt

Hoofdstuk 6

Waardering

In hoofdstuk 4 concludeerden we dat de kerkgebouwen sterk verbonden zijn met het landschap en mede bepalend zijn voor de aanwezige kwaliteiten. Uiteraard verschilt dat per gebouw en per situatie. In dit hoofdstuk gaan we dieper in op de aanwezige kwaliteiten en de waarde daarvan.

Deze waardering vormt mede de basis voor fase twee van de kerkenvisie. In deze fase wordt ingezet op behoud en versterking van de kwaliteiten van de kerkgebouwen in relatie tot het kerkenlandschap. Bij transformaties in de invloedssfeer van een kerkgebouw is dit kaderstellend.

De belangrijkste aspecten van de algemene waardering zijn de volgende:
1. landschap
2. water
3. hoofdwegen
4. dorpen
5. kerkenpaden

Deze aspecten samen vormen mede de 'kerkbiotoop'.

1. **Landschap**
Te waarderen als een open en relatief onbebouwd cultuurhistorisch waardevol veenweidelandschap, dat al eeuwenlang nauwelijks is veranderd.

2. **Water**
Te waarderen als het belangrijkste structurerend element in het landschap. De kronkelende waterloop van de Gaag wordt ook wel ‘de kralenketting’ door het landschap genoemd. De Gaag loopt vanaf de grachten in Delft naar de sluis van Maassluis en komt daar uit in de Nieuwe Waterweg.

3. **Hoofdwegen**
De hoofdstructuur is te waarderen als zeer overzichtelijk en grotendeels al eeuwenoud. Alleen ter plaatse van de dorpen is de hoofdweg soms iets verlegd, om het dorp heen. De belangrijk-

ste verbindingsweg door de gemeente volgt de kronkelende Gaag. De dorpen Maasland en Schipluiden zijn van oorsprong lintdorpen langs deze hoofdweg. Den Hoorn heeft zich in oorsprong ook ontwikkeld langs de Gaag, maar later meer aan een assenkruis van wegen. Behalve de weg langs de Gaag is er een tweede hoofdweg richting De Lier.

4. Dorpen

De dorpen zijn te waarderen als de kralen aan het snoer dat de Gaag vormt. De eeuwenoude structuren van de dorpen zijn nog goed te ervaren en weinig aangetast. De lintdorpen Maasland en Schipluiden zijn na de Tweede Wereldoorlog beperkt uitgedijd. Den Hoorn is geheel tegen Delft aangegroeid. Het dorp functioneert als een 'hap' uit Delft.

5. Kerkenpaden

De kerkenpaden zijn te waarderen als hét verbindingselement tussen het landschap en de kerken. Naast een verbinding tussen het landschap en de kerken vormen de kerkenpaden ook stad-landverbindingen waarlangs de stedelingen het landschap betraden. De routes zijn zeer waardevol als eeuwenoude routes waar de historie onverstoord te ervaren is. Op deze smalle paden door weilanden en over sloten voel je de weidsheid, de natuur met vogels en de omstandigheden van weer en wind ten volle en zijn als het ware de Middeleeuwen te ervaren.

H. Jacobuskerk / Op Hodenpijl

Hoofdstuk 7

Kerkbiotopen

Dit hoofdstuk maakt een vertaalslag van de algemene waardering van hoofdstuk 6 naar een concrete waardering per kerkgebouw in de vorm van een kerkbiotoop.

Een kerkbiotoop heeft betrekking op het gebied rondom een kerkgebouw, waarin het gebouw een rol van betekenis speelt.

In een kerkbiotoop worden de bepalende, waardevolle elementen in de omgeving van een kerkgebouw weergegeven die het kerkgebouw betekenisvol maken. De vijf algemene waarderingsthema's uit hoofdstuk 6 (landschap, water, hoofdwegen, dorpen en kerkenpaden) zijn daarvoor de basis.

De grootte van een biotoop verschilt per kerkgebouw en is afhankelijk van de ligging in een dorp of in het open landschap, de nabijheid van een waterverbinding of andere infrastructuur en de nabijheid van kerkenpaden. Sommige kerken hebben een toren die al van veraf vanuit het landschap zichtbaar is en hebben daarom een grote biotoop. Andere kerkgebouwen zijn meer ingebed in de dorpen en hebben daardoor een kleinere biotoop.

Op de volgende pagina is een schematisch overzicht weergegeven van de biotopen per kerkgebouw. Deze schema's geven in de kern weer wat de bepalende elementen vormen.

Bij ontwikkelingen die van invloed zijn op (de biotoop van) kerkgebouwen dienen deze elementen meegenomen te worden als onderdeel van de ruimtelijke kwaliteit. Mede vormen ze de basis voor landschappelijke - of stedenbouwkundige toetsing. Ook kunnen ze als input worden gebruikt voor de ruimtelijke kaders.

Deze schema's worden per kerk concreet uitgewerkt op de daaropvolgende pagina's.

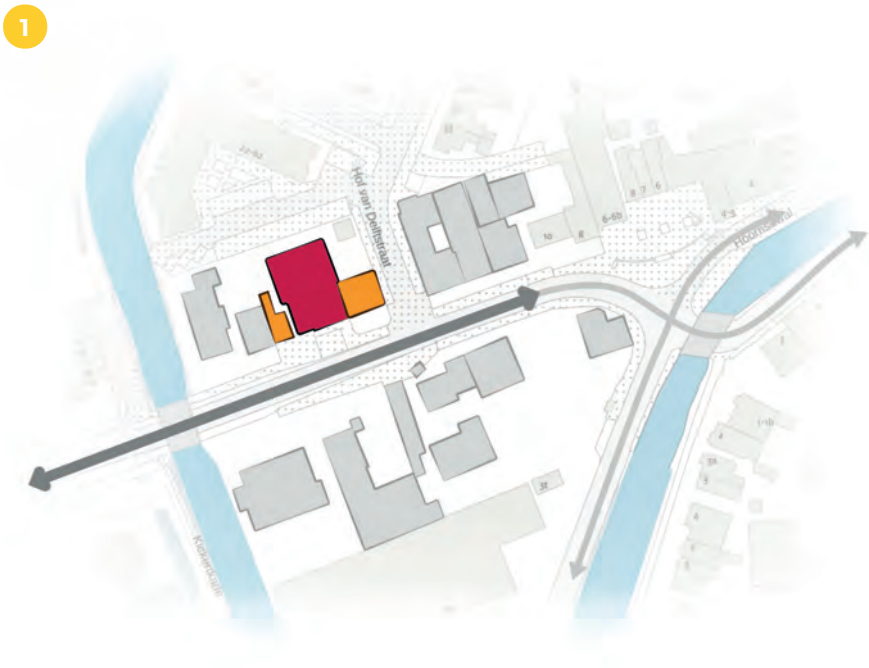
Legenda

- Kerk + biotoop
- Toren
- Hoofdweg
- Gaag
- Kerkenpad
- Dorp
- Losse bebouwing
- Landschap

1 De Rijstuin
2 H.H. Antonius en Cornelius
3 Woudtse Kerk
4 H. Jacobuskerk / Op Hodenpijl
5 Dorpskerk
6 H. Jacobus de Meerdere
7 Gereformeerde Kerk / Indigo
8 Koningskerk
9 Oude Kerk
10 H. Maria Magdalena

Hoofdstuk 7

Kerkbiotopen

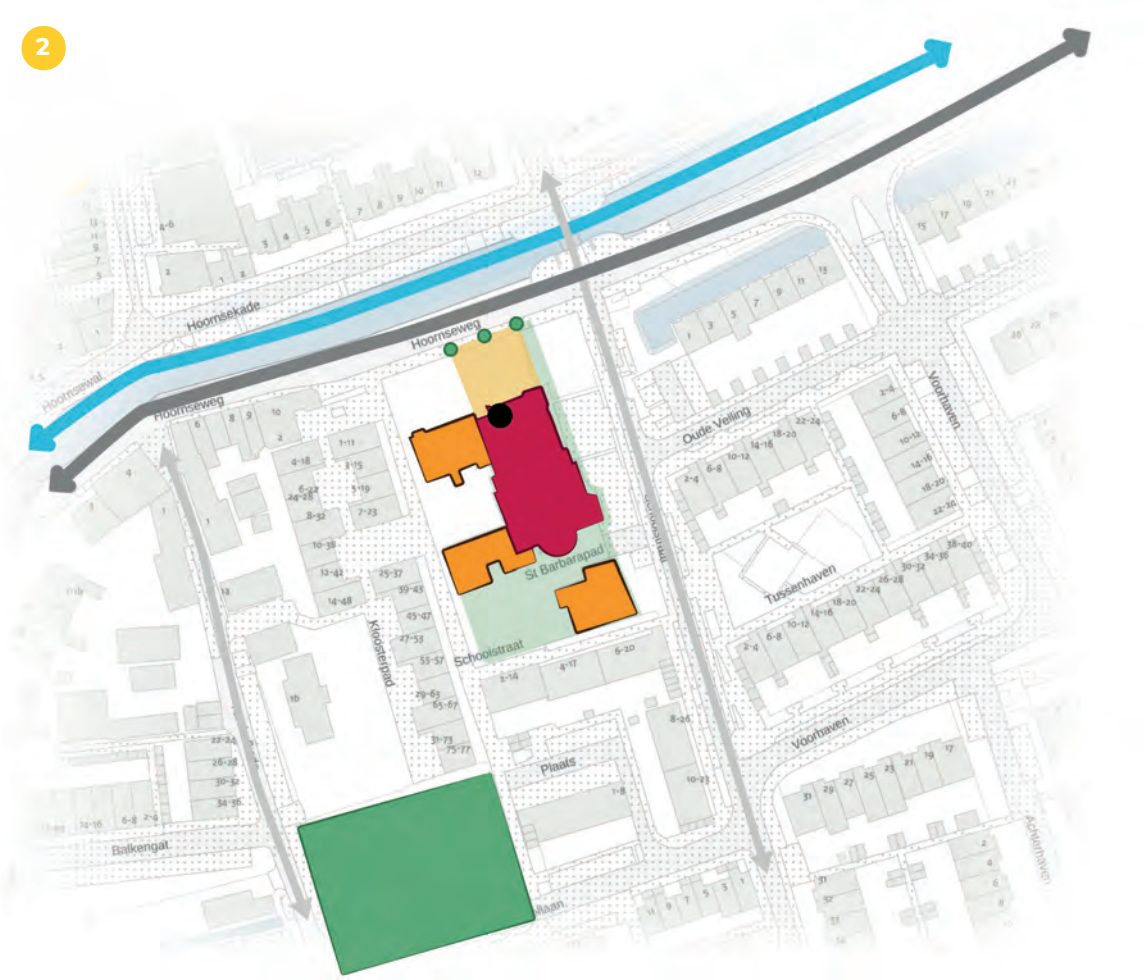
Legenda

- Kerkgebouw
- Pastorie
- Overige bebouwing
- Plein
- Kerktuin
- Begraafplaats
- Boom
- Toren
- Hoofdweg
- Gaag
- Kerkenpad

1 Rijstuin in Den Hoorn

- Ensemble: kerk en pastorie
- (entreegebouw/zalencentrum van beperkte architectonische en cultuurhistorische waarde).
- Opgenomen in de gevelwand.
- Ligging langs één van de hoofdwegen van Den Hoorn, nabij centrum.

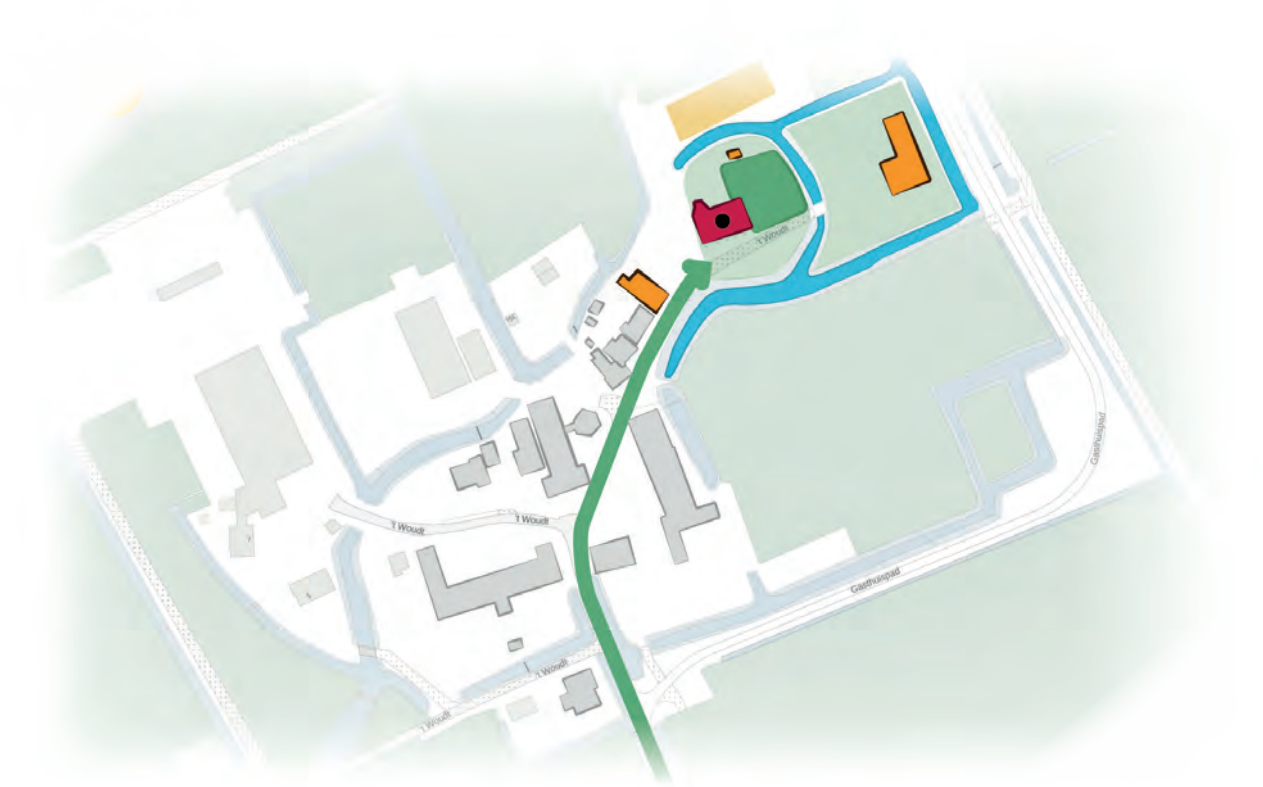

2 H.H. Antonius en Cornelius in Den Hoorn

- Ensemble: kerk, voormalig zusterhuis ten zuiden, groene tuin, voorplein (noordzijde), Kloosterpad en begraafplaats.
- Ligging aan Gaag en hoofdweg dorp.
- Schoolstraat belangrijke verbinding in het dorp, richting dorpscentrum

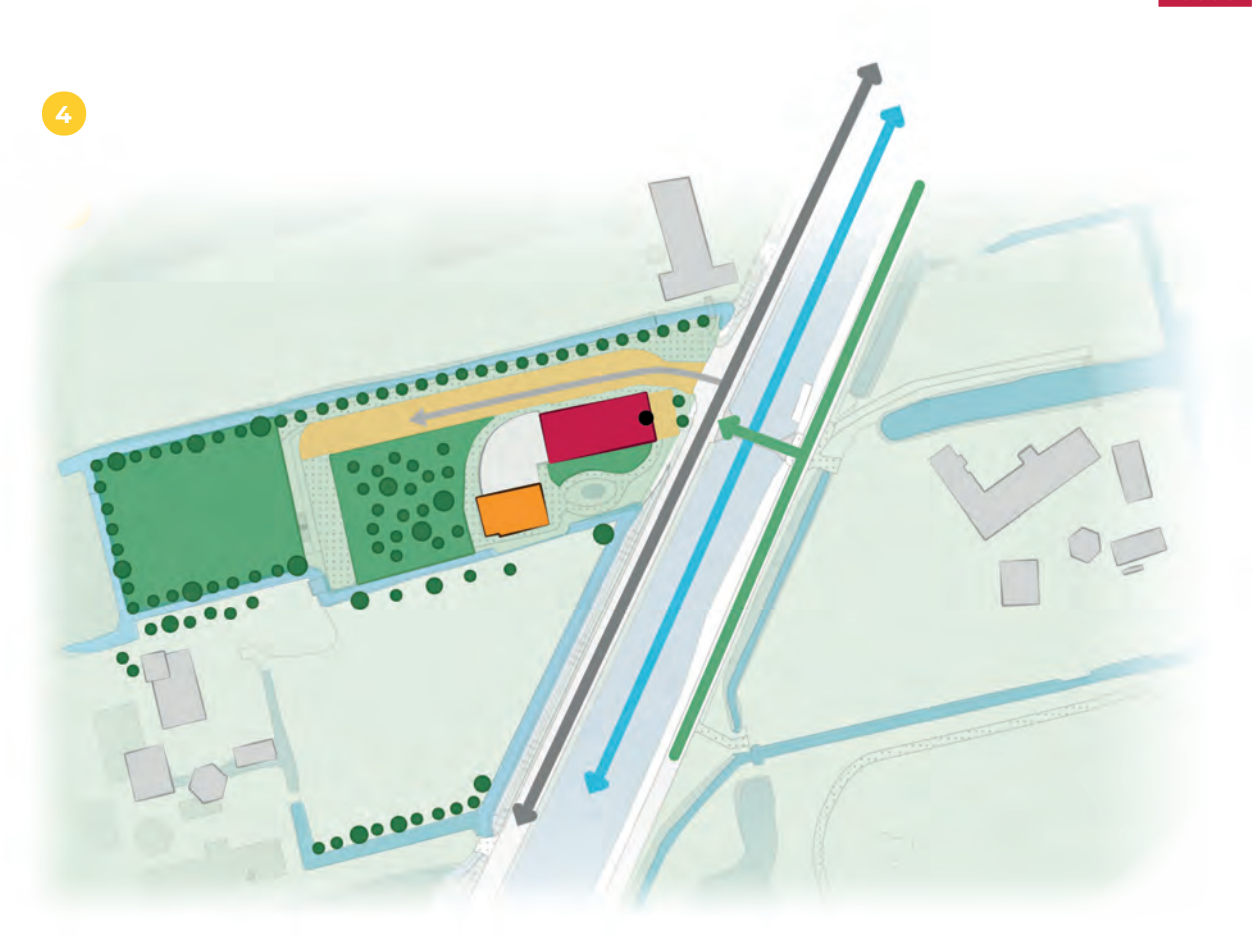
3

3 Woudtse kerk in 't Woudt

- Ensemble: kerkdorp met boerderijen, kerk, pastorie, kosterswoning, begraafplaats met gebouwtje en toegangsweg.
- Vrije ligging in het landschap.
- Toegangsweg dorp is kerkenpad.
- Kerk heeft verhoogde ligging in het landschap.

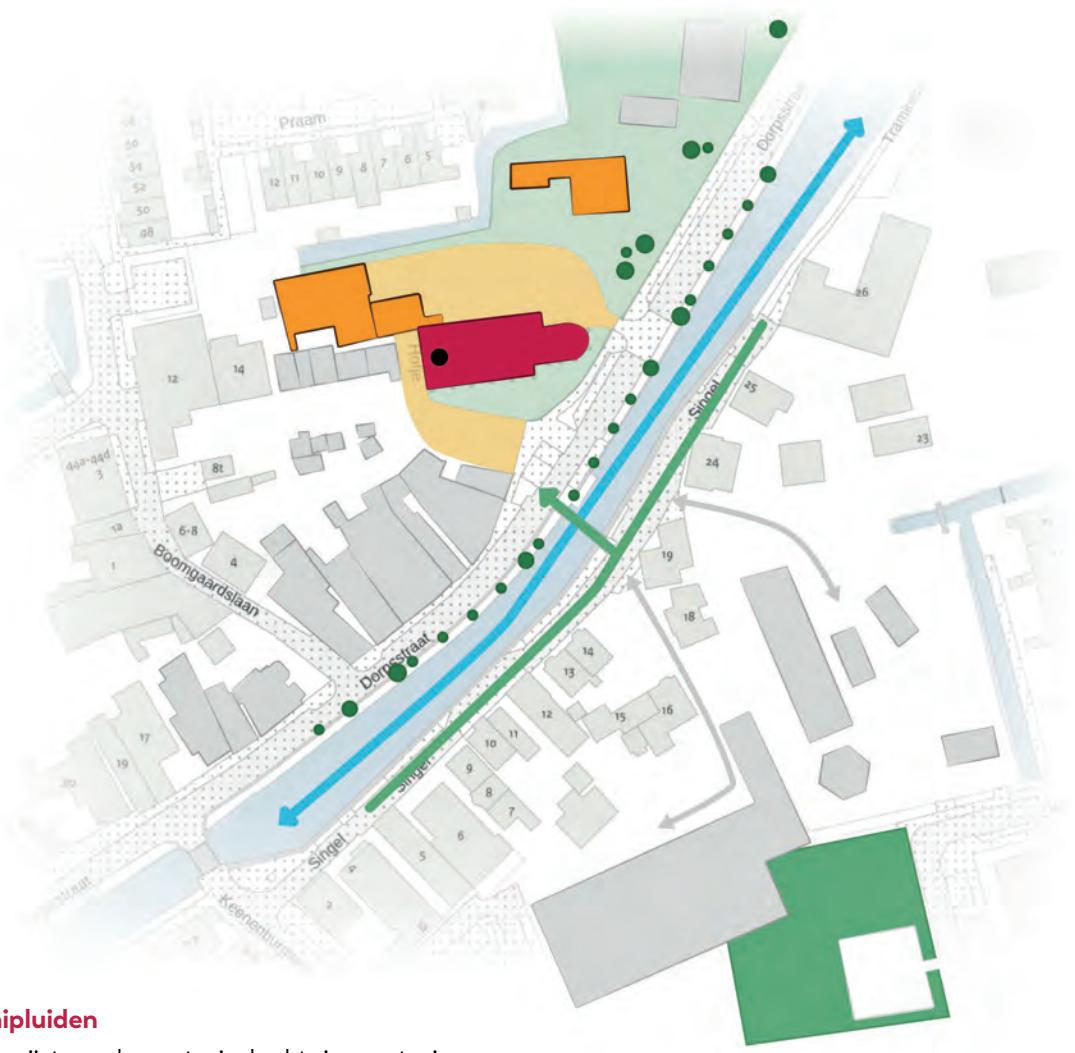

4 H. Jacobuskerk / Op Hodenpijl

- Ensemble: Kerk, pastorie (met niet-monumentale aanbouw) in groene setting, voorplein met kastanjebomen en achtergelegen begraafplaats met toegangweg.
- Vrije ligging in het groen.
- Direct gelegen aan de Gaag, nabij brug, Gaagweg, Tramkade.
- Kerk gelegen is aan het cultuurhistorisch waardevolle bebouwingslint Rijksstraatweg.
- Tramkade is kerkenpad.
- Onderdeel van bebouwingscluster Hodenpijl met historische buitenplaatsen/boerderijen.

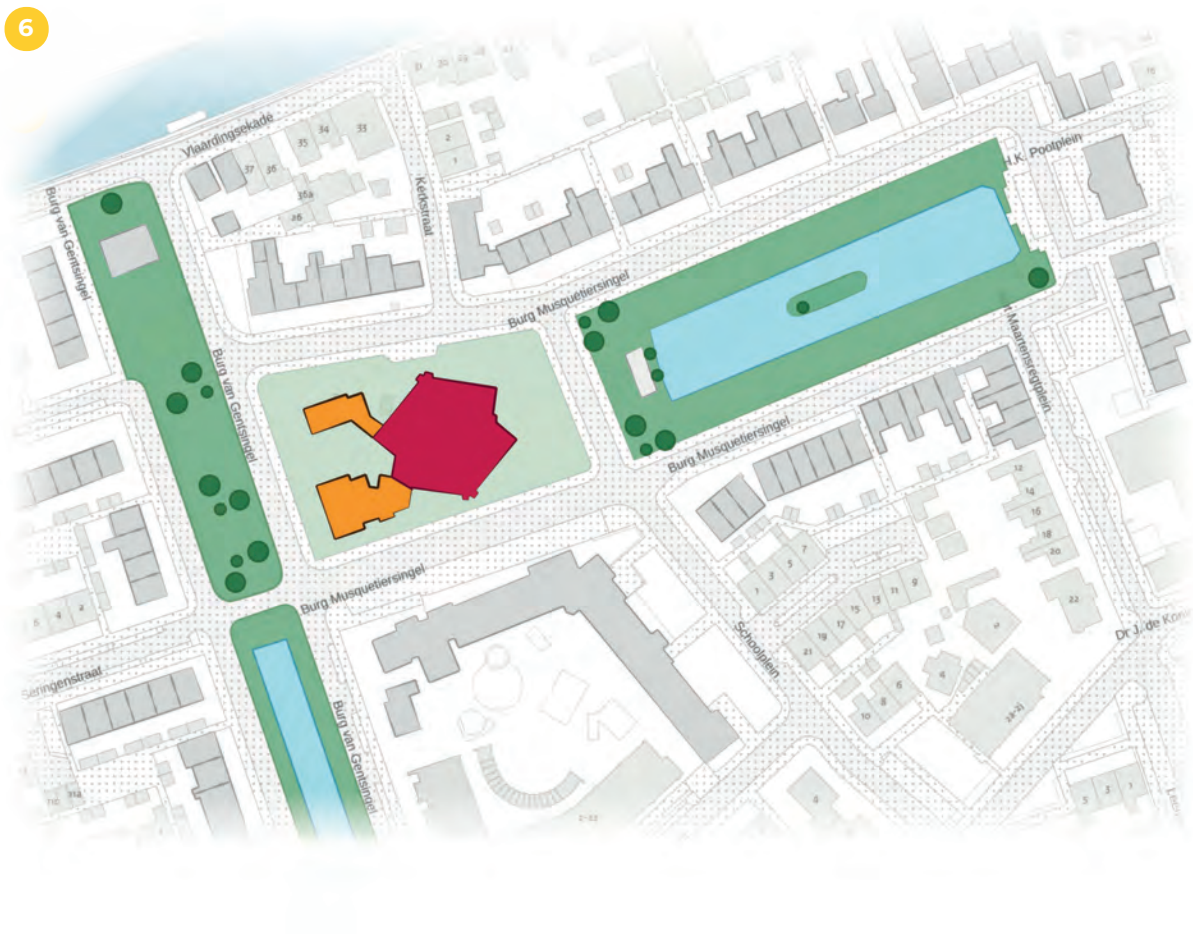
5

5 Dorpskerk in Schipluiden

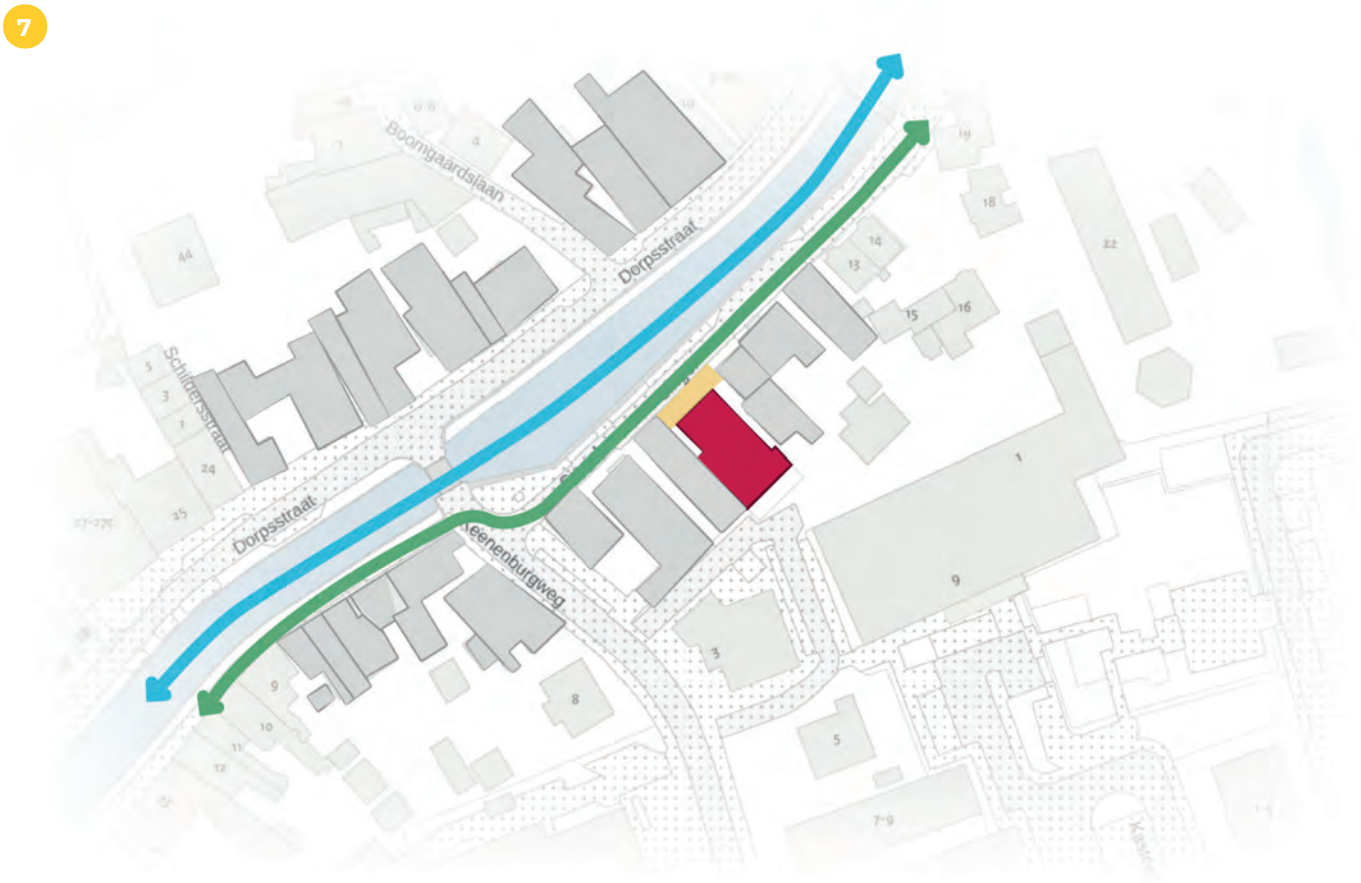
- Ensemble: kerk, vrijstaande pastorie, kerktuin, pastorietuin, ommuring (en zalencentrum Het Baken), bomen, hof
- Ensemble ligt aan de kop van het historische bebouwingslint Dorpsstraat.
- Ligging aan de Gaag nabij brug
- Kerkenpaden langs de Gaag
- Nabij aanlegsteiger
- Telatie met voormalig kasteel.

6 H. Jacobus de Meerdere in Schipluiden

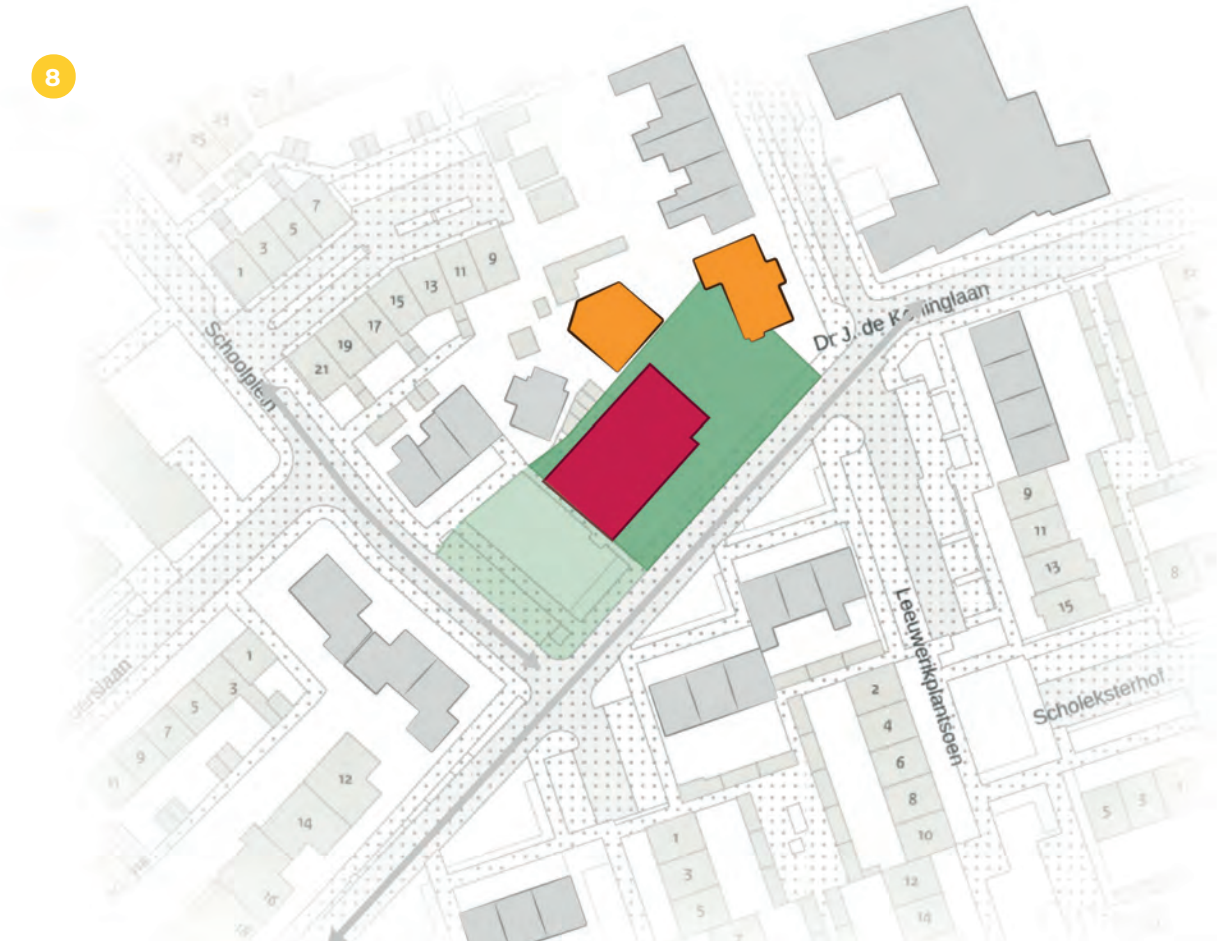
Alzijdig ensemble van kerk met woning op een groenzone.
Kerk is onderdeel van groenzone Burg. Musquetiersingel. Het gemeentehuis en de kerk fungeren als begin-en eindpunt van de as. De ingang van de kerk bevindt zich tegenover het oorlogsmonument van het dorp. De kerk grenst ook aan de groen/singelzonde van de Burg. van Gentsingel die vanaf de Gaag loopt. Kerk is schakelpunt tussen twee singels.

7 Gereformeerde Kerk/ Indigo

- Ensemble: kerk is onderdeel van straatwand Singel
- Waardevol: kerk heeft t.o.v. rest van de straatwand een terugliggende positie, waardoor een ondiep voorplein is ontstaan.
- Ligging aan de Gaag, onderdeel van het historische dorpslint.

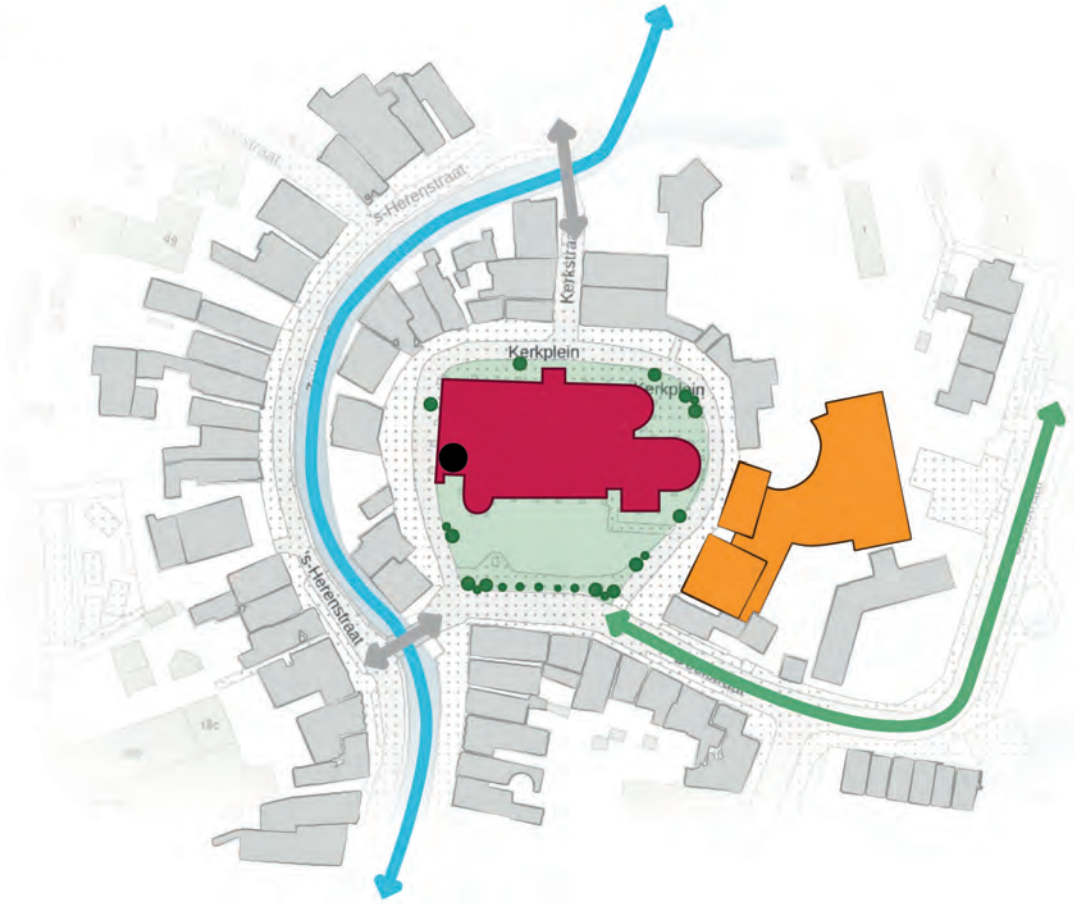

8 Koningskerk

- Ensemble: kerk, tuin rondom en publiek parkje aan zuidzijde.
- De kerk heeft een strategische ligging op de kruising van twee hoofdwegen in de wijk. De positie van het plantsoen benadrukt dit.

8

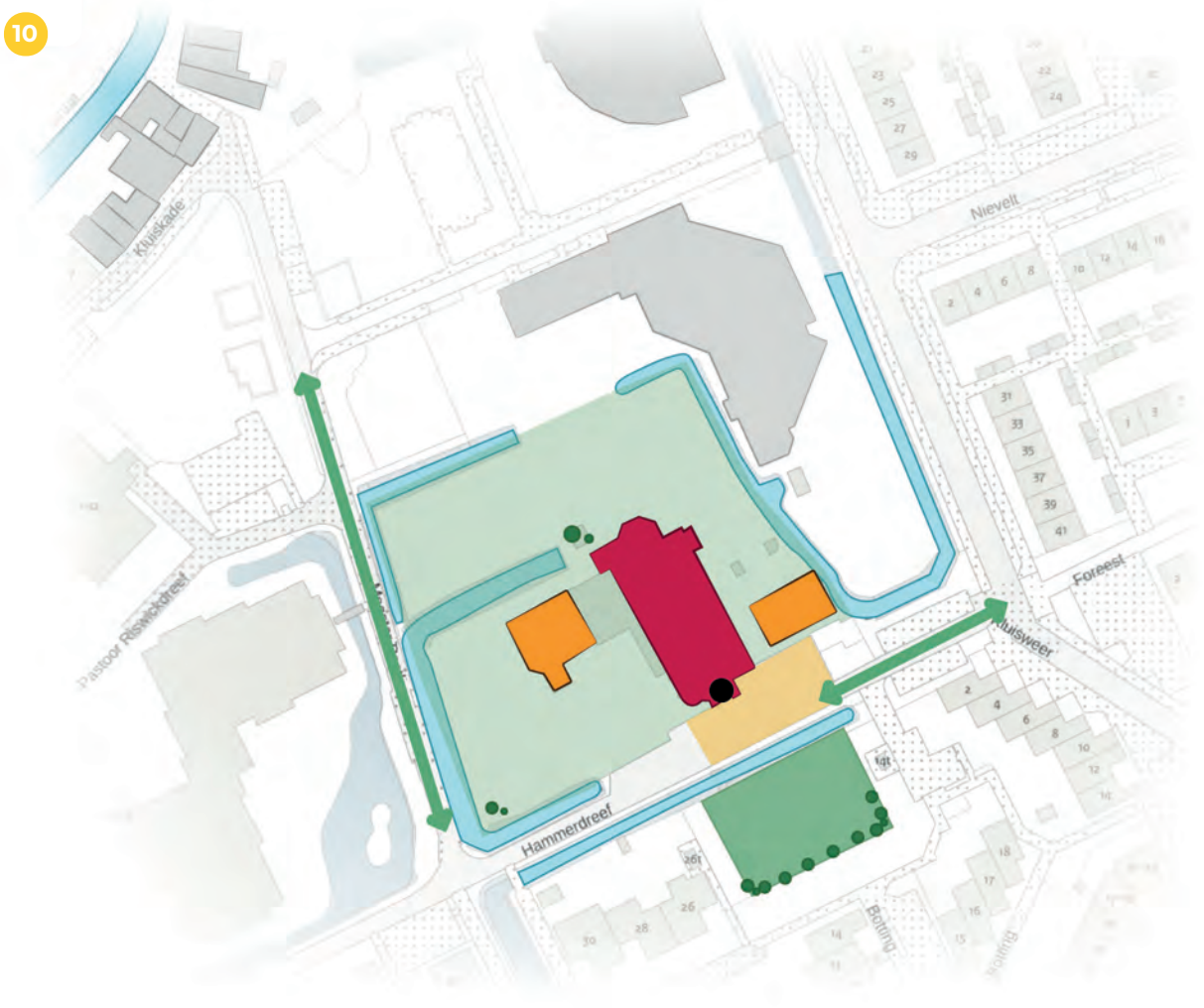
9

9 Oude Kerk

- Ensemble: kerk met kerkring met bebouwing (o.a. pastorie, oude pastorie), tuin rondom met bomen aan zuidzijde, begrenzend hekwerk aan zuidzijde.
- Ensemble van kerk met kerkplein en kerkring vormt een belangrijk onderdeel van het beschermd dorpsgezicht.
- Kerkenpadroute via Doelstraat
- Gaag kronkelt rond de kerkring, twee zichtlijnen er naar toe via bruggen.

10 H. Maria Magdalena

- Samenhangend ensemble: kerk, pastorie (m.u.v. latere aanbouw), voormalige korsterswoningen, begraafplaats en tuin rondom met bomen
- Enclave met sloot rondom, toegankelijk via 2 bruggen

Hoofdstuk 8

Kansen voor kerkgebouwen

In dit hoofdstuk wordt een zestal kansen voor de kerkgebouwen benoemd. Deze kansen sluiten op onderdelen aan op de beleidsmatige punten uit het Landschapsontwikkelingsperspectief (LOP, op de Visie voor het het Bijzonder Provinciaal landschap Midden-Delfland (BPL-MD) en op de Gebiedsvisie Midden-Delfland 2025®. De kerkenpaden vormen een belangrijke rode draad in dit geheel.

De kansen die in dit kader worden gezien zijn niet primair exploitatief of financieel van aard. Wel kan benutting van de kansen naar verwachting zorgen voor verbreding, verdieping en uitbreiding van de bekendheid en het cultureel en maatschappelijk draagvlak. Dat kan op haar beurt door bijvoorbeeld de toename van de bekendheid weer leiden tot succesen bij het bredere gebruik, wat dan weer kan leiden tot een verbetering van de exploitatie. Om er achter te komen of er een concreet verdienmodel voor een specifiek kerkgebouw is te ontwikkelen, zal via apart onderzoek moeten blijken.

Direct of indirect kan het benutten van de kansen bijdragen aan de doelstelling op meerdere beleids- en aandachtsvelden. Denk bijvoorbeeld aan cultuur, (cultuur)historie, sociaal-maatschappelijk, toeristisch en landschappelijk.

Nadere samenwerking tussen meerdere andere partners en de gebouweigenaren is hierbij van essentieel belang. Ook is verbreding van het gebruik van de kerkgebouwen, indien mogelijk, gewenst.

De genoemde zes kansen vormen een eerste voorzet die vraagt om nadere uitwerking en concretisering. Op navolgende pagina's is per kans aangegeven welke aspecten een rol spelen. Tevens is er een korte toelichting opgenomen. De mogelijke acties zijn kort weergegeven en ook voor welke kerkgebouwen deze kans relevant lijkt.

NB. Bij sommige kerkgebouwen zijn kansen al benut, bijvoorbeeld door regelmatige openstelling en de organisatie van activiteiten.

1. Zicht op het kerkgebouw

toerisme | historie | kerkenpaden | wandelen | openstelling

Kerk als het eindpunt van het kerkenpad.

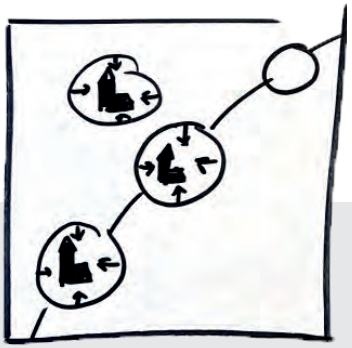
Actie: Kerkgebouwen gaan open en krijgen (toeristische) tentoonstelling over de historie van de kerkenpaden/ het dorp / de kerk.

Kerkgebouwen:

3. Kerk 't Woudt
5. Dorpskerk Schipluiden
9. Oude Kerk Maasland

2. Gemeenschapshuis

gemeenschap | publiek | ontmoeting | openstelling

Het kerkgebouw is van oudsher dè publieke binnenruimte van het dorp en veel meer dan alleen een religieuze ruimte. De gemeenschapszin is nog steeds groot en dat is uniek voor deze omgeving.

Actie: Kerkgebouwen gaan open en worden weer dé overdekte ontmoetingsruimte van het dorp (niet religieus). In ieder geval: grote tafel met fijne stoelen en goede koffie, maar mogelijk ook: rommelmarkten, lezingen, concerten, etc.

Kerkgebouwen:

2. H.H. Antonius en Cornelius Den Hoorn
3. Kerk 't Woudt
5. Dorpskerk Schipluiden
6. H. Jacobus de Meerdere Schipluiden
9. Oude Kerk Maasland
10. H. Maria Magdalena Maasland

3. Place | sacrets and silence

rust | stilte | ontmoeting | contemplatie | kaarsje branden

Kerk als natuurlijke plaats voor comtemplatie en stilte.

Actie: Kerken gaan open / krijgen stilteplek.

Kerken:

2. H.H. Antonius en Cornelius Den Hoorn
3. Kerk 't Woudt
5. Dorpskerk Schipluiden
6. H. Jacobus de Meerdere Schipluiden (de Mariakapel van de kerk is al elke dag geopend)
9. Oude Kerk Maasland
10. H. Maria Magdalena Maasland

4. Kerkenroute langs de Gaag

toerisme | historie | route | water

De Gaag verbindt de kerken met elkaar. Vrijwel alle kerken liggen op prominente plekken langs dit water. De Gaag heeft een belangrijke recreatieve functie. In het verleden hebben hier meerdere kerkgebouwen gestaan die nu niet meer zichtbaar of in functie zijn.

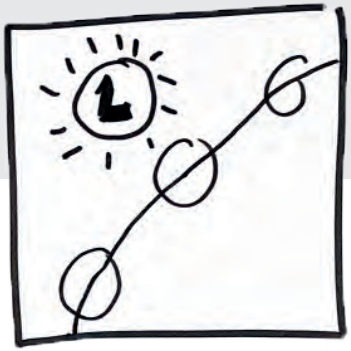
Actie: Aantal keer per jaar organiseren van een kerkenroute. Openstelling kerken, gidsen, route per boot. Beginpunt Nieuw Kerk Delft, eindpunt Grote Kerk Maasland (of Maassluis).

Kerken:

2. H.H. Antonius en Cornelius Den Hoorn
3. Kerk 't Woudt
5. Dorpskerk Schipluiden
6. H. Jacobus de Meerdere Schipluiden
7. Indigo Schipluiden
9. Oude Kerk Maasland
10. H. Maria Magdalena Maasland

5. 't Woudt als parel

toerisme historie landschap wandelen openstelling

't Woudt is een parel in het groen, volgens het Landschapsontwikkelingsperspectief en de ANWB. De kerk is het meest beeldbepalende en historische gebouw van het dorp.

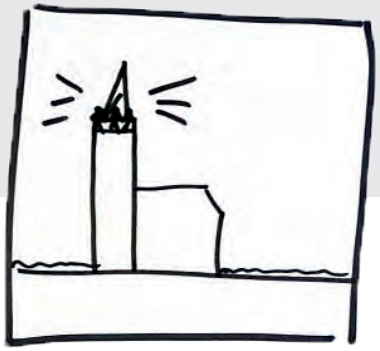
Actie: Kerk gaat open. Meer info aan de buitenzijde, bankjes buiten voor passanten, rondleidingen door het dorp en de kerk.

Kerken:

3. Kerk in 't Woudt

6. Uitzicht over het landschap

toerisme uitzicht landschap

De kerktorens zijn de enige hoogtepunten in het landschap van Midden- Delfland. Het uitzicht over het wijdse landschap is fantastisch.

Actie: Torenbeklimming

Kerken:

2. H.H. Antonius en Cornelius Den Hoorn
6. H. Jacobuskerk / Op Hodenpijl (al mogelijk)
10. H. Maria Magdalena Maasland

9. Oude Kerk Maasland, virtuele beklimming.
De toren is het eigendom van de burgelijke gemeente. Torenbeklimming is niet mogelijk (niet veilig), maar wellicht wel virtueel.

Hoofdstuk 9

Aanbevelingen

In deze eerste fase van de kerkenvisie zijn de inventarisatie van de gebouwen en de eventuele problematiek weergegeven. Ook de analyse van het kerkenlandschap en het omringende landschap vormt een onderdeel van de visie. Er wordt een aanzet gegeven voor het verbinden van de waarden van het landschap met de kerkgebouwen. De kerkenvisie vormt een belangrijke basis en vertrekpunt, maar een aantal onderwerpen vraagt om nadere uitwerking en verdieping. In fase 2 van de kerkenvisie kan een eerste aanzet zijn om tot een uitwerking te komen.

Aanbevolen wordt om dat voor navolgende onderwerpen te doen. De mate waarin dit zou moeten plaatsvinden, is onderwerp van nadere beschouwing. Achterliggend doel is steeds het behoud van de waardevol geachte kwaliteiten van de kerkgebouwen in relatie tot het omringend (kerken)landschap. De aanbevelingen zijn opsteld door KAAder kerkadvies en gericht aan de gebouweigenaren en de gemeente. Het is aan de gemeente en kerken in gezamenlijk overleg te bepalen welke aanbevelingen worden overgenomen en wie welke rol gaat nemen bij het opvolgen van de aanbevelingen.

Aanbevelingen

Kennisdeling en samenwerking

1. Zorg voor netwerk en contact (kerken onderling, kerken en gemeente, buurgemeenten Delft, Maassluis, Schiedam, Vlaardingen en Westland), maak gebruik van elkaars ervaringen en kennis en werk samen.
2. Onderzoek welke samenwerking er mogelijk is op het gebied van onderhoud, exploitatie en gebruik van ruimten.
3. Onderzoek in hoeverre kerkorganisaties (bestuur en vrijwilligers) kunnen worden geholpen, waar op dit vlak samengewerkt kan worden.
4. Onderzoek welke onderwerpen en aanpak rond verduurzaming helpend kan zijn om de gebouwen in stand te houden. Sluit daarbij zoveel als mogelijk aan bij reeds bestaande

H. Jacobuskerk / Op Hodenpijl

programma's en initiatieven.

5. Onderzoek wie de relevante stakeholders zijn en neem hen mee bij een verdere uitwerking van deze visie.

Nadere uitwerking

6. Breng de sociaal-maatschappelijke betekenis en waarde van de kerkgebouwen meer in beeld en verbindt deze met de kansen en de biotopen.
7. Werk de kerkbiotopen verder uit. Benoem hierbij meer concrete waarden die om behoud en versterking vragen bij ontwikkelingen rond de kerkgebouwen. Benoem hierbij ook de kansen en bedreigingen.
8. Werk de zes in deze visie genoemde kansen verder uit en concretiseer deze.
9. Ga vervolgens na welke betekenis het kerken-landschap heeft voor de Visie en Uitvoerings-programma van de Landschapstafel Bijzon-der Provinciaal landschap Midden-Delfland (BPL-MD) en in hoeverre kerkgebouwen een onderdeel kunnen uitmaken van een op te stellen visie met betrekking tot recreatie.

H. Jacobuskerk / Op Hodenpijl

DEEL C Verdieping

Kaader

Hoofdstuk 10

Historie Midden-Delfland en de kerkgebouwen

In deze bijlage laten we de historische ontwikkeling van de kerkbouw zien in het gebied van de gemeente Midden-Delfland.
Het doel is om te laten zien welke kerkgebouwen en kapellen er in dit gebied hebben gestaan en welke daarvan er nu nog zijn.
De belangrijkste bron voor dit verhaal zijn de cultuurhistorische beschrijvingen van de gemeente Midden-Delfland te vinden via cultuur.middendelfland.net. Op deze website is meer gedetailleerde informatie te vinden over de verschillende kerkgebouwen.

De rode draad in het verhaal zijn de belangrijke kantelmomenten in de landelijke kerkbouw, zoals de Reformatie, de scheiding tussen kerk en staat en de Tweede Wereldoorlog.

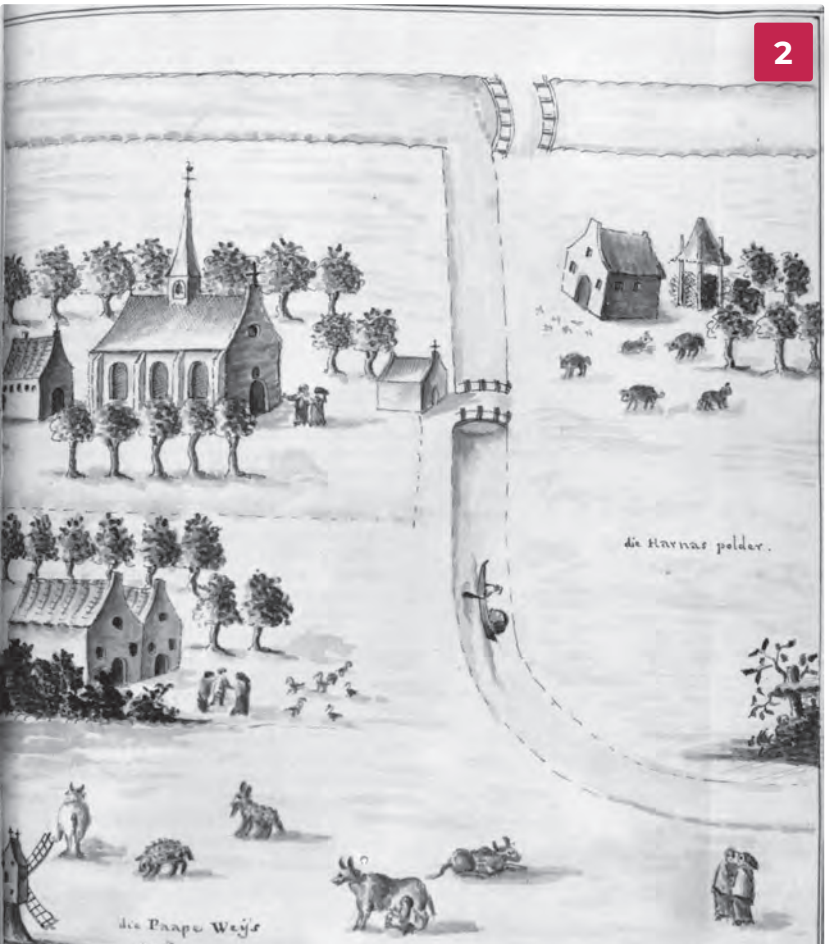
Periode 1: tot 1572

Middeleeuwse kerkgebouwen en kapellen
In de verschillende dorpskernen van Midden-Delfland hebben al vanaf de eerste bewoning in de dertiende eeuw kerkgebouwen en kapellen gestaan. De oudste dorpskernen van het gebied zijn Maasland, Schipluiden en 't Woudt. De kerkgebouwen werden op strategische plekken in het landschap gebouwd; op verhoogde plekken zoals op een kreegrug. Bijzonder is dat er op deze plekken nog steeds kerkgebouwen staan en dat er zelfs nog resten van deze gebouwen bewaard zijn gebleven. Zo staan de huidige Oude Kerk in Maasland, de Dorpskerk in Schipluiden en de kerk in 't Woudt op de fundamenten van hun voorganger. In Schipluiden zijn in de onderbouw nog resten te zien van deze kerk en in 't Woudt dateert het onderste deel van de toren waarschijnlijk uit het einde van de 13e eeuw.

Via kerkepaden, dwars door de weidse polders, liep men in de Middeleeuwen naar de kerk. Met slecht weer waren deze paden soms moeilijk begaanbaar. Dit verklaart ook waarom er in het buitengebied van Schipluiden vele kapellen en kerken hebben gestaan. In de middeleeuwen is het geloven ook veel meer verbonden met het dagelijks

1

2

leven. Het kerkgebouw is dan bijvoorbeeld ook dé informatieplek waar burgelijke aankondigingen worden gedaan en de plek om te begraven. Een kapel dichterbij huis is dus noodzakelijk.

In de vijftiende eeuw heeft er een Mariakapel gestaan in het huidige gebied van Den Hoorn. De kapel is in 1572 verwoest, in opdracht van de stad Delft.

Ook heeft er vanaf 1482 een kapel in Zouteveen gestaan, ten zuiden van Schipluiden [afb. 1]. De naam van het buurtschap ‘de Kapel’ herinnert aan deze middeleeuwse kapel op deze plek. Na de Reformatie heeft de kapel nog dienst gedaan als school. Het gebouw is gesloopt in 1719. Hoogst waarschijnlijk zitten de fundamenten nog in de grond.

Behalve kerkgebouwen en kapellen hebben er vanaf de vijftiende eeuw een klooster gestaan in het buurtschap Sion (op de huidige grens met Delft en Rijswijk) [afb. 2].

De invloedssfeer van de heren van Maasland is in de Middeleeuwen heel groot geweest. Zo is Maassluis lang onderdeel van Maasland. De eerste kerk van Maasland trekt daarom kerkgangers uit de wijde omtrek. Ook de kerk Schipluiden is als dochterkerk verbonden geweest met die van Maasland. De kerk van 't Woudt en de kapel in Den Hoorn zijn juist op verbonden met de kerken in Delft.

3

Periode 2: 1572-1800

Reformatie

De Reformatie in 1572 vormt het startpunt van de geschiedenis van de protestantse kerken. Na de Reformatie wordt de protestantse kerk (officieel de Nederduits Gerefomeerde kerk) de nieuwe staatskerk. Alle kerkgebouwen worden voor de protestantse eredienst in gebruik genomen. In Midden-Delfland geldt dit voor de Oude Kerk in Maasland, de dorpskerk van Schipluiden en voor de kerk in 't Woudt. De kapellen en het klooster raken buiten gebruik en worden direct, of in de eeuwen daarna, gesloopt.

Aan het begin van de zeventiende eeuw zijn er twee gebeurtenissen die de protestantse kerkbouw in Midden-Delfland bepalen. Daarna blijft de situatie van de kerken tot de negentiende eeuw ongewijzigd. De eerste gebeurtenis is dat Maassluis zich in 1614 bestuurlijk losmaakt van Maasland en zelfstandig wordt. Enkele jaren later bouwt Maassluis een eigen kerk, de Groote Kerk, die in 1639 wordt opgeleverd. Met de veel hogere kerktoren steken ze de Maaslanders naar de kroon. Een tweede gebeurtenis is een minder gelukkige. In 1616 wordt de dorpskerk van Schipluiden door brand verwoest. Alleen de muren staan nog overeind. De huidige kerk wordt herbouwd met de overblijfselen van de oude kerk.

Schuilkerken

In de Middeleeuwen was er maar één kerk, de Rooms-Katholieke Kerk. Na de Reformatie is de Rooms-Katholieke Kerk niet langer meer de staatskerk. De Katholieken verliezen hun kerkgebouwen aan de Protestanten en mogen niet meer in het openbaar kerkdiensten houden. De Katholieken in Midden-Delfland komen daarom in de zestiende en zeventiende eeuw samen in twee schuren: één stond in het buitengebied van Maasland en één op Hodenpijl.

De parochie rondom Schipluiden betrekt na de Reformatie een schuur op Hodenpijl, recht tegenover de huidige kerk Op Hodenpijl. Deze schuurkerk werd gesticht door de orde van de Jezuïeten en kreeg als patroon de heilige Ignatius. Bijzonder is dat Johannes Vermeer hier in 1653 trouwde met Catharina Bolnes. Van de schuur is niets meer

over. Wel zijn er nog resten van de voormalige begraafplaats.
Halverwege de zeventiende eeuw worden de bouwregels minder streng en wordt het getolereerd dat de Katholieken hun schuren verbouwen tot kerkgebouwen. Dit worden schuilkerken genoemd: zij mochten nog geen zichtbare plek in de dorpen of steden hebben. Zo wordt de schuur op Hodenpijl in 1657 verbouwd tot schuilkerk [afb. 3]. Van de kerk is niets overgebleven. In 1650 bouwen de Maaslanders een schuilkerk in het buitengebied. De Katholieken blijven in Midden-Delfland in de minderheid. Zo is in Maasland in de 18e eeuw maar circa twintig procent van de bevolking katholiek.

Remonstranten
Naast een hervormde, gereformeerde en katholieke kerk heeft er in de huidige gemeente Midden-Delfland ook een remonstrantse kerk gestaan. De Remonstranten ontstaan in de 17e eeuw als afsplitsing van de Nederduits Gereformeerde kerk. Ook in Maasland ontstaat in 1619 een remonstrantse gemeente die na verloop van tijd een eigen kerk bouwt aan de 's Herenstraat [afb. 4]. Deze gemeente is heel klein geweest. Zo was in 1730 maar 0,3% van de bevolking remonstrants. Een storm in 1752 betekent het einde van de Maaslandse gemeente. De gemeente is zo klein dat de stormschade aan het kerkgebouw niet gedragen kan worden. Zowel het bouwjaar als het jaar van sloop van deze kerk is onbekend.

Periode 3: 1801-1900

Scheiding kerk en staat
De derde periode wordt ingeluidt door de scheiding van kerk en staat in 1798. De Bataafse Republiek neemt het besluit staat en religie te

scheiden. Hierdoor verliest de Nederduits Gereformeerde Kerk haar bevoorrechte positie als staatskerk. Ook worden de torens van hun kerkgebouwen het eigendom van de burgelijke gemeente. Voor de Oude Kerk in Maasland geldt dit nog steeds. Tevens komt er zo een einde aan de onderdrukte positie van de Katholieken.

Katholieke emancipatie

De Katholieke Kerk mag weer kerkgebouwen bouwen die zichtbaar zijn in het straatbeeld, een gevolg van de scheiding van kerk en staat. Dit zorgt landelijk voor een katholieke kerkbouwexplosie. Ook in Midden-Delfland worden twee nieuwe kerkgebouwen gebouwd. Op Hodenpijl bouwt men in 1840 -vlakbij de schuilkerk- een nieuwe kerk [afb. 5] . Er wordt voor Hodenpijl en niet voor Schipluiden gekozen, vanwege de centrale ligging van het buurtschap binnen de parochie.

In Maasland wordt in 1886 de H. Maria Magdalena gebouwd. De Katholieken in Maasland kiezen er voor om in de nabijheid van het dorp een kerk te bouwen. Wel heeft de kerk bij de bouw een vrije ligging in de weilanden. De kerk krijgt een neogotische bouwstijl. Deze bouwstijl is vanaf het midden van de negentiende eeuw zeer populair in de landelijke katholieke kerkbouw. De herwaardering voor de middeleeuwse gotiek wordt ingegeven door het romantische beeld dat de Katholieke Kerk in de Middeleeuwen nog een vanzelfsprekende centrale rol in de samenleving had.

Gereformeerde kerken

Een tweede belangrijke ontwikkeling in de 19e eeuw is het ontstaan van gereformeerde kerken. Het kerkverband Gereformeerde Kerken in Nederland ontstaat in 1892 uit twee groepen die

6

7

8

9

zich van de Nederlandse Hervormde Kerk hebben afgescheiden. De Nederlandse Hervormde Kerk is in 1816 de opvolger van de Nederduits Gereformeerde Kerk. De twee kerkafscheidingen zijn de Afscheiding in 1834 en Doleantie in 1886.

Ook in de dorpen Maassluis en Schipluiden ontstaat een Gereformeerde Kerk die ieder een eigen kerkgebouw bouwen. De gereformeerde kerk in Schipluiden wordt in 1893 gebouwd aan De Singel [afb 6, het huidige Indigo]. In Maasland wordt in 1889 een kerk gebouwd aan de Doelstraat [afb. 7]. Ook aan de Prinses Irenelaan heeft een kerkgebouw gestaan, dat al in 1900 is gesloopt. De kerkgebouwen krijgen een centrale plek in het dorp. Net als in het hele land gaat het om kleine, eenvoudige zaalkerken met een enigszins gedecoreerde voorgevel met rondboogvensters.

Periode 4: 1901 - 1944

Verdere katholieke groei en bloei

De Katholieken in Den Hoorn hebben eeuwenlang gekerkt in Schipluiden en op Hodenpijl. Pas in 1917 wordt de parochie zelfstandig door de bouw van een eigen kerk, de H.H. Antonius en Cornelius. De kerk op Hodenpijl was namelijk te klein geworden voor het groeiende ledenaantal. De nieuwe kerk wordt in het centrum van het dorp gebouwd, langs de Gaag. Ook deze kerk krijgt een neogotische bouwstijl. Daarmee past de imposante kerk met toren goed in de landelijke kerkbouwtrend van de Katholieken. De kerk maakt onderdeel uit van een groter katholiek complex met onder andere een klooster, school en pastorie. Alleen het zusterhuis aan de Schoolstraat is er nog.

10

Periode 5: 1945 – nu

Wederopbouwperiode
Na de Tweede Wereldoorlog krijgt Nederland te maken met grote woningnood. Nederlandse steden en dorpen worden uitgebreid met grootschalige nieuwe woonwijken. Ook de dorpen Schipluiden, Den Hoorn en Maasland breiden uit. Bijzonder is dat het voor het eerst is dat er nieuwe woonwijken worden gebouwd in deze dorpen. De dorpen waren sinds 1600 niet meer gegroeid. Gelukkig is er oog voor deze bijzondere omstandigheden en komen er alleen kleinschalige wijken die recht doen aan het historische karakter van de dorpen.

De bouw van nieuwe woonwijken brengt landelijk ook een bouwgolf te weeg van nieuwe kerkgebouwen. De bouwgolf wordt door architecten aangegrepen om de kerkbouw te moderniseren.

In Midden-Delfland wordt slechts één nieuwe (katholieke) kerk gebouwd. In 1963 wordt de H. Jacobus de Meerdere gebouwd in de nieuwe uitbreidingswijk van Schipluiden [afb. 9]. De kerk op Hodenpijl is te klein geworden. Dit keer kiest de parochie wel voor een verhuizing naar het dorp Schipluiden. De kerk krijgt een modern en vernieuwend uiterlijk. De kerk op Hodenpijl komt door de oplevering van de nieuwe kerk leeg te staan. Het gebouw is nu in gebruik als plek voor cultuur en ontmoeting.

In Maasland en Schipluiden worden twee nieuwe gereformeerde kerkgebouwen gebouwd. Het gaat om de Nieuwe kerk in Maasland [10] en de Koningskerk in Schipluiden. Ook hiervoor is gemeentegroei de reden. De Singelkerk in Schipluiden wordt verbouwd tot autogarage en later tot restaurant. De kerk aan de Doelstraat in Maasland wordt gesloopt. Ook wordt er een nieuwe hervormde kerk in gebruik genomen, De Rijstuin in Den Hoorn. Dat is voor het eerst sinds 1616. Den Hoorn is sterk uitgebreid door de groei van de tuinbouw en krijgt in 1950 een eigen kerk. Er wordt geen nieuwe kerk gebouwd, maar een school uit 1874 omgebouwd.

Hervormden en Gereformeerden gaan samen
Na de bouw van de Nieuwe kerk in 1958 blijft het kerkenlandschap in Midden-Delfland lang onveranderd. Pas de landelijke oprichting van

de Protestantse Kerk Nederland in 2004 zorgt voor veranderingen. Dit nieuwe kerkgenootschap betekent onder andere de eenwording van de Nederlandse Hervormde Kerk en de Gereformeerde Kerk. Na de landelijke eenwording volgen ook eenwordingen tussen de plaatselijke gereformeerde kerken en hervormde gemeenten in Midden-Delfland. Dit leidt vanaf 2010 tot de vorming van de Protestantse Gemeente Schipluiden, de Protestantse Gemeente Maasland en de Protestantste Gemeente 't Woudt - Den Hoorn. Een aantal gereformeerde gemeenteleden in Maasland kan zich niet vinden in de fusie en richt in 2014 de Protestantse Gemeente De Magneet op. De Magneet komt samen in de aula van het Lentiz College.

Het samengaan van hervormden en gereformeerden zorgt uiteindelijk voor de afstoot van twee gereformeerde kerkgebouwen. In zowel de Protestantse Gemeente in Schipluiden als in Maasland valt de keuze op de historische hervormde kerk en niet op de nieuwere gereformeerde kerk. Daarom worden de Koningskerk in Schipluiden en de Nieuwe kerk in Maasland verkocht. De Koningskerk krijgt in 2009 een nieuwe bestemming als appartementencomplex [afb. 11]. De Nieuwe kerk wordt in 2018 gesloopt.

Tot slot

In totaal hebben er zeker 21 kerkgebouwen en kapellen in Midden-Delfland gestaan. Daarvan zijn er nog 10 overgebleven. Sommige daarvan zijn eeuwenoud, anderen zijn pas vijftig jaar oud. De meerderheid is nog als kerk in gebruik, maar er zijn er ook een paar die een nieuwe bestemming hebben gekregen. Zo is het huidige kerkaanbod divers.

11

Hoofdstuk 11

Kerkgebouwen en landschap

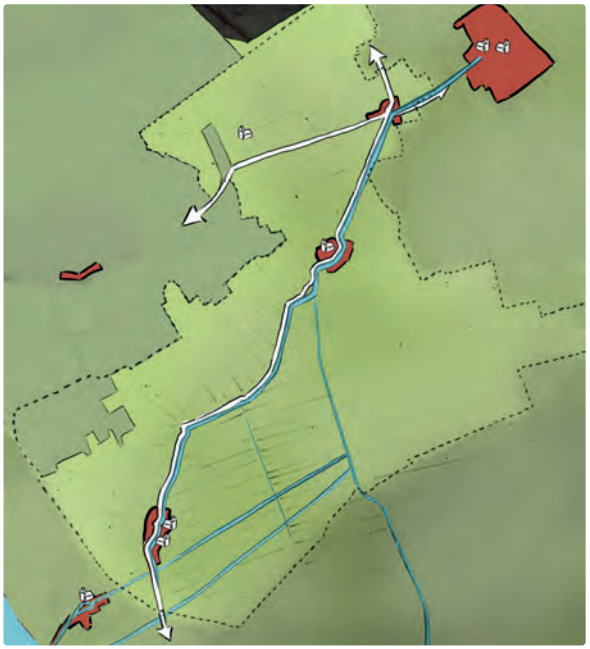
Inleiding

Het landschap van Midden-Delfland is bijzonder als eeuwenoud en nog steeds vrijwel onbebouwd gebied. In deze bijlage worden de ontwikkeling van dit landschap en de belangrijkste kenmerken en kwaliteiten ervan beschreven. Dit wordt gedaan met het oog op de relatie die de kerkgebouwen met het landschap hebben.

Specifiek wordt er in gegaan op de kerkenpaden die een bijzondere rol vervullen in dit landschap en zeker ook ten opzichte van de kerkgebouwen.

Deze rol vormt de basis voor kansen die we zien voor de kerken, mede in relatie tot het landschap in hoofdstuk 7.

Situatie rond 1900

Huidige situatie

Ontwikkeling van het landschap

Een wandeling door het landschap van Midden-Delfland is een reis door de tijd. De structuur van het gebied is eeuwenoud en er is maar weinig veranderd. De huidige hoofdstructuur is de eeuwen door onveranderd gebleven. Ook de agrarische verkaveling stamt deels nog uit de middeleeuwen. Nog steeds zijn de dorpen kleinschalig en omgeven door het groen. Dat is heel bijzonder, vooral ook omdat het landschap net buiten de gemeentegrenzen wel sterk veranderd is.

Dat laatste is goed te zien op de twee nevenstaande kaarten. De bovenste is de situatie rond 1900, de onderste de huidige situatie. Binnen de gemeentegrenzen is weinig veranderd. Het landschap is nog steeds groen en wijds. Dit is te danken aan de Reconstructiewet van 1977. De verkavelingsstructuur, het wegennet en de loop van vaarten zijn al eeuwen vrijwel onveranderd. Buiten de gemeentegrenzen is juist in honderd jaar veel veranderd. In 1900 zijn de omliggende steden als Delft en Maassluis klein en omgeven door het groen. Tegenwoordig zijn deze steden zijn juist sterk uitgebreid. Het groen is verdwenen.

We kunnen dus o.a. concluderen dat het huidige landschap van Midden-Delfland bijzonder is omdat het vrijwel net zo is als in 1600.

Paragraaf 11.1

Kerkgebouwen in de landschapsstructuur

Inleiding

Kerkgebouwen zijn onderdeel van het eeuwenoude gelaagde landschap van Midden-Delfland. Ze staan op de oudste plekken van de nederzettingen en zijn veelal belangrijke centra in de dorpen. Daarmee geven kerkgebouwen karakter en silhouette aan de dorpen.

Op een aantal analysetekeningen schetsen we de rol van het kerkgebouwen in het landschap. Achtereenvolgens hebben de tekeningen betrekking op de functionele vlakverdeling, de horizontale lijnen en de verticale lijnen (bakens).

In het bijzonder kijken we naar de kerkenpaden die al eeuwen worden bewandeld. Aanvankelijk door scholieren en andere lokale bewoners, op weg van huis naar school en de kerk, vandaag de dag vooral door wandelaars.

Functiekaart : vlakken

Op deze functiekaart krijgen de verschillende stedenbouwkundige functies een eigen kleur. Te onderscheiden zijn: bebouwing (rood), kassen/industrie (grijs) en landschap (groen).

Daarnaast zijn de belangrijkste (water)wegen en de huidige gemeentegrenzen weergegeven.

Midden-Delfland valt op als groene enclave ingeklemd tussen de omliggende steden Delft, Vlaardingen, Maassluis, Schiedam en de kassen van Westland.

De kleinschaligheid van de dorpen in dat groene landschap valt in het bijzonder op. De kerktorens markeren de dorpen temidden van dit open landschap.

bebouwing landschap kassen / industrie

Landschappelijke structuren: horizontale lijnen

Op deze kaart wordt de ruimtelijke hoofdstructuur van de gemeente geschetst. Deze bestaat voornamelijk uit waterwegen, (snel) wegen en dorpen.

De huidige hoofdstructuur van de gemeente Midden-Delfland is als een ketting met kralen. Hierin zijn de Gaag met naastgelegen weg de ketting en zijn de drie dorpen, Den Hoorn, Schipluiden en Maasland de kralen.

De Gaag is dé verbinding tussen de grachten van de Delftse binnenstad (via de Buitenwatersloot) en de sluis van Maassluis, die uitmondt in de Nieuwe Waterweg.

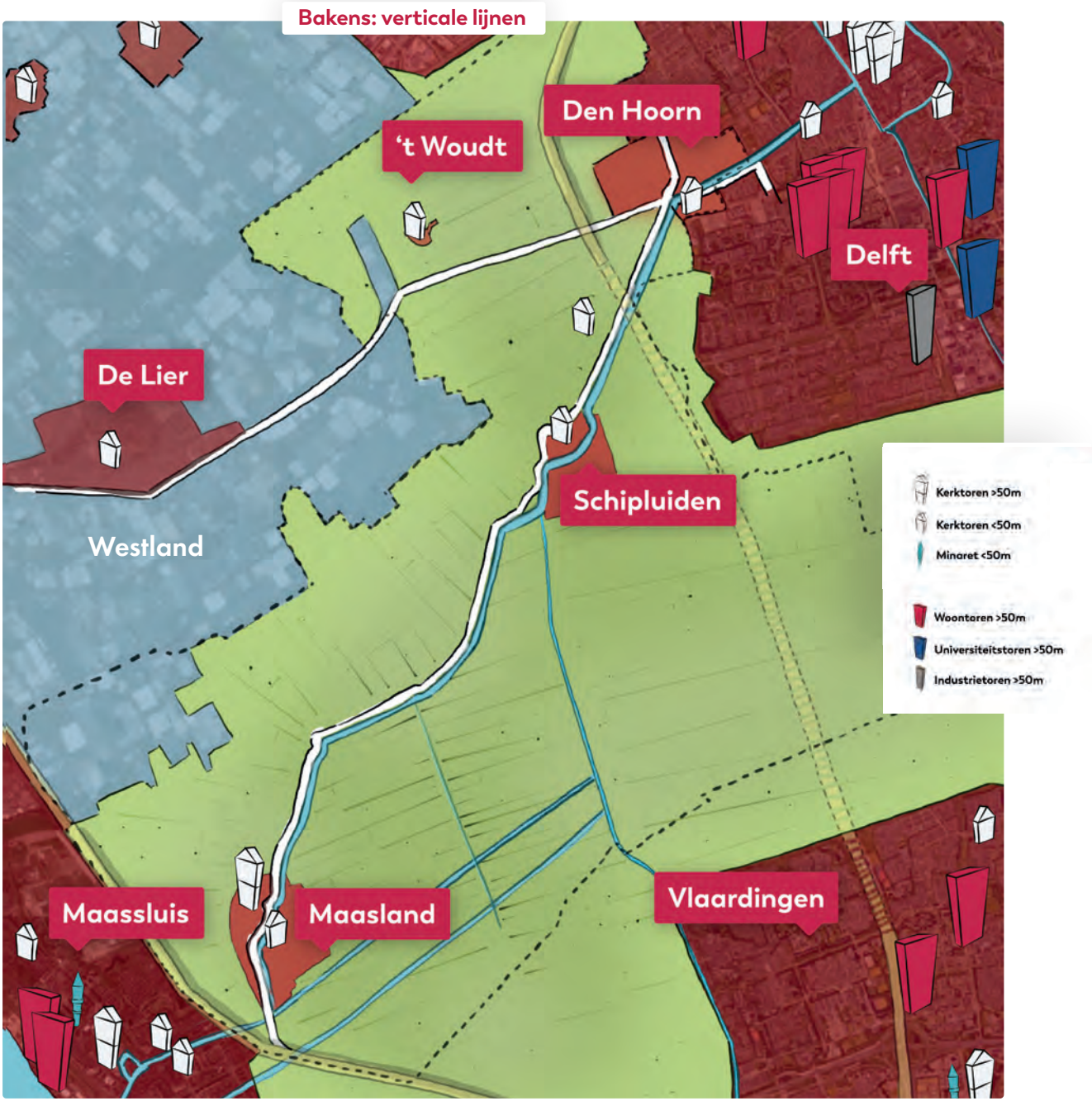
Den Hoorn heeft als enige dorp een assenkruis. Hier doorsnijdt een tweede weg (vanaf De Lier) het dorp. De gemeente wordt doorkruist door de recent aangelegde verdiepte snelweg A4 (gele stippellijn). De A20 vormt de gemeentegrens aan de zuidwestzijde.

De meeste kerkgebouwen liggen in de dorpen en vormen daarmee de markereing van de kralen langs de Gaag. Op Hodenpijl vomt hierop een verbijzondering: deze kerk ligt vrij in het landschap maar wel als extra pareltje aan de Gaag.

De Gaag

Lijnen
Den Hoorn
't Woudt
Delft
De Lier
Schipluiden
Westland
Maassluis
Maasland
Vlaardingen

Bakens: verticale lijnen
Den Hoorn
't Woudt
Delft
De Lier
Schipluiden
Westland
Maassluis
Maasland
Vlaardingen
Kerktoren >50m
Kerktoren <50m
Minaret <50m
Woontoren >50m
Universiteitstoren >50m
Industrietoren >50m

't Woudt

Bakens : verticale lijnen

Op deze kaart zijn alle torens in het landschap weergeven in en rondom de gemeente Midden-Delfland.

Voor de torens geldt hier in algemeenheid dat ze minimaal vijftig meter hoog moeten zijn om op de kaart te worden opgenomen. Voor de religieuze bakens, de kerktorens en minaret, is een uitzondering gemaakt. Deze zijn ook weergeven als ze lager dan vijftig meter zijn.

In algemene zin valt op dat de meeste bakens in de grote steden liggen, met name in Delft. In Midden-Delfland bevinden zich alleen maar kerktorens van minder dan vijftig meter.

Bijzonder is dat er eigenlijk vrij weinig kerktorens zijn in de omgeving. Zo telt bijvoorbeeld een grote stad als Delft maar zeven kerktorens. En echt hoge torens zijn helemaal zeldzaam. Deze staan alleen in Delft (Oude Kerk, Nieuwe Kerk en Maria van Jessekerk), Maassluis (Groote Kerk) en Schiedam (Grote Kerk). De skyline van de grote steden wordt daardoor maar voor een klein deel door kerktorens bepaald. De woontorens hebben daarin (inmiddels) een veel groter aandeel.

Uit deze kaart kunnen we ten aanzien van de kerkenvisie de volgende conclusies trekken:

In Midden-Delfland staan geen hoge torens.
De lagere kerktorens in het gebied leveren geen noemenswaardig bijdrage aan de skyline van het omliggende gebied.

Binnen de gemeentegrenzen zijn de kerktorens echter juist heel belangrijk voor het landschappelijke silhouet als enige bakens in het landschap.

Opvallend genoeg zijn hoge torens wel prominent zichtbaar vanuit de gemeente. Het grote contrast tussen de steden met hoge torens en het lage, onbebouwde landschap van Midden-Delfland is zo groot, dat de torens uit de buurgemeenten juist heel erg opvallen.

Paragraaf 11.2

Kerkenpaden

Inleiding

In Midden-Delfland liggen eeuwenoude voetpaden dwars door het landschap. Dit zijn de zogenaamde kerkenpaden. Bewoners van de verschillende buurtschappen en boerderijen gebruikten deze paden om naar de kerk of school in één van de dorpskernen te lopen.

In de huidige gemeente bevinden zich drie van deze historische dorpskernen met kerk en school. Het gaat om Maasland, Schipluiden en 't Woudt. De oudste paden stammen uit de twaalfde eeuw. De kerkenpaden worden al in 1712 nauwkeurig op kaart getekend door Nicolaes Cruquius.

Historicus Jacques Moerman en Henk Groenendaal raakten jaren geleden gefascineerd door de kerkenpaden en hebben er nader onderzoek naar gedaan. Mede door hun enthousiasme gaat het Voddijkpad weer open in 2006. Bij de aanleg in de twaalfde eeuw zijn de gemeenschappen klein. Iedereen kent elkaar en gaat naar dezelfde kerk. In de Middeleeuwen is er immers maar één kerk, de katholieke kerk, want protestanten zijn er nog niet. Men loopt naar de kerkgebouwen in Maasland, Schipluiden en 't Woudt. Ook scholieren maken gebruik van de paden op weg naar school. Sommigen lopen wel een uur of twee uur over de paden, die lang niet altijd goed begaanbaar zijn. Soms moeten de kleintjes op de rug bij de groten. Het was dus soms echt afzien.

Bijzonder is dat er nog steeds een aantal van deze paden aanwezig is. Sommige van deze paden volgen de waterwegen (Gaagpad, Vlaardingsekade en Commandeurskade), maar de meeste paden liggen dwars door het landschap en zijn gewoon de kortste route naar de kerk. De kerkenpaden zijn tot in de twintigste eeuw in gebruik geweest voor de kerk-en schoolgang. In de jaren zeventig van de vorige eeuw is er opnieuw belangstelling ontstaan voor de paden voor recreatie. Sindsdien zijn (delen van) kerkenpaden opnieuw aangelegd.

In dit hoofdstuk meer informatie over de kerkenpaden. Welke kerkenpaden zijn er nog? Hoe liepen de kerkenpaden op de kaarten van Cruquis? Daarnaast worden er twee kerkenpaden in het bijzonder uitgelicht. Het gaat om het Doelpad bij Maasland, dat is beschreven door schrijver Maarten 't Hart en over de Voddijk tussen 't Woudt en Schipluiden.

Huidige kerkenpaden

Vandaag de dag zijn er zeker vijf kerkenpaden te bewandelen. Namelijk de Voddijk tussen Schipluiden en 't Woudt, de Zuidkade vanuit het zuiden naar Schipluiden, het Kralingerpolderpad tussen de Lier en Maasland, Het Doelpad vanaf de Zuidkade naar Maasland en het Dijkpolderpad tussen Maassluis en Maasland.

Lopend over een kerkenpad is de historie van dit poldergebied ten volle te ervaren. De routes gaan dwars door het grasland, soms op een verhoogde wal, soms even over een smal bruggetje over een sloot. Zo is de weidsheid van het landschap te goed te voelen en waant men zich terug in de tijd.

Kerkenpaden op de Atlas van Delfland van Cruquis uit 1712

De kerk dé plek voor publieke zaken, meer dan alleen religieuze plek.

In de kerk werd de nieuwe belasting aangekondigd

Op zondag kon het vroeger flink druk zijn op de kerkenpaden. In de kerk moesten bewoners iedere week zijn, niet alleen voor de boodschap van God, ook voor die van de belastingbeambte. „De kerken verschenen in de dertiende eeuw," zegt Moerman. „Eerst in Maasland, daarna in de hele omgeving. Na de mis waren er altijd publieke zaken, zoals de aankondiging van een belasting. De tekst van de aankondiging werd daarna op de kerkdeur bevestigd. De pastoor en de dominee letten er in die tijd op hoe mensen leefden en konden ze ter verantwoording roepen. Uit de kerk ontstonden ook de eerste scholen."
De historicus haalt een anekdote op: „Een bode wilde op een zondag in 1561 twee belastingaankondigingen op één dag doen. Hij vroeg aan de pastoor van Schipluiden of hij iets vroeger met de dienst kon beginnen en aan die van 't Woudt of hij wat later wilde starten. Misschien liep de man wel via de Voddijk." Groenendaal: „Gemeentehuizen kwamen pas veel later. Alle mededelingen werden opgeplakt. Tot voor kort zag je hier in Schipluiden ook nog aankondigingen aan een bord hangen."

Het Doelpad

Schrijver Maarten 't Hart uit Maassluis laat de hoofdpersoon in zijn boek 'Een vlucht regenwulpen' over het Doelpad in Maasland lopen. Het is een kaarsrechte weg naar de Oude kerk in Maasland.

''Achter mijn moeder wandel ik over de ruwe, vuilwitte tegels die een recht pad vormen door het weiland. Soms worden de tegels onderbroken door twee naast elkaar liggende planken over een sloot, planken die een enkele keer zelfs aan één zijde een leuning dragen. Bij het tegelpad gaan de vele prikkeldraadversperringen, die ieder een deel van de tocht markeren, over in houten, bruingeteerde hekjes die haast altijd schuin hangen zodat ze vanzelf achter ons dichtklappen als wij voorbijgaan. Het overvloedige zonlicht op de weilanden geeft me het gevoel dat het al zomer is. Nog steeds groeit er speenkruid langs de sloten en de eerste paardebloemen komen op. Zo ver ik kijken kan zie ik kieviten die bedrijvig rondlopen of snel overvliegen. En bij haast elk gedeelte van onze tocht worden we begeleid door hoog in de lucht en soms zelfs vrij laag vliegende en tegelijkerijd scheldende grutto's. De koeien staren ons aan als we voorbijgaan, soms lopen ze een eindje in onze richting, schudden dan hun koppen en kijken verbaasd naar ons alsof ze nog nooit mensen gezien hebben.
'Zou je bang zijn voor de koeien als je alleen was?' vraagt mijn moeder.
'Nee,' zeg ik.
'Je moet elke dag over dit pad lopen, zul je voorzichtig zijn bij de sloten?'
'Ja,' zeg ik. [...]''

De Voddijk

De Voddijk is sinds 2006 weer open dankzij de inzet van enthousiaste vrijwilligers. Nieuwe vlonders en medewerking van boeren maakten het pad weer toegankelijk voor wandelaars. Overigens is het pad aleen toegankelijk buiten het vogelbroedseizoen.

Dit kerkenpad dateert uit het midden van de twaalfde eeuw. Het is de korste route tussen de kerken van 't Woudt en Schipluiden. Daarnaast is het pad gebruikt door de bewoners van de boerderijen in het gebied en door handwerks- en handelslieden.

In het archief van het Hoogheemraadschap van Delfland bevinden zich enkele stukken uit 1721 over het onderhoud van de Voddijk. In die stukken staat dat de kosten voor het onderhoud van het pad voor een deel werden betaald door de ambachten Hodenpijl en Schipluiden en voor een deel door de boeren. Het ging dan met name over de planken met leuningen die als vlonders dienden over de sloten. Een leuk detail is dat het stuk is ondertekend door alle boeren, maar dat sommigen niet konden schrijven en volstaan met een merk als handtekening.

Paragraaf 11.3

Beleid en kwaliteiten landschap

Inleiding

Dat Midden-Delfland een groen gebied is gebleven is mede te danken aan de aanwijzing tot Rijksbufferzone in 1958 en de Reconstructiewet uit 1977. Hierin is het landschap van Midden Delfland aangewezen als beschermd gebied om de openheid van het gebied te bewaren. Dit heeft voorkomen dat het landschap van Midden-Delfland verder is bebouwd.

Om de kwaliteiten ook voor de verdere toekomst te behouden worden verschillende beleidsmatige initiatieven genomen. Twee daarvan behandelen we in deze paragraaf. Noemenswaardig is ook de visie Vitale Dorpen uit 2009, waarin aandacht is voor de kwalitiet, de lokale economie, het wonen en de identiteit van de de dorpen buurtschappen van Midden-Delfland.

Landschapsontwikkelingsplan

De gemeente Midden-Delfland heeft in 2005 een toekomstvisie opgesteld voor het landschap van Midden-Delfland tot 2025. Dit Landschapsontwikkelingsplan (LOP) brengt de huidige kwaliteiten van het landschap in kaart en laat zien welke daarvan in stand gehouden of versterkt moeten worden.

Opvallend genoeg maken kerkgebouwen geen onderdeel uit het LOP: ze worden daarin zelfs niet genoemd. Alleen de historiciteit van sommige kerkgebouwen en hun centrale positie in de dorpen zou een vermelding niet meer dan logisch hebben gemaakt. Er ligt daarom een taak voor deze kerkenvisie om een verbinding te leggen tussen het landschap en de kerkgebouwen. Daarom is het van belang om eerst de kern van het LOP kort uiteen te zetten.

Kern Landschapsontwikkelingsplan

In het LOP wordt Midden-Delfland dé groene binnentuin van de zuidvleugel van de Randstad genoemd. De belangrijkste kwaliteit van het gebied is dat ze binnen handbereik ligt van de

1. Gelaagd landschap
Het landschap is in eeuwen ontwikkeld is en heeft een middeleeuwse verkaveling, oude veendijken en monumentale molens en boerderijen.

2. Argrarisch landschap
Het landschap is al eeuwenlang een agrarisch productiegebied.

3. Landschap van verre zichten
Dit is een open landschap met wijdse vergezichten. Dat in een sterk contrast met omliggende stedelijke omgeving.

4. Prachtige dorpen
In het landschap bevinden zich prachtige dorpen met elke een eigen karakter: het meer voorname Maasland met een haast kleinstedelijke allure, het dorpse Schipluiden en het dorpje 't Woudt dat dobbert in de ruimte.

5. Stad als lijst van het landschap
Overal in het landschap zijn de torens van de stad te zien. De stad fungeert als een lijst om het landschap van Midden-Delfland.

6. Water als bindmiddel tussen land en stad.
Het water vormt 'het bloed van Midden-Delfland' dat stad en land met elkaar verknoopt.

stad. Midden-Delfland is een gebied waar je vanuit de stad binnen 30 fietsminuten 'buiten' bent. Het is een gebied waar je 'stedelijke gebieden vol reuring treft naast gebieden waar je wolkenluchten ziet overdrijven, de wind door je haren voelt waaien, waar je rust en ruimte vindt.' Daarmee is Midden-Delfland heel erg belangrijk voor de leefbaarheid van de stad.
Tegelijkertijd is Midden-Delfland een agrarisch productielandschap. Dit landschap heeft voordeel van de nabijheid van de stad, als afzetmarkt voor voedsel met een meerwaarde.

Er is dus volgens het LOP een positieve wederkerigheid tussen land en stad: 'het land is het goud van de stad en tegelijkertijd voegt de nabijheid van de stad extra mogelijkheden aan het land toe.'

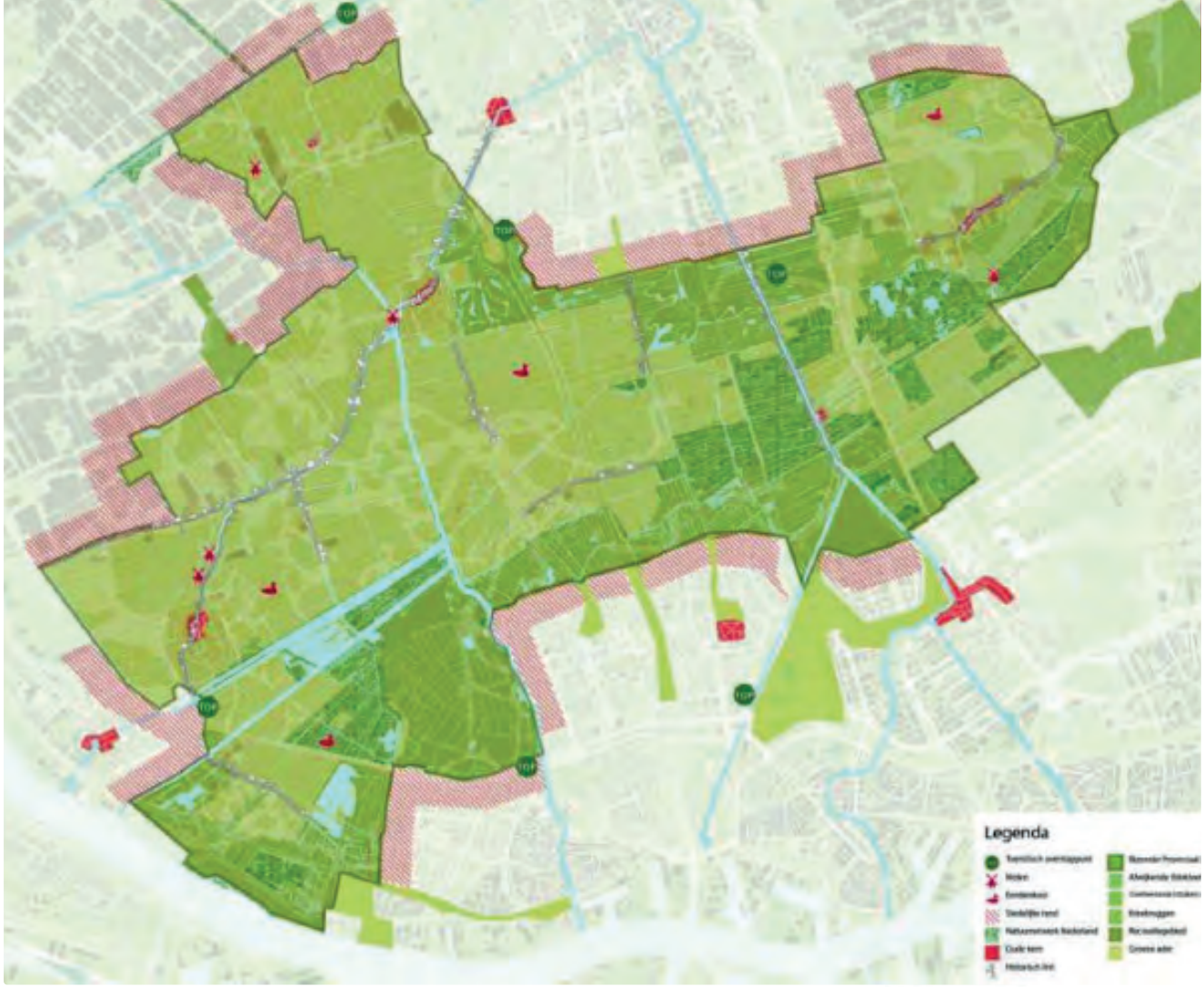
Kernkwaliteiten
Uit het LOP halen we zes kernkwaliteiten, die het gebied kwalificeren. Deze zes kwaliteiten zullen we verderop in deze kerkenvisie verbinden aan de kerkgebouwen. De kernkwaliteiten zijn op de vorige pagina in beeld gebracht.

Bijzonder provinciaal landschap
De Provincie Zuid-Holland heeft Midden-Delfland op 14 november 2017 aangewezen als een Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) op basis van de Natuurwet en het bidbook Bijzonder Provinciaal Landschap. Bij de aanwijzing van het BPL heeft de provincie een ontwikkelopdracht meegegeven ten aanzien van de stedelijke context en de sturing en borging van de ruimtelijke kwaliteit.

Gezamenlijk zetten overheden en gebiedspartijen zich in voor behoud en ontwikkeling van het BPL en geven zij het landschap meer betekenis en waarde voor de inwoners in de omgeving.
Deze partijen zijn negen gemeenten (Delft, Lansingerland, Maassluis, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Westland), het Hoogheemraadschap van Delfland, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, het Zuid-Hollands Landschap, de Midden-Delfland Vereniging en LTO Noord afdeling Delflands Groen.

Het doel van de samenwerking is om het landschap tussen de steden te beschermen en te ontwikkelen, door uitvoering en concretisering van de doelen uit de visie op het BPL.
De bestuurders stelden het gezamenlijk toekomstbeeld voor het BPL vast (zie naastgelegen afbeelding). Dit vormt de input voor de omgevingsvisies van de gemeentelijke deelnemers. De visie is uitgewerkt in vijf thema's:
- ruimtelijke kwaliteit,
- duurzame landbouw,
- biodiversiteit,
- bekendheid en recreatie,
- water en klimaat.

Hoe en waar er kansen liggen voor de kerkgebouwen, ontdekken we in hoofdstuk 7.

Legenda

DEEL C | Hoofdstuk 12

1

Woudseweg 26, Den Hoorn

De Rijstuin

Algemeen

In 1950 wordt in Den Hoorn een voormalig schoolgebouw verbouwd tot hervormde kerk. De kerk krijgt de naam De Rijstuin. Den Hoorn is dan sterk uitgebreid door de groei van de tuinbouw. De Hervormde Gemeente van Den Hoorn – 't Woudt groeit mee en de kerk in 't Woudt wordt te klein.

Het gebouw is in 1873 gebouwd als openbare lagere school met twee lokalen en een raadszaal. De gemeenteraad van Hof van Delft heeft de raadszaal maar een korte periode gebruikt, van 1874 tot 1892. Hierna is de raadszaal ingericht als derde schoollokaal. De naastgelegen onderwijzerswoning stamt uit dezelfde tijd en is in samenhang met de school ontworpen. In 1922 is de openbare school opgeheven en is de school een protestants-christelijke school geworden. Bij de transformatie naar kerkgebouw is het gebouw inrijpend verbouwd. Zo zijn de entrees aan weerzijden van de school, de voorgevel en dak vernieuwd. Op een foto uit 1920 is te zien dat de kerk een heel ander uiterlijk heeft gehad.

De voormalige school en de onderwijzerswoning zijn aangewezen als gemeentelijk monument. Het kerkgebouw is tegenwoordig in gebruik voor de Protestantse Gemeente 't Woudt – Den Hoorn.

In 1950 wordt in Den Hoorn een voormalig schoolgebouw verbouwd tot hervormde kerk.

DE RUSTUIN

DE RUSTUIN

Gebouw en omgeving

De Rijstuin bestaat uit een laag, langgerekt volume met zadeldak met aan weerszijden twee entreegebouwen. Op het dak staat een kleine houten klokkenstoel. Aan de rechterzijde van de kerk staat de voormalige onderwijzerswoning.

De kerk staat aan de Woudseweg in het centrum van Den Hoorn. Deze weg is één van de twee kruisende hoofdwegen van het dorp en heeft een belangrijke stedenbouwkundige functie in het dorp.

Rondom de kerk bevindt zich diverse lage bebouwing, zowel bedrijven als woningen. De kerk onderscheidt zich in hoogte en uitstraling nauwelijks binnen het overige straatbeeld.

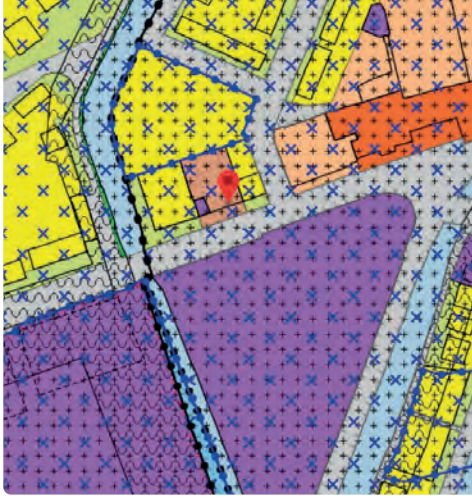
Interieur

Op dit moment onbekend.

Naam	De Rijstuin
Adres	Woudseweg 26, Den Hoorn
Gebruik	Religieus
Huidige denominatie	Protestantse Kerk in Nederland
Oorspronkelijke denominatie	Nederlandse Hervormde Kerk
Bouwjaar	1873
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Architect	onbekend
Monumentenstatus	Gemeentelijk monument

2

Hoornseweg 12, Den Hoorn

H.H. Antonius en Cornelius

Algemeen

De katholieken in Den Hoorn hebben eeuwenlang gekerkt in Schipluiden en op Hodenpijl. Pas in 1917 wordt de parochie zelfstandig door de bouw van een eigen kerkgebouw. De kerk op Hodenpijl was namelijk te klein geworden voor het groeiende ledenaantal. De nieuwe neogotische kerk wordt in 1917 gebouwd op een centrale plek in Den Hoorn. De neogotiek is een bouwstijl die de middeleeuwse gotische bouwkunst wil laten herleven. In Nederland zijn er vanaf tweede helft van de negentiende eeuw veel katholieke kerken in deze bouwstijl gebouwd. Pierre Cuypers -bekend van het Rijksmuseum in Amsterdam en meer dan honderd kerken- is de eerste in ons land die in deze bouwstijl ontwerpt. De H.H. Antonius en Cornelius is ontworpen door vader en zoon Nicolaas Molenaar (1850-1930) en Nicolaas Molenaar (1892-1973). Molenaar senior is een leerling geweest van Cuypers en heeft vele kerkgebouwen ontworpen. De kerk heeft neogotische kenmerken zoals spitsboogvensters, rondboogvensters, steunberen en de nadruk op de verticaliteit. Het kerkgebouw maakt onderdeel uit van een groter katholiek complex met een klooster, school en pastorie. Alleen het naastgelegen zusterhuis (Schoolstraat 1) is er nog. Dit gebouw is in gebruik als kinderdagopvang. Het kerkgebouw en het zusterhuis zijn beide een gemeentelijk monument. In de jaren tachtig is een nieuwe dagkapel gebouwd op de plaats van de pastorie.

"

Deze neogotische kerk wordt in 1917 gebouwd op een centrale plek in Den Hoorn.

Hoornseweg
Scheldstraat

Gebouw en omgeving

De H.H. Antonius en Cornelius is een kruiskerk met een hoge, spitsvormige toren. De kerktoren vormt een belangrijk stedenbouwkundig herkenningspunt van het dorp Den Hoorn. De kerk heeft een zeer centrale ligging aan de Hoornseweg, langs de Gaag. Beide vormen samen met de haaks daarop gelegen Woudseweg de hoofdstructuur van het dorp. Naast de kerk ligt het voormalige zusterhuis.

Interieur

De kerkruimte is een sfeervolle ruimte. Dit komt mede door de gemetselde gewelven en de vele glas-in-loodvensters. De witte wanden zorgen voor een ruimtelijk gevoel. De kerkzaal heeft een traditionele lengte-inrichting gericht naar het koor. In het schip staan bankenblokken opgesteld met een middenpad. Ook in de zijschepen bevinden zich stoelen- en bankenblokken. Het koor is naar aanleiding van liturgische inzichten van het Tweede Vaticaans Concilie aangepast in de jaren zestig. Om de kloof tussen geestelijken en gelovigen te verkleinen is het priesterkoor verplaatst, zodat de priester met het gezicht naar de gelovigen kon staan. In het liturgisch centrum is nieuw meubilair geplaatst, waaronder een tafel die dient als altaar.

Naam	H.H. Antonius en Cornelius
Adres	Hoornseweg 12, Den Hoorn
Gebruik	Religieus
Huidige denominatie	Rooms-Katholieke Kerk
Oorspronkelijke denominatie	Rooms-Katholieke Kerk
Bouwjaar	1917
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Architect	Nicolaas Molenaar en Nicolaas Molenaar
Monumentenstatus	Gemeentelijk monument

3

't Woudt 23, Schipluiden

Woudtse Kerk

Algemeen

Een kleiner dorp dan 't Woudt bestaat niet in Nederland, dat betoogt Jacques Moerman in zijn boek over 't Woudt. Volgens Moerman moet een dorp minimaal een kerk, een pastorie en een kosterswoning hebben. En ja, die staan alle drie in 't Woudt. Niet alleen het dorp is klein, ook de Woudtse kerk is één van de kleinere kerken van Nederland.

De eerste kerk in 't Woudt is gebouwd in 1277. Hiervan is niets meer te vinden. De huidige kerk komt ook uit de Middeleeuwen. De geschiedenis van dit kerkgebouw is aan de stenen af te lezen. Het onderste deel van de toren bestaat uit zware kloostermoppen en kan nog uit de stichtingstijd dateren. Van de laatmiddeleeuwse parochiekerk zijn bewaard gebleven: de toren (waarschijnlijk eerste helft 14e eeuw) en het eenbeukige schip (midden 16e eeuw) gedekt door een houten tongewelf. De kerk heeft een koor gehad. Dit is in 1831 afgebroken om ruimte te maken voor een kerkhof. De kerk is in 1958 gerestaureerd. Hierbij is onder andere de doopkapel aan de noordzijde herbouwd en in gebruik genomen als consistorie. Het kerkgebouw is een rijksmonument en tegenwoordig in gebruik bij de Protestantse Gemeente 't Woudt – Den Hoorn.

"

Een kleiner dorp dan 't Woudt bestaat niet.

2019 Google

Gebouw en omgeving

De Woudtse kerk bestaat uit een schip met een toren. Aan de noordzijde bevindt zich een aangebouwde consistorie. Ten noorden van de kerk bevindt zich een begraafplaats. De kerk heeft een belangrijke rol in het landschap van Midden-Delfland: zij is al van ver zichtbaar in het uitgestrekte polderlandschap, onder andere door de verhoogde ligging. Het dorpje en het gebied tot aan de provinciale weg is in 1970 aangewezen als beschermd dorpsgezicht 't Woudt. Door de ligging van het dorp en de ruimtelijke kwaliteit van het ensemble waar de kerk onderdeel van uitmaakt heeft het grote betekenis voor het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. De Woudsepolder is een stiltegebied met een waterberging.

Interieur

De kleine kerkruimte is bijzonder kleurrijk en bevat vele historische schatten. De kleine ruimte doet ruim aan omdat het tongewelf zonder trekbalken wordt overspannen. Het kleurenpalet wordt gevormd door het blauwe tongewelf, de rode banken, witte wanden en gele doophek. Het historisch, waardevolle meubilair bestaat uit een kansel (1601), een bank met toognissen (eerste helft 17e eeuw), drie gestoelten en doophek met lezenaar (18e eeuw). Daarnaast zijn er twee tekstborden (1625 en 1658), een Tiengebodenbord (1599), een vroeg 16e eeuwse grafzerk en een avondmaalservies uit de 18e eeuw. Noemenswaardig is ook de luidklok uit 1516. De huidige compositie van het meubilair en kleurstelling is het resultaat van een restauratie in 1958. Hierbij zijn de rode banken gekocht van een gereformeerde kerk in Nijverdal. Tot die tijd stonden er stoelen in de kerk. Het orgel is in 1970 gebouwd door de firma J. de Koff uit Utrecht.

Naam	Woudtse Kerk
Adres	't Woudt 23, Schipluiden
Gebruik	Religieus
Huidige denominatie	Protestantse Kerk in Nederland
Oorspronkelijke denominatie	Rooms-Katholieke Kerk / Nederlandse Hervormde Kerk
Bouwjaar	14e eeuw
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Architect	onbekend
Monumentenstatus	Rijksmonument

Rijksstraatweg 21, Schipluiden

H. Jacobuskerk / Op Hodenpijl

Algemeen

De H. Jacobuskerk / Op Hodenpijl op Hodenpijl is in 1840 gebouwd als katholieke kerk. In 1963 is de kerk buiten gebruik geraakt door de bouw van de nieuwe H. Jacobuskerk in Schipluiden. De kerkzaal is nu in gebruik als cultureel centrum. Architect A. Rodenburg heeft de kerk ontworpen in een classicistische stijl met elementen uit de Griekse tijd. De kerk is op deze plaats gebouwd omdat hier na de Reformatie het centrum van de katholieke godsdienst in Schipluiden is komen te liggen. Schuin tegenover Op Hodenpijl, aan de andere zijde van het water in de Kerkpolder, heeft namelijk sinds 1657 een schuilkerk gestaan. Deze kerk, die door het ambachtsbestuur werd getolereerd, was een vervanging van een kerkschuur. In deze schuur is de Delftse schilder Johannes Vermeer in 1653 getrouwd met Catharina Bolnes.

De kerk is gebouwd met subsidie van het ministerie van Waterstaat (zoals gebruikelijk in de periode 1824 en 1875) en heeft veel kenmerken van de zogeheten Waterstaatstijl. Kenmerkend voor deze stijl is de versierde voorgevel met een tempelfront met (half)zuilen met daarboven een kleine klokkentoren. Het gebouw is na de kerksluiting in 1963 jarenlang gebruikt door een groothandel. In 2005 en 2006 is het gebouw verbouwd en in gebruik genomen als sociaal cultureel centrum Op Hodenpijl. Hiervoor is het gebouw ingrijpend verbouwd en voorzien van een grote

"

De H. Jacobuskerk is een opvallend kerkgebouw door het unieke theekoepeltorentje en de gele voorgevel.

serre die gebruikt wordt als restaurant. Ook is de toren, die eerder was verdwenen, weer gereconstrueerd. Op Hodenpijl is nu in gebruik als restaurant, cultuurkerk, trouw- en rouwlocatie, centrum voor gezondheid en welzijn, vergaderplek en boerderij. De kerk is een gemeentelijk monument.

Gebouw en omgeving

De H. Jacobuskerk is een opvallend kerkgebouw door het unieke theekoepeltorentje en de gele voorgevel. Het gebouw is een eenbeukig gebouw met een zadeldak en een koepelvormige toren. De gepleisterde voorgevel is voorzien van tempelfront en halfzuilen. Veel vensters zijn voorzien van glas-in-lood. De kerk vormt een ensemble met de naastgelegen pastorie en het kleine voorplein met kastanjebomen (1 nog oorspronkelijk). Het kerkgebouw heeft een belangrijke stedenbouwkundige rol in het landschap als uniek baken langs de Gaag. Het gebouw ligt langs een belangrijke recreatieve route en een voormalig jaagpad in het hart van Midden-Delfland.

Interieur

Het interieur van de kerkruimte is op dit moment opvallend kleurrijk en heeft nog veel religieuze kenmerken. Het meest beeldbepalend is het fraai geconstrueerde en geschilderde gewelf. Het gewelf wordt ondersteund door gedecoreerde halfzuilen. De ruimte staan zowel banken als stoelen opgesteld. De vele glas-in-lood vensters zorgen voor veel licht en kleur in ruimte.

Naam	H. Jacobuskerk / Op Hodenpijl
Adres	Rijksstraatweg 21, Schipluiden
Gebruik	Cultureel en horeca
Huidige denominatie	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	Rooms-Katholieke Kerk
Bouwjaar	1840
Jaar buiten gebruik	1961
Architect	A. Rodenburg
Monumentenstatus	Gemeentelijk monument

Dorpsstraat 3, Schipluiden

Dorpskerk

Algemeen

De Dorpskerk van Schipluiden is het oudste gebouw van het dorp en heeft daardoor veel betekenis voor de dorpsontwikkeling. De parochie Schipluiden wordt voor het eerst genoemd in een oorkonde van 12 mei 1294 van het Kapittel van Sint Maarten te Utrecht. In de huidige kerk zijn in de onderbouw van het koor mogelijk nog resten te zien van de oudste kerk. De huidige kerk is het resultaat van een herbouw na een verwoestende brand in 1616. Het gebouw is een voorbeeld van de Boerengotiek, een eenvoudige, regionale variant van de Gotiek. Kenmerkend voor de stijl is het eenvoudige voorkomen, het vele gebruik van baksteen en de spitsboogvensters met bakstenen traceringen. Van oorsprong heeft de kerk een toren aan de westzijde gehad. Deze is in 1810 vervangen door het huidige houten klokkentorentje. Tegenover de kerk heeft vroeger het kasteel Keenenburg gestaan. De grafkelder van het Huis Keenenburg bevindt zich in de kerk. De heren en vrouwen van Keenenborg hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de kerk. Naast de heren en vrouwen van Keenenburg kent de kerk van Schipluiden nog een belangrijke historische figuur uit de zeventiende eeuw: ds. A. Hambrouck. Hambrouck was predikant in Schipluiden bereikte in de negentiende eeuw de status van nationale figuur, in grootte vergelijkbaar met Michiel de Ruyter door zijn rol als missionaris op Formosa (toen onderdeel van Nederlands koloniale rijk). De kerk is een rijksmonument en is in gebruik bij de Protestantse Gemeente Schipluiden. Ook de naastgelegen pastorie heeft een rijksmonumentale status.

De Dorpskerk van Schipluiden is het oudste gebouw van het dorp en heeft daardoor veel betekenis voor de dorpsontwikkeling.

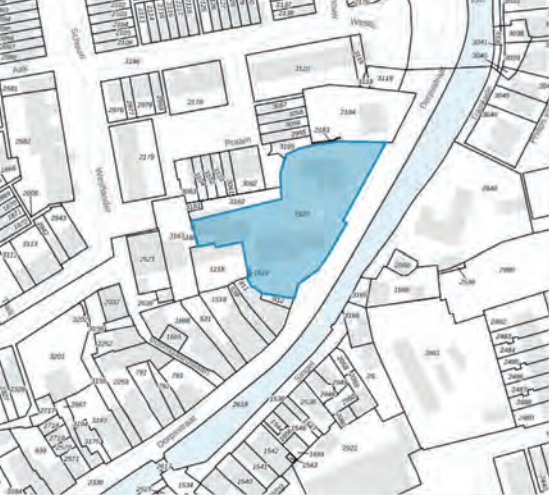
Gebouw en omgeving

De Dorpskerk bevindt zich aan de Dorpsstraat van Schipluiden. Dat is de centrale straat door het dorp langs de rivier de Gaag. Het koor van de kerk staat naar het oosten gericht, zoals in de middeleeuwen gebruikelijk. Hierdoor heeft de kerk ten opzichte van de Dorpstraat een wat afwijkende positie en keert het zijn rug naar de straat. De zichtbaarheid van de kerk is hierdoor beperkt, mede door de lage toren en de bescheiden uitstraling. De stedenbouwkundige rol van het kerkgebouw in het dorp is daarom beperkt. De kerk vormt een ensemble met de tuinaanleg en de naastgelegen pastorie.

Interieur

Het interieur van de Dorpskerk is -voor een protestantse kerk- rijk gedecoreerd en vol van symbolen. Veel daarvan verwijzen naar het kasteel Keenenburg. Familiewapens, de Keenenburgbank, de grafkelder en -monumenten in de kerk vertellen de geschiedenis van het kasteel en zijn bewoners. De kerk bevat veel waardevol, historisch meubilair. Voorbeelden hiervan zijn de eenvoudige preekstoel (17e eeuw) met koperen lezenaar en twee kaarsenhouder, het doophek met koperen doopboog en dorpswapen en het koorhek (17e eeuw). Eveneens waardevol zijn drie herenbanken (17e eeuw), een grafschrift in het koor (1788), een tiengebodenbord (17e eeuw), een koperen kaarsenkroon (1700) en enkele grafzerken (16e en 17e eeuw). De kerk is gerestaureerd in 1956-1958. Hierbij is het interieur ingrijpend gewijzigd doordat de inrichting met 180 graden is gedraaid. De oude, katholieke oriëntatie in de richting van het koor is weer in ere hersteld. Om het zicht op het koor te houden, is de preekstoel aan de zijkant van de koorscheiding geplaatst. Het koor is ingericht als liturgisch centrum. Al de historische inventaris heeft een nieuwe plek gekregen en er zijn nieuwe kerkbanken geplaatst. Op een oude zwartwit foto is het interieur van voor de restauratie te zien.

Naam	Dorpskerk
Adres	Dorpsstraat 3, Schipluiden
Gebruik	Religieus
Huidige denominatie	Protestantse Kerk in Nederland
Oorspronkelijke denominatie	Rooms-Katholieke Kerk / Nederlandse Hervormde Kerk
Bouwjaar	1622
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Architect	onbekend
Monumentenstatus	Rijksmonument

Hervormde Kerk, Schipluiden..

Burg. Musquetiersingel 58, Schipluiden

H. Jacobus de Meerdere

Algemeen

De H. Jacobus de Meerdere is een uniek kerkgebouw uit de wederopbouwperiode. Bijzonder is de sculpturale vorm van het gebouw, waarbij aan elk detail veel aandacht is besteed.

De katholieke kerk wordt in 1963 gebouwd midden in het dorp Schipluiden, naar de wens van de pastoor. De kerk op Hodenpijl is namelijk te klein geworden. De H. Jacobus de Meerdere is ontworpen door de architecten H.W. en G.H.F. Valk, vader en zoon. Deze kerk neemt een bijzondere plaats in binnen hun oeuvre, omdat hun gebruikelijke, traditionele bouwstijl plaatsmaakt voor een meer moderne vormgeving. Ook het interieur is vernieuwend, omdat de ruimte is ingericht volgens de liturgische richtlijnen van het Tweede Vaticaans Concilie dat in dezelfde periode plaatsvond. Het Tweede Vaticaans Concilie is een belangrijk omslagpunt geweest in de katholieke kerkarchitectuur. Zo komt er in de inrichting aandacht voor de gemeenschapsvorming en voor meer gelijkwaardigheid tussen geestelijken en kerkgangers. Dit vertaalt zich in de kerk in een halfronde opstelling rondom het liturgisch centrum. Inmiddels is voor het gebouw de aanwijzingsprocdure tot gemeentelijk monument gestart. Door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed is het eerder geïnventariseerd als het enige potentiële wederopbouwmonument van de gemeente Midden-Delfland.

> Bijzonder is de sculpturale vorm van het gebouw, waarbij aan elk detail veel aandacht is besteed.

Gebouw en omgeving

De H. Jacobus de Meerdere is een modern en enigszins sculpturaal vormgegeven kerkgebouw. De kerk is vrij laag, heeft een veelhoekige plattegrond en een kleine klokkentoren. De kerk vormt een ensemble met de naastgelegen pastorie, het parochiecentrum en het open perceel tegenover de kerk. De naastgelegen school maakt onderdeel uit van de oorspronkelijke plannen van de kerk maar toont geen ogenschijnlijke ensemblewaarde met de kerk.De kerk heeft een centrale stedenbouwkundige rol in de naoorlogse uitbreidingswijk, vanwege de ligging in het verlengde van de Burgemeester Musquetiersingel. De hoofdentree is ook aan deze zijde gepositioneerd. Dit is inmiddels door het vele groen niet meer zo te ervaren.

Interieur

De kerk heeft een bijzonder interieur doordat er veel aandacht is besteed aan de ruimtelijke en zintuigelijke beleving van de ruimte. Zo heeft de ruimte een complexe dakconstructie die door de opgaande vorm en de stalen kolommen op een tentdak lijkt. De tentvorm zorgt voor een gevoel van saamhorigheid. Het warme hout van het plafond en de rondom het liturgisch centrum opgestelde banken en stoelen versterken dit gevoel. Het daglicht komt zowel door de gevels als vanaf boven binnen. Bijzonder is dat de vrijwel alle originele interieurelementen nog aanwezig zijn. Kenmerkend zijn de banken, het liturgisch meubilair met het altaar, doopvont en lezenaar, de glazen hanglampen en glas-in-loodvensters. Het orgel komt uit de oude Jacobuskerk op Hodenpijl en heeft in deze kerk een nieuwe kast gekregen.

Naam	H. Jacobus de Meerdere
Adres	Burg. Musquetiersingel 58, Schipluiden
Gebruik	Religieus
Huidige denominatie	Rooms-Katholieke Kerk
Oorspronkelijke denominatie	Rooms-Katholieke Kerk
Bouwjaar	1963
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Architect	Hendrik Willem Valk
Monumentenstatus	geen

Burg Muysenbergstraat
Burg van Gansberghelaan
Schoolstraat
Burg van Gansberghelaan

Schipluiden, R.K. Kerk

Singel 6, Schipluiden

Gereformeerde Kerk / Indigo

Algemeen

De gereformeerde kerk in Schipluiden is in 1893 gebouwd. De Gereformeerde Kerk is kort daarvoor opgericht in het dorp. De kerk krijgt een centrale plek in het dorp, aan de Singel. Net als in het hele land gaat het om een kleine, eenvoudige zaalkerk met een enigszins gedecoreerde voorgevel met rondboogvensters. Het gebouw wordt gebouwd door de laagste inschrijvers: metselaar E. Pleysier en timmerman J. de Ridder. In 1955 is de kerk vervangen door de Koningskerk aan de Dr. J. de Koninglaan. Daarna heeft het gebouw tot in de jaren negentig dienst gedaan als autogarage DIGO. Hiervoor is het pand ingrijpend verbouwd en is de voorgevel vervangen. Na een lange periode van leegstand is het gebouw sinds 2010 weer in gebruik geweest als restaurant Indigo. Ten tijde van het opstellen van de kerkenvisie was het restaurant gesloten.

Gebouw en omgeving

De voormalige gereformeerde kerk is een laag, rechthoekig gebouw met een schilddak. De voorgevel is voorzien van grote, glazen puien. Het gebouw heeft een redelijke stedenbouwkundige functie langs de centraal gelegen rivier de Gaag. Opvallend is de terugliggende positie van het gebouw, ten opzichte van de omliggende panden. Hierdoor is voor het gebouw een voorplein ontstaan.

> Net als in het hele land gaat het om kleine, eenvoudige zaalkerk met een enigszins gedecoreerde voorgevel.

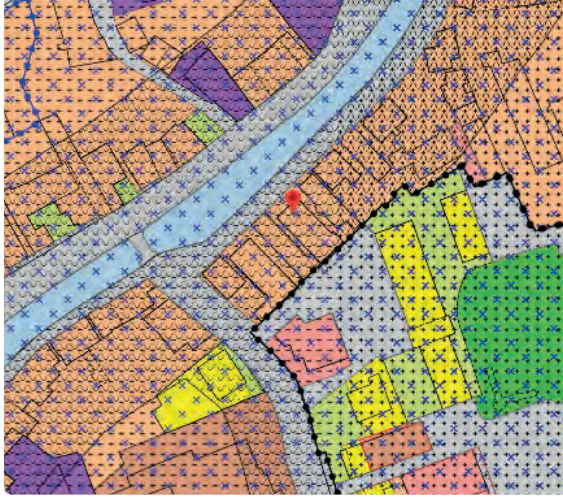
Interieur

De voormalige kerkzaal is nu ingericht als café. De ruimte is nog steeds één grote, ongedeelde ruimte. In de ruimte zijn de boogvormige kerkvensters en de houten kapconstructie nog goed zichtbaar.

Naam	Gereformeerde Kerk / Indigo
Adres	Singel 6, Schipluiden
Gebruik	Horeca / buiten gebruik
Huidige denominatie	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	Gereformeerde Kerk
Bouwjaar	1893
Jaar buiten gebruik	1955
Architect	E. Pleysier en J. de Ridder
Monumentenstatus	geen

INDIGO

Dr. J. de Koninglaan 2, Schipluiden

Koningskerk

Algemeen

De gereformeerde Koningskerk in Schipluiden wordt in 1955 in gebruik genomen als vervanging van het kerkgebouw aan de Singel. In 2009 raakt ook de Koningskerk buiten gebruik. Dit komt mede door de fusie van deze Gereformeerde Kerk met de Hervormde Gemeente in het dorp. De nieuwe gemeente is onderdeel van de Protestantse Kerk Nederland. Hierdoor moest gekozen worden uit de twee kerkgebouwen. De keuze valt op de historische hervormde kerk in het dorp en niet op de nieuwere gereformeerde kerk.

De kerk is gebouwd door aannemer Brandwijk uit Sliedrecht. Het gebouw heeft vroeger onderdeel uitgemaakt van een groter geheel, met onder meer een naastgelegen pastorie en het verenigingsgebouw 'De Boeg'. Het kerkgebouw is omgebouwd tot negen (starters-)appartementen. Hiervoor is het gebouw vooral inpandig grondig aangepast. Zo zijn er twee verdiepingen aangebracht en een aantal balkons en een galerij aan de buitenzijde. De oorspronkelijke uitstraling van de kerk aan de buitenzijde is redelijk behouden. De pastorie en zalencentrum De Boeg zijn in gebruik genomen als zelfstandige woning.

> Het kerkgebouw is omgebouwd tot negen (starters-)appartementen.

Gebouw en omgeving

Het voormalige kerkgebouw is een rechthoekig gebouw met een zadeldak met een later aangebouwd entreeportaal. De kerk is voorzien van een kleine, bakstenen toren. De kerk vormt een ensemble met het naastgelegen voormalige zalencentrum, pastorie en open groenzone. De kerk heeft een redelijk centrale stedenbouwkundige rol in de naoorlogse uitbreiding van Schipluiden, door de centrale ligging aan één van de hoofdwegen, als verbijzondering ten opzichte van de woningen en als onderdeel van het voorzieningencluster.

Interieur

De kerkruimte is verbouwd tot appartementen. Hiervoor zijn er verdiepingsvloeren aangebracht in de ruimte. De ruimtelijkheid en het inventaris zijn niet meer aanwezig.

Naam	Koningskerk
Adres	Dr. J. de Koninglaan 2, Schipluiden
Gebruik	Wonen
Huidige denominatie	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	Gereformeerde Kerk
Bouwjaar	1955
Jaar buiten gebruik	2009
Architect	aannemer Brandwijk
Monumentenstatus	geen

en, Geref. Kerk

pluiden. Gereformeerde Kerk met Pastorie

Kerkplein 1, Maasland

Oude Kerk

Algemeen

De Oude Kerk is gelaagd gebouw, waarin meerdere tijdslagen zijn af te lezen. Het schip, de toren en de noordbeuk zijn uit een verschillende tijdsperiode afkomstig. Van de oudste kerk op deze plek, die in wordt genoemd in 1241, is niets meer over. De toren is het oudste, sommige delen daarvan stammen al uit ongeveer 1400. Het schip is in de vijftiende eeuw gebouwd en de noordbeuk rond 1500. Het gebied van Maasland is al veel langer bewoond, in ieder geval vanaf de achtste eeuw. Deze bewoningskern lag dichter bij de Maas, in de Koningshoek in Maassluis. De kerk die hier stond is in 1163 verwoest door een overstroming. Daarna verplaatste de bewoningskern met kerk zich naar de huidige locatie van de Oude Kerk. Dat de huidige kerk zo'n omvang heeft, is te danken aan het feit dat het patroonaatsrecht van de kerk in handen was van de Ridderlijke Duitsche Orde, een van oorsprong geestelijke orde die in Maasland gevestigd was.
Op 18 juni 1945 is de kerk door brand verwoest, door een ongelukkig voorval. Op de Waterloo-dag (viering van de overwinning op Napoleon) heeft een lichtkogel per ongeluk een grote brand veroorzaakt. Alleen de muren stonden nog overeind. Gelukkig kon veel waardevol inventaris uit de kerk gered worden. De herbouw is gelijk hervat en in 1954 is de kerk weer officieel geopend. De Oude Kerk is nu in gebruik bij de Protestantse Gemeente Maasland. De kerk is een rijksmonument. Het gebouw en het bijbehorende kerkplein maken deel uit van het beschermd dorpsgezicht van de historische kern Maasland. Nabij het kerkgebouw ligt de voormalige pastorie Kerkplein 12 dat een gemeentelijk monument is. De Oude Kerk en het Kerkplein zijn onderdeel van het Kralensnoer in de stedenbouwkundige visie op de centrumontwikkeling van Maasland. De toren is het eigendom van de Gemeente Midden-Delfland.

> De toren is het oudste, sommige delen daarvan stammen al uit ongeveer 1400.

Gebouw en omgeving

De Oude kerk bestaat uit een schip met koor, noordbeuk en toren. De kerk heeft een zeer centrale positie in het hart van dorp. De rivier de Gaag kronkelt om het kerkgebouw heen. De kerk ligt op het Kerkplein en vormt een ensemble met de pastorie en de ommuurde tuinaanleg. Het halfronde kerkplein wordt omzoomd door bomenrijen.

Interieur

Het interieur van de Oude Kerk is door de eeuwen heen meermaals aangepast. De oudste afbeelding van het kerkinterieur is een schilderij van Johannes Bosboom uit de negentiende eeuw. Hierop is te zien dat de preekstoel zich aan de zuidgevel bevindt. Ook op een oude foto, gemaakt rond 1880, is dit te zien. De kerk is dan tot de nok gevuld met meubilair. Na de brand is de kerk opnieuw ingericht. Om de historische sfeer te reconstueren is historisch meubilair overgenomen van andere kerken. Zo zijn de kansel, het koorhek, de kroonluchters en beglazing afkomstig uit de hervormde kerk van Graft. Het Bätz-Witte orgel is overgenomen van de Nicolaikerk in Utrecht en aangepast voor de Oude Kerk. De kerkruimte heeft een lengte oriëntatie met banken- en stoelenblokken en een middenpad. In 2018 is de kerk nogmaals heringericht. De orientatie is weer gedraaid: net als voor de brand bevindt het liturgisch centrum zich aan de zuidwand. Het meubilair is geheel vernieuwd. Zo zijn er nieuwe stoelen en nieuw, houten liturgisch meubilair met gebogen vormen. Het liturgisch meubilair is van Van Kooten Architectuur en Tim van Caubergh Organische Architectuur & Meubel. Er zijn houten volumes geplaatst met voorzieningen door RoosRos architecten.

Naam	Oude Kerk
Adres	Kerkplein 1, Maasland
Gebruik	Religieus
Huidige denominatie	Protestantse Kerk in Nederland
Oorspronkelijke denominatie	Rooms-Katholieke Kerk / Nederlandse Hervormde Kerk
Bouwjaar	15e eeuw
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Architect	onbekend
Monumentenstatus	Rijksmonument

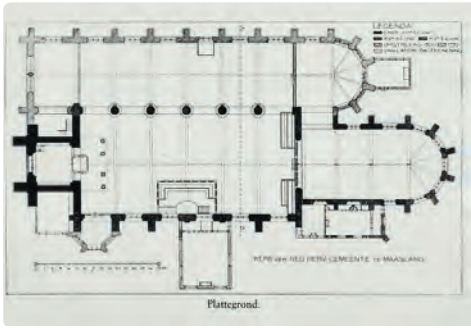

Plattegrond.

Hammerdreef 5, Maasland

H. Maria Magdalena

Algemeen

De huidige H. Maria Magdalena is in 1886 gebouwd. Architect Evert Margry heeft de kerk ontworpen. Hij ontwerpt een driebeukige pseudobasiliek in neogotische stijl met een hoge toren. Een pseudobasiliek is een basiliek zonder vensters in het schip, omdat schip en zijschepen onder hetzelfde dak liggen. De H. Maria Magdalena is één van de vele katholieke kerken uit dit tijdsgewricht die in een neogotische bouwstijl is gebouwd. Margry is een leerling geweest van Pierre Cuypers die de bouwstijl in Nederland heeft geïntroduceerd.

De kerk heeft neogotische kenmerken zoals spitsboogvensters, rondboogvensters, steunberen en de nadruk op de verticaliteit. De kerk heeft een opvallend rijke uitwerking met onder andere traptorens, pinakels op de gevels en een vieringtoren.

Het kerkgebouw is gewijd aan H. Maria Magdalena, aan wie ook de Oude Kerk van Maasland voor de Reformatie gewijd is geweest. Het kerkgebouw en de pastorie zijn met elkaar verbonden door een modern gebouw, dat wordt gebruikt voor bijeenkomsten. Dit kerkgebouw is een gemeentelijk monument.

> De kerk heeft een opvallend rijke uitwerking met traptorens, pinakels en een vieringtoren.

Gebouw en omgeving

De pseudo-basiliek heeft bij de bouw een vrije ligging in de graslanden. Tegenwoordig bevindt de kerk zich in een woonwijk met voorzieningen. De kerk is door een moderne aanbouw verbonden met de pastorie. Daarnaast liggen twee kerkwoningen (Hammerdreef 7 en 9) en de tegenover de kerk ligt de parochiële begraafplaats. Achter de kerk bevindt zich een katholieke basisschool.

Interieur

De kerkruimte is een door baksteen overwelfde ruimte. De vele glas-in-lood vensters geven samen met de bakstenen veel sfeer aan de ruimte. De kerkzaal heeft een traditionele lengte-inrichting richting het koor. In de ruimte staan bankenblokken opgesteld met een middenpad. Het koor is in 1957 aangepast, naar aanleiding van liturgische inzichten van het Tweede Vaticaans Concilie. Om de kloof tussen geestelijken en gelovigen te verkleingen is het priesterkoor is verplaatst, zodat de priester met het gezicht naar de gelovigen ging staan. In het liturgisch centrum is daarom nieuw meubilair geplaatst, waaronder een tafel die dient als altaar.

Naam	H. Maria Magdalena
Adres	Hammerdreef 5, Maasland
Gebruik	Religieus
Huidige denominatie	Rooms-Katholieke Kerk
Oorspronkelijke denominatie	Rooms-Katholieke Kerk
Bouwjaar	1887
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Architect	Evert Margry
Monumentenstatus	Gemeentelijk monument

Bronnen

Gemeenten Midden-Delfland, Delft, Rotterdam-Overschie, Schiedam, Vlaardingen en Maassluis en het Hoogheemraadschap van Delfland, Atlas Landschapontwikkelingsperspectief Midden-Delfland 2025. Authentiek landschap met sterke stad – landverbinding, 2009

Gemeente Midden-Delfland, Behoud door ontwikkeling. Visie voor de dorpen van Midden-Delfland, 2009

Gemeente Midden-Delfland, Beschrijvingen gemeentelijke monumenten Hammerdreef 5, Hammerdreef nabij 5, Hoornseweg 12, Kerkplein 12, Meester Postlaan 6, Rijksstraatweg 20-22, Rijksstraatweg 21, Schoolstraat 1, Woudseweg 26, verschillende jaren.

Gemeente Midden-Delfland, Cultuurhistorische beschrijvingen van (voormalige) kerkgebouwen en kerkenpaden via cultuur.middendelfland.net

Gemeente Midden-Delfland, Gebiedsvisie Midden-Delfland 2025, 2005

Gemeente Midden-Delfland, Omgangsvormen met een landschap van stand. Gebiedsbeschrijving landschap Midden-Delfland, 2017

Gemeente Midden-Delfland, Omgevingsvisie 1.0, 2021

Gemeente Midden-Delfland, Visie Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland, 2021

J. Moerman, 't Woudt, de rijke geschiedenis van het kleinste dorp van Nederland, 2012

J. Moerman en H. Groenendaal, Cultuurhistorische inventarisatie van de kerkenpaden in Midden-Delfland. Een uitgave van de Historische Vereniging Oud-Schipluiden, 2016

D.J. Noordam, Leven in Maasland: een hoog ontwikkelde plattelandssamenleving, 1992

D. Nuijten e.a., Bidbook Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland, 2017

Onze Lieve Vrouwe van Sion, Historische beschrijvingen van de rooms-katholieke kerken in Den Hoorn, Schipluiden en Maasland, via onzelievevrouwevansion.nl

Reliwiki, Kerkbeschrijvingen via reliwiki.nl

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Beschermd dorpsgezicht Maasland, 1970

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Beschermd dorpsgezicht 't Woudt, 1970

W. J. Scholl, Remonstranten en Vlaardingen, 2012 via: https://hvv-vlaardingen.nl/wp-content/uploads/2022/01/JB-2012-Remonstranten-en-Vlaardingen-Willem-Jan-Scholl.pdf